

ATLASUL ECONOMIEI SOCIALE

ROMÂNIA
2014

Autor: Cristina BARNA

ATLASUL ECONOMIEI SOCIALE

ROMÂNIA 2014

Autor: Cristina Barna

Prelucrare date: Irina Sînziana Opincaru

Consultant de specialitate: Ancuța Vameșu

Atlasul Economiei Sociale România, 2014

Acest material a fost realizat în cadrul proiectului “*Pentru ca economia socială din România să devină vizibilă!*” cofinanțat de Comisia Europeană, Direcția Generală Întreprinderi și Industrie și implementat de Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile în parteneriat cu Centrul Național de Pregătire în Statistică și Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice.

Autor: dr. Cristina Barna

Prelucrare date: Irina Sînziana Opincaru

Consultant de specialitate: Ancuța Vameșu

Mulțumirile noastre pentru contribuția adusă la realizarea volumului de față se îndreaptă către:

- colegii noștri din FDSC: Viorelia Avram (manager de proiect), Mircea Kivu, Ștefania Andersen, Ioana Munteanu și Andreea Ciocan
- Centrul Național de Pregătire Statistică: Mariana Brebuleț și Mariana Pietreanu
- Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice: Olivia Rusandu
- Uniunea Națională a Caselor de Ajutor Reciproc din România: Marioara Dună, Iulian Lungu și Viorel Măceșanu
- Federația Națională CARP Omenia: Gheorghe Chioaru, Georgica Badarau și Alina Perjoiu
- Ștefan Constantinescu - autor și Vlad Achimescu - prelucrare date edițiile 2012 și 2011 ale Atlasului Economiei Sociale
- Ioana Munteanu – realizare grafică coperti

Pentru ca economia socială din România să se cunoască și să fie cunoscută!

Atlasul Economiei Sociale reprezintă o analiză statistică a sectorului economiei sociale în România, și a principalilor săi actori (asociații, fundații, cooperative, case de ajutor reciproc ale pensionarilor și salariaților, societăți comerciale deținute de organizațiile de economie socială).

Ediția 2014 a Atlasului Economiei Sociale prezintă tabloul statistic al anilor 2011 și 2012, analizând totodată evoluțiile față de anii anteriori. Această ediție continuă demersurile celor două ediții anterioare, aducând o serie de elemente de noutate: analiza detaliată și/sau includerea unor tipuri noi de entități (asociații cu legi speciale - asociații agricole și alte forme asociative în agricultură, programul acționarilor salariați, obști/composesorate; cooperativele agricole; societăți comerciale deținute de organizații ale economiei sociale).

Atlasul Economiei Sociale este o publicație periodică a Institutului de Economie Socială (IES) al FDSC.

Toate drepturile asupra acestei lucrări aparțin Fundației pentru Dezvoltarea Societății Civile (FDSC). Orice reproducere integrală sau parțială, indiferent de mijloacele tehnice utilizate, fără consimțământul scris al FDSC, este interzisă. Părți din această publicație pot fi reproduse în scopuri necomerciale doar cu precizarea sursei.

ISBN: 978-973-0-17000-9

Cuprins

Introducere	5
Metodologia de cercetare	6
Cadrul conceptual	8
Sectorul Economiei Sociale	14
Dimensiunea sectorului economiei sociale 2012	14
Actorii sectorului Economiei Sociale - cifre cheie 2012 (sinteză)	17
Economia Socială 2012: Atlas Regional.....	22
Asociații și Fundații	29
Rate de înregistrare și rate de activitate.....	29
Active, Venituri, Rezultate ale exercițiului financiar.....	33
Angajarea în asociații și fundații	39
Domenii de activitate.....	42
Repartiția regională a asociațiilor și fundațiilor	48
Asociații și fundații care desfășoară activitate economică	52
Profil asociație și fundație în 2011 și 2012 (indicatori medii).....	58
Uniuni și Federații: analiză în detaliu 2011 și 2012.....	59
Asociații cu legi speciale:.....	60
Cooperative.....	64
Principalii indicatori ai cooperativelor	66
Distribuția regională a cooperatiei	70
Cooperativele meșteșugărești	71
Cooperative de consum	78
Cooperativele agricole	84
Cooperativele de credit (Băncile cooperatiste)	90
Cooperativele de gradul 2 - analiza în detaliu 2011 și 2012	94
Organizații de reprezentare a cooperativelor - analiza în detaliu 2011 și 2012	95
Profil cooperative 2011 și 2012 (indicatori medii).....	96
Casele de Ajutor Reciproc	97
Casele de Ajutor Reciproc ale Pensionarilor (CARP)	101
Casele de Ajutor Reciproc ale Salariaților (CARS)	108
Organizații non-profit de reprezentare a CAR	121
Societăți comerciale deținute de organizații ale economiei sociale.....	122
Bibliografie	126
Index grafice.....	127

Introducere

Economia socială a devenit un subiect din ce în ce mai prezent în dezbaterile academice, conferințe, studii de cercetare, precum și o prioritate la nivel european pentru perioada 2014 - 2020, o perioadă în care modelele economice și sociale ale Europei trebuie regândite și reinventate, iar întreprinderile sociale trebuie să devină motoare ale schimbării, inovării sociale, creșterii economice incluzive și durabile. Menționăm în acest sens *Social Business Initiative* și *Declarația de la Strasbourg - 16 - 17 ianuarie 2014*, demersuri la nivel european care recunosc potențialul economiei sociale, creând start, direcție și chemând la acțiune în promovarea ecosistemului necesar dezvoltării acestui sector în toate statele membre.

La nivel european, economia socială reprezintă 2 milioane de întreprinderi (10% din totalul afacerilor europene) și angajează peste 11 milioane de salariați (echivalentul a 6% din forța de muncă a UE). Dintre aceștia, 70% sunt angajați în asociații non-profit, 26% în cooperative și 3% în mutualități¹. Întreprinderile de economie socială sunt prezente în aproape fiecare sector al economiei, ca de exemplu sectorul bancar, de asigurări, agricultură, meșteșugărit, diverse servicii comerciale, sănătate și servicii sociale etc

Deși dimensiunea și dinamica sectorului nu sunt deocamdată comparabile cu țările europene cu tradiție, România se înscrie și ea în aceeași tendință de descoperire, re-descoperire și dezvoltare a economiei sociale, prezentă într-o diversitate de organizații și de domenii, modele de întreprinderi sociale clasice, modele hibrid sau uneori chiar inovative.

Atlasul Economiei Sociale are ca obiectiv să ofere o dimensiune și analiză statistică a sectorului economiei sociale în România și a principalilor săi actori (asociații, fundații, cooperative, case de ajutor reciproc ale pensionarilor și salariaților, societăți comerciale deținute de organizațiile de economie socială).

Ediția 2014 a Atlasului Economiei Sociale prezintă tabloul statistic al anilor 2011 și 2012, analizând totodată evoluțiile față de anii anteriori. Această ediție continuă demersurile celor două ediții anterioare, aducând o serie de elemente de noutate: includerea unor tipuri noi de entități (analiza detaliată a asociațiilor cu legi speciale - asociații agricole și alte forme asociative în agricultură, programul acționarilor salariați - asociațiile salariaților, obști/composesorate; a cooperativelor agricole; a societăților comerciale deținute de organizații ale economiei sociale). De asemenea, sunt incluși în analiză noi indicatori pentru organizațiile care au utilizat în raportarea financiară bilanțul lung (salariul brut mediu, impozitele și contribuțiile plătite de sector etc.), noi indicatori pentru CAR - fondul social și fondul pentru ajutor de deces, noi indicatori care reflectă nivelul de creditare al băncilor cooperatiste. Totodată, s-au realizat profiluri tipice pentru fiecare categorie de actor al economiei sociale.

¹ Conform European Commission, DG Enterprise & Industry, <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/social-economy/>, extrase în martie 2014.

Atlasul Economiei Sociale 2014 este realizat în cadrul proiectului „Making Social Economy Visible in Romania” finanțat de Comisia Europeană, Direcția Generală Întreprinderi și Industrii, implementat de Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile în parteneriat cu Centrul Național de Pregătire în Statistică al Institutului Național de Statistică și Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice.

Metodologia de cercetare

Atlasul Economiei Sociale din România 2014 include date agregate de ordin general (număr organizații, domenii de activitate, repartitie regională) și date economice (venituri totale, venituri economice, active imobilizate, angajați, salariul brut, rezultate ale exercițiilor financiare - excedent sau deficit, etc) ale principalelor tipuri de organizații de economie socială: asociații și fundații, cooperative, case de ajutor reciproc, societăți comerciale deținute de organizațiile de economie socială.

Principala sursă de date au constituit-o micro-datele din bilanțurile contabile ale anilor 2000 - 2012 pentru tipurile de organizații enunțate mai sus, incluse în Registrul Statistic (REGIS) al Institutului Național de Statistică, extrase și furnizate de către Centrul Național de Pregătire în Statistică (CNPS) din cadrul Institutului Național de Statistică, partener al FDSC în proiectul „Making Social Economy Visible in Romania²” (pentru anii 2011 și 2012) și în proiectul Prometeus (pentru anii 2000 - 2010). Alte surse secundare de date folosite au fost: Registrul ONG - Ministerul Justiției, Registrul de evidență al instituțiilor financiare nebancale - Secțiunea B - Case de Ajutor Reciproc - Banca Națională a României, Oficiul Național al Registrului Comerțului, date interne furnizate de Uniunea Națională a Caselor de Ajutor Reciproc ale Salariaților din România, date de la Federația Națională Omenia a Caselor de Ajutor Reciproc ale Pensionarilor din România, date din Anuar Statistic UCECOM 2013, date din rapoarte ale Băncii Centrale Cooperatiste CREDITCOOP 2012.

Proiectul „Making Social Economy Visible in Romania” a avut ca obiectiv principal elaborarea conturilor satelit ale organizațiilor de economie socială, și s-a desfășurat în cadrul metodologic general furnizat de Sistemul European de Conturi Naționale și Regionale („ESA 1995”) și de Manualul CIRIEC de elaborare a conturilor satelit pentru întreprinderile din economia socială³. Ca urmare, referirile din Atlasul Economiei Sociale 2014 privind gruparea entităților de economie socială, sectoarele instituționale ale economiei sociale, criteriile de departajare a unităților etc, respectă și ele cadrul metodologic general.

² Call for proposals 46/G/ENT/CIP/12F/S01C25 “Economic Impact of Social Enterprises”

³ Centre Internationale de Recherches et de l’Information sur l’Économie Sociale et Coopérative (CIRIEC), December 2006, José Barea, José Luis Monzón, „Manual of drawing up the satellite accounts of companies in the social economy: co-operatives and mutual societies”; manual elaborat în numele Comisiei Europene, Directoratul General Întreprindere & Industrie.

Față de edițiile anterioare, Atlasul Economiei Sociale 2014 aduce în analiză un tip nou de entitate: societățile comerciale deținute de organizații ale economiei sociale (grupuri de afaceri de economie socială). Introducerea acestui nou tip de entitate s-a făcut în conformitate cu prevederile Manualului CIRIEC de elaborare a conturilor satelit pentru întreprinderile din economia socială, unde se consideră un grup ca fiind grup de afacere de economie socială dacă întreprinderea sau coaliția de întreprinderi care conduce și controlează procesele de luare a deciziei în grup și beneficiază de activitățile sale este o organizație de economie socială. Astfel de grupuri de afaceri de economie socială, cu o frecvență de înființare din ce în ce mai mare la nivel european, se pot constitui de una sau mai multe organizații de economie socială. Urmare a acestei realități și a prevederilor din manualul amintit mai sus, societățile comerciale deținute de organizațiile de economie socială au fost incluse atât în conturile satelit ale economiei sociale din România pentru anul 2012, cât și în analiza statistică din ediția 2014 a Atlasului Economiei Sociale.

Totodată, ediția 2014 a Atlasului de Economie Socială a avut ca obiectiv și o analiză cât mai detaliată a tipurilor de entități de economie socială din România. În acest sens, față de edițiile anterioare, au fost făcute analize specifice și pentru asociații cu legi speciale, și anume: societățile agricole și alte forme de asociere în agricultură (Legea nr. 36/1991 privind societățile agricole și alte forme de asociere în agricultură, cu modificările și completările ulterioare), asociațiile angajaților (Programul Acționarilor Salariați - PAS, conform Legii Privatizării nr. 58/1991, Ordonanței de Urgență nr. 88 /1997), obști și composesorate (conform Legii nr. 1/2000 privind reconstituirea dreptului de proprietate asupra terenurilor agricole forestiere). Totodată, în categoria cooperativelor, s-au analizat detaliat și cooperativele agricole, în plus față de cooperativele meșteșugărești, de consum și de credit.

Asemănător ediției din 2012, cele mai importante variabile analizate în ediția 2014 a Atlasului Economiei Sociale au fost verificate în vederea identificării cazurilor extreme și improbabile datorate unor erori evidente de completare a bilanțurilor sau de introducere a datelor. Cea mai afectată variabilă, în cazul asociațiilor, fundațiilor și caselor de ajutor reciproc, a fost cea a angajaților, situație similară ediției 2012.

Considerăm că datele cuprinse în ediția 2014 a Atlasului Economiei Sociale reprezintă un tablou statistic corect al realității economiei sociale din România. Atragem însă atenția cititorilor asupra datelor de total care în unele situații pot avea o marjă de eroare de maxim 3% și explicabilă prin prelucrările care au trebuit operate datorită necesității rectificării erorilor evidente de completare a bilanțurilor sau de introducere a datelor. Pentru acuratețea analizei statistice, recomandăm în special analiza indicatorilor de tendință centrală (medie, mediana, cuartila 3).

Cadrul conceptual

Conceptul de **economie socială**, de origine franceză, a apărut în economie pentru prima dată în jurul anilor 1930, și se referă la organizații cu anumite trăsături, precum beneficiul membrilor sau al comunităților.

Profesorul Jacques Defourny a propus următoarea definiție a economiei sociale adoptată de Rețeaua Europeană de Cercetare (EMES): *„economia socială cuprinde întreprinderile mișcării cooperatiste, societățile mutuale și de asigurări, fundațiile și toate celelalte alte tipuri de organizații non-profit care au anumite principii care le fac să corespundă celui de „al treilea sector” al economiilor moderne”.*

Având obiectivul de recunoaștere în sistemele conturilor naționale, Centrul Internațional de Cercetări și de Informare asupra Economiei Sociale, Publice și Cooperatiste (CIRIEC)⁴ a propus o definiție a economiei sociale adecvată sistemelor conturilor naționale: *„Setul de întreprinderi private, organizate formal, cu autonomie de decizie și libertate de asociere, create pentru a satisface nevoile membrilor lor prin intermediul pieței prin producerea de bunuri și furnizarea de servicii, asigurări și finanțare, în care procesul de luare a deciziilor și orice fel de distribuție a profiturilor și a surplusurilor între membri nu este în mod direct legată de aportul de capital sau de cotizațiile plătite de membri, fiecare membru având un vot, și existând un proces de luare a deciziilor democratic și participativ. Economia socială include de asemenea organizațiile private, organizate formal cu autonomie de decizie și libertate de asociere care produc servicii non-piață pentru gospodării, și ale căror surplusuri, dacă există, nu pot fi însușite de către agenții economici care le crează, controlează și finanțează.”* Această definiție este de asemenea în concordanță cu principiile economiei sociale din CEP-CMAF's Charter of Principles of the Social Economy⁵ din 2002 (primează obiectivul individual și social asupra capitalului, voluntariat și asociere deschisă, control democratic al membrilor, combinarea intereselor membrilor/utilizatorilor și/sau interesul general, principiul solidarității și responsabilității, management democratic și autonomie față de autoritățile publice, cea mai mare parte a surplusurilor este utilizată în scopul obiectivelor de dezvoltare durabilă, serviciilor în interesul membrilor sau în interesul general).

În conformitate cu definiția CIRIEC de mai sus, economia socială cuprinde două sub-sectoare majore: *sub-sectorul piață sau afaceri și sub-sectorul producătorilor non - piață*. Autorii raportului CIRIEC, consideră însă că, din punct de vedere socio-economic, există o evidentă permeabilitate între cele două sub-sectoare și legături strânse între piață și non-piață în economia socială, datorită efectului unei caracteristici comune tuturor organizațiilor de

⁴ CIRIEC – Centre International de recherches et d'information sur l'économie publique, sociale et cooperative (2012): Luis Monzon Campos & Rafael Chaves Avila „The social economy in the European Union”, p. 21.

⁵ European Standing Conference of Cooperatives, Mutual Societies, Associations and Foundations (CEP - CMAF) - Charter of Principles of the Social Economy; în anul 2008 CEP - CMAF și-a schimbat numele în Social Economy Europe

economie socială: ele sunt organizații ale oamenilor care conduc o activitate cu scopul principal de satisfacere a nevoilor persoanelor, și nu de remunerare a investitorilor capitaliști⁶.

În Sistemul European de Conturi Naționale și Regionale („ESA 1995”), **economia socială se regăsește în 3** din cele 5 **sectoare instituționale**: parțial în sectoarele 11 (societăți nefinanciare) și 12 (financiare) și total în sectorul 15 (instituții non-profit care servesc gospodăriile).

Formele principale de organizare ale economiei sociale sunt **asociațiile și fundațiile, cooperativele și societățile mutuale**, considerate totodată și *forme tradiționale ale sectorului*.

Întreprinderea socială reprezintă o realitate relativ recentă a economiei sociale, o schimbare de paradigmă recunoscută și de economiști de renume precum Joseph Stiglitz, a cărei emergență poate fi argumentată prin contextul socio-economic curent: efectele crizei, schimbări în privința cererii și ofertei serviciilor de welfare, mobilizare bottom-up, apariția unei noi arhitecturi economice caracterizată prin noi tipuri de întreprinderi, concepte, categorii, procese și mecanisme economice. În general, întreprinderea socială se referă la un mod diferit de a face afaceri și de a furniza servicii de interes general prin misiunea socială. Întreprinderea socială reprezintă o nouă formă antreprenorială care combină obiectivul social cu eficiența economică, caracteristică realității socio-economice actuale în care se face trecerea de la valoarea economică clasică la un nou concept - valoare distribuită („shared value”⁷).

În prezent co-există mai multe definiții ale întreprinderii sociale, însă toate subliniază aspecte diferite ale aceleiași realități. Presentăm cea mai recentă definiție a întreprinderii sociale așa cum a fost propusă în Social Business Initiative of the European Commission, COM (2011): „o întreprindere socială este un operator în economia socială al cărui principal obiectiv este mai degrabă să aibă impact social decât să aducă profit proprietarilor sau acționarilor. Operează prin furnizarea de bunuri și servicii pentru piață într-o manieră antreprenorială și inovativă și își utilizează profiturile în principal pentru a-și atinge obiectivele sociale. Este condusă în mod responsabil și deschis și, în special, implică angajații, consumatorii și stakeholderii afectați de activitățile sale economice.”

În conformitate cu abordarea Rețelei Europene de Cercetare EMES, Comisia Europeană, prin Directoratul General Întreprindere și Industrie⁸ (2013), consideră că *trăsăturile întreprinderii sociale* pot fi divizate în două categorii:

1. trăsături care definesc natura economică și antreprenorială a întreprinderii sociale - activitate continuă de producere a bunurilor și/sau furnizare de servicii, grad ridicat de autonomie, nivel semnificativ de risc economic, un minim de angajați plătiți;

⁶ CIRIEC (2012), idem, p.22

⁷ pentru o abordare aprofundată a conceptului de „shared value” a se vedea Michael E. Porter, Mark R. Kramer (February 2011), *Creating Shared Value*, Harvard Business Review

⁸ European Commission - DG Enterprise and Industry (2013), <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/social-economy/social-enterprises/>, extras în 11.08.2013

2. trăsături care definesc dimensiunea sa socială - inițiativa lansată de un grup de cetățeni, puterea de luare a deciziilor nu se bazează pe aportul de capital, natură participativă - implicarea persoanelor afectate de activitate, limitarea distribuției profitului, scopul explicit de beneficiul al comunității).

La nivel european, întreprinderile sociale sunt considerate foarte importante pentru succesul Strategiei Europa 2020 deoarece ele contribuie la creștere inteligentă răspunzând cu inovare socială nevoilor sociale care nu sunt satisfăcute, ele crează creștere durabilă prin impactul lor pozitiv asupra mediului și prin viziunea lor pe termen lung, și totodată ele sunt în centrul procesului de creștere incluzivă datorită accentului pus pe oameni și pe coeziunea socială.

O formă specifică de întreprindere socială cu rol important pe plan european în promovarea incluziunii sociale și ocupării, este *întreprinderea socială de inserție (WISE - Work Integration Social Enterprise)*, care a apărut în Europa odată cu problemele majore legate de șomaj mai ales în rândurile unor grupuri vulnerabile, de integrarea pe piețele naționale ale muncii a numeroși emigranți, acestea îndeplinind rolul de integrare profesională internă (în cadrul propriei organizații), sau externă pe piața muncii a persoanelor ce întâmpină dificultăți serioase de angajare. Principalul criteriu de definire a întreprinderilor sociale de inserție constă în faptul că acestea trebuie să recruteze și să mențină în activitate un anumit număr de persoane aparținând grupurilor vulnerabile, calculat ca procent din numărul total al angajaților.

În **România**, din punct de vedere al formelor juridice ale organizațiilor, **economia socială** este alcătuită din asociații, fundații, cooperative, case de ajutor reciproc, și societăți comerciale deținute de organizații de economie socială. Noi forme de organizare ale economiei sociale pentru care există prevederi în proiectul Legii economiei sociale⁹ aflat în prezent în dezbatere în Parlament sunt tocmai întreprinderea socială și întreprinderea socială de inserție, prezentate mai sus.

Asociațiile și fundațiile (cunoscute și sub denumirea umbrelă de ONG) sunt organizații private, formale, voluntare și autonome, înființate conform Ordonanței nr. 26 din 2000, cu modificările și completările ulterioare, și desfășoară activități în interes general sau în interesul unor colectivități locale ori, după caz, în interesul personal nepatrimonial al membrilor. Asociațiile și fundațiile pot desfășura orice alte activități economice directe, dacă acestea au caracter accesoriu și sunt în strânsă legătură cu scopul principal al persoanei juridice. Încadrarea asociațiilor și fundațiilor care desfășoară activități economice în sectoarele instituționale din sistemul conturilor naționale se face în urma aplicării "criteriului 50%": în cazul în care mai mult de 50% din costurile de producție sunt acoperite din vânzări, organizația este considerată producător de piață și este clasificată în sectorul societăților nefinanciare; iar în cazul în care mai puțin de 50% din costurile de producție sunt acoperite din vânzări, este considerată producător non-piață și este clasificată în sectorul instituțiilor fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației.

⁹ a se vedea: <http://www.senat.ro/Legis/PDF/2014/14L014FG.pdf>

În Atlas sunt prezentate într-o secțiune distinctă date privind asociațiile și fundațiile care derulează activitate economică, acestea încadrându-se deci implicit în categoria întreprinderilor sociale. Din rândul acestora, au fost evidențiate și analizate separat grupuri de organizații cu caracter preponderent economic.

În rândul asociațiilor, se pot distinge mai multe tipuri de **asociații guvernate de legi speciale**, și anume următoarele:

Societățile agricole și alte forme asociative în agricultură - înființate și care funcționează pe baza Legii 36 din 1991. Societatea agricolă este o societate de tip privat, cu capital variabil și un număr nelimitat și variabil de asociați, având ca obiect exploatarea agricolă a pământului, uneltelor, animalelor și altor mijloace aduse în societate, precum și realizarea de investiții de interes agricol. Conform legii, societatea agricolă “nu are caracter comercial” (art.5). Mai mult, societățile agricole respectă principiile cooperatiste privind participarea la decizie a membrilor, legea precizând că „fiecare asociat are un singur vot, oricare ar fi valoarea părților sociale pe care le deține” (art.62). Exploatarea agricolă poate consta din: organizarea și efectuarea de lucrări agricole și îmbunătățiri funciare, utilizarea de mașini și instalații, aprovizionarea, prelucrarea și valorificarea produselor agricole și neagricole și alte asemenea activități. Societățile agricole sunt de fapt forme hibride de organizare care au atât aspecte de organizație non-profit cât și aspecte cooperatiste, respectând de exemplu principiul cooperatist “un om, un vot”.

Asociațiile salariaților numite “Programul acționarilor salariați” (PAS) - s-au constituit în procesul de vânzare a întreprinderilor către salariații organizați în asociații, în contextul privatizării de tip MEBO (Management Employee Buyout - vânzarea către salariați și management) din perioada 1993 - 2000. Prin Legea nr. 77/1994 privind asociațiile salariaților și membrilor conducerii societăților comerciale care se privatizează și legislația care reglementa procesul de privatizare, s-a declanșat acest proces de vânzare a întreprinderilor către salariații organizați în asociații. Asociațiile erau constituite în scopul de a dobândi și de a folosi în condițiile legii, în numele și pentru aceste persoane, acțiuni ale societăților comerciale cu capital majoritar de stat, în vederea privatizării acestora în condițiile legii, în cadrul unei societăți comerciale fiind permisă constituirea unei singure astfel de asociații. Asociația putea fi constituită de salariați, foști salariați și foști salariați care s-au pensionat de la respectiva societate comercială, conducerea societății, producătorii agricoli, persoane fizice, care se află în relații contractuale, de furnizori sau beneficiari cu societatea comercială agroindustrială care se privatiza. Asociațiile au fost implicate în ceea ce s-a numit Programul Acționarilor Salariați - PAS. Ele sunt într-o oarecare măsură echivalentul cooperativelor de lucrători – „worker cooperatives”, existente și în România în forma cooperativelor meșteșugărești.

Obștile/composesoratele sunt tipuri de organizații cunoscute sub denumirea de *commons* în multe țări europene, care administrează resurse comune, ca de exemplu pădurile, pășunile, zonele de pescuit, lacurile, izvoarele etc. Aceste organizații au fost re-înființate în România în

conformitate cu Legea nr. 400/2002 în contextul restituirii pășunilor agricole și forestiere foștilor proprietari, deoarece era nevoie de un tip specific de organizație pentru administrarea terenurilor și pășunilor agricole. Pricipalele avantaje ale reînființării obștilor/composesoratelor au fost oferirea de locuri de muncă, acces la serviciile oferite de organizație, facilități în achiziția de material lemnos, facilități în concesionarea de păduri. În prezent, astfel de asociații de proprietari de păduri se regăsesc sub diferite forme: forme asociative de tip composesorat (în Transilvania), obști de moșneni (în Moldova, Muntenia și Oltenia), obști de răzeși, păduri grănicerești, asociații urbariale (în Banat), grupuri asociative de pădure.

Asociațiile de proprietari sunt forme juridice de organizare și de reprezentare a intereselor comune ale proprietarilor unui condominiu, recunoscute de lege. Asociațiile de proprietari sunt înființate, organizate și funcționează conform legii nr. 230/2007 și HG nr. 1588/2007 pentru aprobarea normelor metodologice de aplicare a legii. Prin condominiu sau clădire sau bloc de locuințe se înțelege o proprietate imobiliară formată din apartamente și/sau spații cu altă destinație decât aceea de locuință (proprietatea individuală) și proprietatea comună indiviză, aferentă în cotă-parte fiecăreia dintre proprietățile individuale și de care nu poate fi separată. Asociația de Proprietari devine, prin sentință judecătorească, persoană juridică cu caracter non-profit. Non-profit înseamnă că sumele provenite din venituri (dobânzi bancare, închirieri spații/elemente din proprietatea comună, profit din activități lucrative, sponsorizări, subvenții, finanțări nerambursabile, penalizări etc.) se folosesc numai pentru îmbunătățirea sau repararea proprietății comune, pentru dezvoltarea condominiului, pentru remunerarea membrilor activi, pentru investiții în scopurile asociației etc., în funcție de hotărârile adunării generale a proprietarilor, membri ai asociației. Asociațiile de proprietari pot opta pentru conducerea contabilității în partidă simplă sau în partidă dublă, cele cu activitate economică fiind obligate la conducerea contabilității în partidă dublă și la depunerea bilanțului contabil conform prevederilor legale. În Atlasul Economiei Sociale 2014 au fost analizate numai asociațiile de proprietari care au depus bilanț contabil, și ca urmare au fost incluse în Registrul REGIS al INS, pentru celelalte ne-existând date.

Cooperativele sunt asociații de persoane ce urmăresc îndeplinirea unor scopuri comune ale membrilor, în special de natură economică, dar și socială și culturală. Sunt deținute în comun și controlate democratic de către membrii, în conformitate cu principiile cooperatiste. Astăzi, cooperativele iau diferite forme și operează în toate sectoarele economiei. În general, o cooperativă este înființată de către un grup de oameni care împărtășesc o nevoie comună, fie că sunt consumatori, producători sau lucrători. În România, cele mai frecvente forme cooperatiste sunt *cooperativele meșteșugărești, de consum, agricole și de credit*. Cele mai frecvente sunt cooperativele de gradul 1, dar există și cooperative de gradul 2 și uniuni de cooperative. Cooperativele realizează venituri din vânzări de produse și servicii pe piață, prin urmare se încadrează în sub-sectorul piață al economiei sociale.

Casele de ajutor reciproc (CAR) se împart în două mari categorii: Case de Ajutor Reciproc ale Salariaților (CARS, înființate conform legii nr. 122/1996) și Case de Ajutor Reciproc ale

Pensionarilor (CARP, înființate conform legii nr. 540/2002). CAR pot fi considerate că fac parte din categoria *societăților mutuale de economisire* sau a *uniunilor de credit*, având rolul principal de a strânge fonduri de la membri în „fondul social” și de a oferi împrumuturi cu dobândă avantajoasă membrilor (uneori și ajutorare în situații deosebite - susținerea cheltuielilor de înmormântare etc), contribuind astfel la obiectivul european de prevenire a excluziunii sociale. CAR sunt încadrate în categoria instituțiilor financiare nebankare și sunt înregistrate în Registrul de evidență al instituțiilor financiare nebankare al Băncii Naționale a României, alături de casele de amanet și de alte entități fără scop patrimonial din acest domeniu. Nu sunt instituții de credit.

Grupurile de afaceri de economie socială cu o frecvență de înființare din ce în ce mai mare la nivel european, se pot constitui din una sau mai multe organizații de economie socială. La nivel european, un grup este considerat ca fiind grup de afacere de economie socială dacă întreprinderea sau coaliția de întreprinderi care conduce și controlează procesele de luare a deciziei în grup și beneficiază de activitățile sale este o organizație de economie socială, indiferent de forma legală pe care o adoptă grupul¹⁰. În Uniunea Europeană există astfel de grupuri de economie socială în agricultură și alimentație, industrie, distribuție și retail, servicii welfare și alte activități. În România am considerat că grupurile de afaceri de economie socială se regăsesc sub forma **societăților comerciale deținute de organizațiile de economie socială**.

O formă organizațională specifică economiei sociale din România, fără a avea însă și o formă legală specifică (model deschis) este reprezentată de unitățile protejate, cu rol explicit în integrarea persoanelor cu dizabilități pe piața muncii. Unitatea protejată funcționează pe model “open form” și este accesibilă unei palete largi de forme juridice: societăți comerciale, asociații, cooperative, persoane fizice autorizate în condițiile în care respectă cerința angajării a cel puțin 30% din numărul total de angajați persoane cu handicap. Deoarece cadrul legal al unităților protejate nu face nicio referire la principiile constitutive ale economiei sociale (management participativ, conducere democratică, restricții în distribuirea profiturilor către acționari, etc), într-un raport recent de cercetare IES -FDSC¹¹, se consideră doar unitățile protejate organizate în formele tradiționale ale economiei sociale: asociații, fundații, cooperative, în particular cele care au în rândul membrilor persoane cu dizabilități pot fi asimilate domeniului întreprinderilor sociale de inserție sau în cel mai larg al economiei sociale.

¹⁰ Centre Internationale de Recherches et de l'Information sur l'Économie Sociale et Coopérative (CIRIEC), December 2006, José Barea, José Luis Monzón, „Manual of drawing up the satellite accounts of companies in the social economy: co-operatives and mutual societies”, p. 49

¹¹ A se vedea pentru o analiză detaliată - Constantinescu S., Economia socială și ocuparea forței de muncă. Integrarea grupurilor vulnerabile pe piața muncii, IES, București 2013

Sectorul Economiei Sociale

Dimensiunea sectorului economiei sociale 2012

În anul 2012, sectorul economiei sociale din România a inclus 39.347 de organizații active¹², care au deținut active immobilizate în valoare de 13.917.508 mii lei, au obținut venituri în valoare de 12.298.111 mii lei, și au angajat un număr de aproximativ 131.127 persoane.

În anul 2012, în cadrul proiectului “Making Social Economy Visible in Romania” („Pentru ca economia socială din Romania să devina vizibilă!”), finanțat de Comisia Europeană, Direcția Generală Intreprinderi și Industrie, derulat de Institutul de Economie Socială din cadrul FDSC, în parteneriat cu Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice și Centrul Național de Pregătire în Statistică (CNPS), au fost elaborate și conturile satelit privind economia socială în România în anii 2011 și 2012. Urmare a acestui demers derulat de partenerul CNPS în proiect, putem avea și o imagine a dimensiunii sectorului economiei sociale în total economie națională: **ponderea Valorii Adăugate Brute a economiei sociale în total economie națională a fost în anul 2012 de 1,9%**, în creștere față de anul 2011, când sectorul economiei sociale a reprezentat 1,3% din total economie națională¹³.

Completăm acest demers, prin calcularea indicatorului **ponderea angajaților din sectorul economiei sociale¹⁴ în total populație salariată¹⁵: 1,9% în anul 2012**, în creștere față de anul 2011 când a fost 1,75%, și 2010 (1,7%).

Menționăm însă că aceste creșteri sunt datorate în parte și faptului că în anul 2012 au fost incluse în sectorul economiei sociale și grupurile de economie socială (societățile comerciale deținute și controlate de organizații ale economiei sociale), recunoscute pe plan european ca entități ale economiei sociale și cu o frecvență din ce în ce mai mare de înființare în ultimii ani. Dincolo de valoarea adăugată adusă în economie și de crearea de locuri de muncă, sectorul economiei sociale a fost și un contribuitor important la bugetul de stat. Astfel, agregând impozitele pe profit/venit, alte impozite, contribuțiile cu asigurările și protecția socială plătite de organizațiile de economie socială din baza INS pentru care au fost date disponibile¹⁶, a

¹² acest număr se referă la organizațiile de economie socială care au depus bilanț contabil la sfârșitul anului fiscal, și ca urmare s-au aflat în baza Institutului Național de Statistică în anul 2012. Numărul organizațiilor de economie socială este mult mai mare dacă se consideră și entitățile care nu depun bilanț contabil. De exemplu, așa cum se poate vedea în următorul capitol, din cele 72.099 asociații și fundații înregistrate în Registrul ONG - Ministerul Justiției 2012, numai 33.670 au fost organizații active care au depus bilanț contabil la sfârșitul anului.

¹³ conform CNPS (2014), raport *Conturile satelit privind Economia Socială în România 2011 - 2012*

¹⁴ conform micro-datelor din bilanțurile contabile ale OES 2012 (REGIS) al Institutului Național de Statistică, extrase și furnizate de către Centrul Național de Pregătire în Statistică (CNPS) din cadrul Institutului Național de Statistică; prelucrare FDSC - IES

¹⁵ conform INS (2013, 2012) - *România în cifre. Breviar statistic*, populația salariată a României a fost în anul 2012 de 6.234 mii pers., iar în anul 2011 de 6.150 mii pers.

¹⁶ menționăm că pentru ONG care au utilizat în raportare forma de bilanț prescurtat și care au avut angajați nu a fost posibilă extragerea contribuțiilor cu asigurările și protecția socială plătite de angajator, nefiind date disponibile în această formă de bilanț. **Recomandăm a se privi contribuția sectorului economiei sociale în total impozite persoane juridice și contribuții angajatori, ca un procent estimativ, și care în realitate este mai mare.**

rezultat că *sectorul economiei sociale a contribuit la bugetul de stat în anul 2012 cu 498.141 mii lei*, în creștere față de anul 2011 când valoarea impozitelor și contribuțiilor plătite a fost de 334.369 mii lei. Raportând sumele respective la total impozite pe venit, profit și câștiguri din capital de la persoane juridice și contribuții angajatori din bugetele de stat 2012 și 2011¹⁷, apreciem o **contribuție a sectorului economiei sociale de 4,18% în total impozite persoane juridice și contribuții angajatori în anul 2012**, în creștere față de ponderea de 3,04% pe care o deținea în 2011.

Toți acești indicatori privind dimensiunea sectorului reflectă o dezvoltare constantă, o vizibilitate din ce în ce mai bună de la an la an, și totodată pot constitui, alături de misiunile sociale ale multor organizații deja internalizate de publicul larg, argumente pentru susținerea și alocările bugetare și de fonduri europene viitoare pentru domenii importante ale sectorului economiei sociale precum domeniul serviciilor sociale, microcreditarea etc, ce pot avea în mod cert un efect de multiplicare la nivel macroeconomic, conducând la un proces de dezvoltare socio-economică sustenabilă și la reducerea decalajelor între regiunile de dezvoltare.

Tabel nr.1: Indicatori ai organizațiilor de economie socială din România în anul 2011

2011	Număr organizații active	Active imobilizate (mii lei)	Venituri (mii lei)	Angajați	Membri (mii)
Asociații și fundații	29.656	6.594.529	7.025.410	69.907	-
Cooperative, din care:	2.145	1.062.112	1.755.208	32.905	d.n.
Cooperative meșteșugărești	836	615.213	727.264	23.202	d.n.
Cooperative de consum	947	262.380	595.439	7.621	d.n.
Cooperative de credit	87	121.132	195.903	1.858	d.n.
Cooperative agricole	275	63.387	236.602	224	d.n.
CAR, din care:	2.735	3.377.058	566.148	5.333	3.125
CAR Pensionari	193	678.768	145.194	2.176	1.853*
CAR Salariați	2.542	2.698.290	420.954	3.157	1.272**
Total	34.536	11.033.699	9.346.766	108.145	-

Sursa: INS 2011, alte date secundare; prelucrare FDSC - IES

* conform datelor furnizate de Federația Națională Omenia a Caselor de Ajutor Reciproc ale Pensionarilor; estimări IES pentru organizațiile neafiliate

** conform datelor furnizate de Uniunea Națională a Caselor de Ajutor Reciproc ale Salariaților din România; estimări IES pentru organizațiile neafiliate

¹⁷ conform Ministerului Finanțelor - execuție bugetară preliminară 2012: 11.748.435 mii lei - impozite pe venit, profit și câștiguri de capital de la persoane juridice și 163.889 mii lei contribuții ale angajatorilor (a se vedea: <http://www.cdep.ro/proiecte/2013/000/00/2/Anexa1a10.pdf>); execuție bugetară preliminară 2011: 10.658.786 mii lei - impozite pe venit, profit și câștiguri de capital de la persoane juridice și 337.073 mii lei contribuții ale angajatorilor (a se vedea: http://www.cdep.ro/proiecte/2011/600/90/2/anexele1_10.pdf)

Tabel nr.2: Indicatori ai organizațiilor de economie socială din România în anul 2012

2012	Număr organizații active	Active imobilizate (mii lei)	Venituri (mii lei)	Angajați	Membri (mii)
Asociații și fundații	33.670	7.198.847	7.742.043	76.902	-
Cooperative, din care:	2.228	1.122.805	1.764.363	31.428	d.n.
Cooperative meșteșugărești	846	599.352	719.036	22.082	d.n.
Cooperative de consum	940	265.295	571.711	7.050	d.n.
Cooperative de credit	86	86.371	156.339	2.049	d.n.
Cooperative agricole	356	171.787	317.277	247	d.n.
CAR, din care:	2.767	3.624.190	589.143	5.403	3.028
CAR Pensionari	198	768.865	159.879	2.240	1.811*
CAR Salariați	2.569	2.855.325	429.264	3.163	1.217**
Societăți comerciale deținute de organizații de economie socială	682	1.971.666	2.202.562	17.394	-
Total	39.347	13.917.508	12.298.111	131.127	-

Sursa: INS 2012, alte date secundare; prelucrare FDSC – IES

* conform datelor furnizate de Federația Națională Omenia a Caselor de Ajutor Reciproc ale Pensionarilor din România; estimări IES pentru organizațiile neafiliate

** conform datelor furnizate de Uniunea Națională a Caselor de Ajutor Reciproc ale Salariaților din România; estimări IES pentru organizațiile nefiliate

Așa cum se poate observa în tabelul următor, **în perioada 2010 - 2012 principalii indicatori ai organizațiilor de economie socială au înregistrat cu toții tendințe de creștere accelerată: numărul de organizații a crescut în 2012 cu 25,62% comparativ cu 2010, activele imobilizate au crescut cu 40,32%, veniturile au crescut cu 59,27%, iar numărul de angajați au crescut cu 30,35%.**

Ratele de creștere s-au datorat în parte includerii în analiză a societăților comerciale deținute și controlate de OES, însă impactul includerii acestora s-a resimțit cel mai mult în evoluția veniturilor sectorului, ele obținând 18% din total venituri ale organizațiilor de economie socială, și situându-se pe locul 2 ca marime a ponderii în total venituri, după asociații și fundații în anul 2012. Mai exact, sectorul economiei sociale fără includerea societăților comerciale deținute de OES, s-ar fi caracterizat prin următoarele valori ale indicatorilor în 2012: număr organizații active 38.665, active imobilizate 11.945.842 mii lei, venituri totale 10.095.549 mii lei și 113.733 salariați. Așadar, și fără includerea SC deținute de OES în 2012, sectorul economiei sociale ar fi avut o dinamică pozitivă pentru intervalul 2010 - 2012: 23,44% rata de creștere a numărului de organizații, 20,44% rata de creștere a activelor, 30,74% rata de creștere a veniturilor, și 13,06% rata de creștere a numărului de angajați.

Tabel nr.3: Evoluția indicatorilor organizațiilor de economie socială din România în perioada 2010 - 2012

	2010	2011	2012*
Nr. organizații active	31.322	34.536	39.347
Active imobilizate (mii lei)	9.917.788	11.033.699	13.917.508
Venituri (mii lei)	7.721.366	9.346.766	12.298.111
Angajați	100.591	108.145	131.127

Sursa: INS 2010 - 2012, alte date secundare; prelucrare FDSC – IES

* datele pentru anul 2012 includ societățile comerciale deținute de organizații ale economiei sociale

Așa cum se va vedea detaliat în capitolele următoare, tendințele de creștere accelerată per total sector, sunt însă în mare parte și rezultatul evoluțiilor pozitive înregistrate la toate formele de economie socială în intervalul 2011 - 2012: asociațiile și fundațiile au avut în 2012 comparativ cu 2011 creșteri de aproximativ 10% atât la active, cât și la venituri și angajați; casele de ajutor reciproc au înregistrat o creștere a activelor de 7,31% în 2012 față de 2011 și a veniturilor de 4,06%; cooperarea a avut de asemenea o dinamică pozitivă, și amintim în special dinamica galopantă a cooperăției agricole în ultimii 3 ani de analiză: +180% creștere a numărului cooperativelor agricole în 2012 față de 2010, +152,62% creștere a activelor cooperativelor agricole în 2012 față de 2010, +164,39% creștere a veniturilor cooperăției agricole în 2012 față de 2010.

Actorii sectorului Economiei Sociale - cifre cheie 2012 (sinteză)

*Cele mai numeroase organizații de economie socială în anul 2012, la fel ca și în anii anteriori, au fost **asociațiile și fundațiile (AF)**. În anul 2012, acestea au reprezentat 85% din totalul organizațiilor de economie socială, au cumulat 52% din totalul activelor organizațiilor de economie socială, 63% din totalul veniturilor și 59% din forța de muncă angajată de sector. Asociațiile și fundațiile înregistrează o tendință constant ascendentă a activelor, veniturilor totale și numărului de angajați pe întreg intervalul analizat 2010 - 2012.*

În 2012 față de 2011, activele AF au înregistrat o rată de creștere de 9,16%, veniturile totale o rată de creștere de 10,2%, iar angajații de 10%. Se remarcă doar o ușoară scădere de -2,6% în 2012 față de 2011 a numărului de asociații și fundații înregistrate în Registrul ONG - Ministerul de Justiție, fapt care nu a modificat însă dinamica ascendentă a sub-sectorului, după cum am văzut. În anii 2011 și 2012 *domeniile de activitate care au concentrat cel mai mare număr de AF sunt: social/caritabil, sportiv, profesional*. Ponderele acestor domenii în total AF s-a menținut relativ constantă în anii 2011 și 2012: domeniul social/caritabil aproximativ 22% în total AF, domeniul sportiv aproximativ 18% în total AF, și domeniul profesional aproximativ 12%. Domeniul social-caritabil a concentrat și cea mai mare parte a veniturilor, activelor și salariaților AF: 24% din total venituri AF, 24% din total active AF și 30% din total salariați.

Ca structură a sub-sectorului AF, în anul 2012 cea mai mare pondere în total ONG active au avut-o asociațiile (77%), urmate de fundații, cu o pondere de 16% și de asociații cu legi speciale (7%). Ultima categorie, inclusă ca analiză detaliată în această ediție a Atlasului se referă la societăți agricole și alte forme asociative în agricultură (cf. l.36/1991), asociații de proprietari (cf. l. 230/2007), obști/composesorate (cf. l.1/2000) și programul acționarilor salariați (cf.l.77/1994 s.a.). Analizând structura grupei asociații cu legi speciale pentru 2012, s-a observat în această categorie că cea mai mare pondere au avut-o societățile agricole și alte forme asociative în agricultură (44% în total asociații cu legi speciale), urmate de obști/composesorate cu o pondere de 41%.

În cadrul asociațiilor și fundațiilor, distingem **asociațiile și fundațiile care desfășoară activități economice** și care reprezintă *sub-sectorul comercial al asociațiilor și fundațiilor*. În anul 2012 numărul asociațiilor și fundațiilor cu activitate economică a fost de 4058, și a reprezentat 12,1% din total asociații și fundații active, o pondere similară anului 2011. Din cele 4058 asociații și fundații cu activități economice, 54% au fost asociații, 32% asociații cu legi speciale, 13% fundații, și 1% uniuni. În cadrul asociațiilor cu legi speciale, ponderile cele mai mari au fost reprezentate de societățile agricole (58%) și de obști și composesorate (41%).

Conform manualului CIRIEC¹⁸, în cazul în care mai mult de 50 % din costurile de producție sunt acoperite din vânzări, o unitate instituțională este considerată producător de piață. Aplicând acest criteriu pentru asociațiile și fundațiile cu activitate economică, au rezultat în anul 2011 un număr de 2.181 AF producători de piață (57,06% din total AF cu activitate economică) care au cumulat 1.758.733 mii lei venituri economice, iar în anul 2012 un număr de 2.256 AF producători de piață (55,59% din total AF cu activitate economică) care au cumulat venituri economice de 1.896.537 mii lei. Rezultă așadar, că *în ambii ani peste 50% din asociații și fundații cu activitate economică se încadrează în categoria producătorilor de piață*. Acestea au cumulat 90,06%, respectiv 89,20% din total venituri din activități economice în anii 2011, respectiv 2012.

Cooperăția în România a fost reprezentată în anul 2012 printr-un număr de 2.228 cooperative, care au însumat active în valoare de 1.222.805 mii lei, 31.428 angajați și au obținut venituri cumulate de 1.764.363 mii lei. În total sector economie socială, cooperăția a reprezentat în anul 2012 6% din numărul total de organizații, a cumulat 8% din total active, a obținut 14% din total venituri, și a angajat 24% din total salariați. Din cele 2228 cooperative, 42% erau cooperative de consum, 38% cooperative meșteșugărești, 16% cooperative agricole, și numai 4% cooperative de credit.

Activele și veniturile cele mai importante revin cooperăției meșteșugărești și de consum: *cooperativelor meșteșugărești le revin 53% din total active cooperăție și 41% din total venituri,*

¹⁸ Centre Internationale de Recherches et de l'Information sur l'Économie Sociale et Coopérative (CIRIEC), December 2006, José Barea, José Luis Monzón, „Manual of drawing up the satellite accounts of companies in the social economy: co-operatives and mutual societies”, p.28

iar cooperativelor de consum le revin 24% din total active cooperație și 32% din total venituri. Cu privire la numărul de angajați, *cooperația meșteșugărească* se detașează față de celelalte forme de cooperative, totalizând în anul 2012, *70,26% din total angajați din sectorul cooperatist*.

Analiza evoluției principalilor indicatori ai cooperativelor în intervalul 2009 - 2012, indică *cea mai bună dinamică pentru cooperativele agricole*. Numărul cooperativelor agricole a crescut cu 29,45% în 2012 față de 2011, iar per total interval 2010 - 2012 cu 180%, în timp ce celelalte tipuri de cooperative au înregistrat o stagnare din punct de vedere al numărului de organizații. Aceeași dinamică pozitivă pentru cooperativele agricole este caracteristică și pentru active (au crescut cu 152,62% în 2012 față de 2010), venituri (au crescut cu 164,39% în 2012 față de 2010), și, într-o măsură mai mică pentru angajați (au crescut cu 10,26% în 2012 față de 2011, revenind aproximativ la numărul angajaților din 2010). Celelalte tipuri de cooperative au avut o evoluție oscilantă (fie rate de creștere foarte mici, fie scăderi foarte ușoare) a principalilor indicatori pentru intervalul 2009 - 2012. Aceste evoluții pozitive, precum și importanța dezvoltării cooperativelor agricole ca oportunitate strategică de dezvoltare economică în contextul imperativului modernizării agriculturii în România, au determinat includerea în această ediție a Atlasului Economiei Sociale, a unei secțiuni distincte de analiză detaliată a cooperativelor agricole în anii 2011 și 2012.

Cooperația de credit, deși a înregistrat scăderi la nivelul veniturilor și imobilizărilor în 2012 față de 2011, se remarcă prin faptul că a reușit să crească depozitele atrase în 2012 față de 2011 cu 25,47% ceea ce indică creșterea gradului de încredere în aceste entități. Conform datelor CREDITCOOP, cea mai mare parte a creditelor acordate de băncile cooperatiste a fost absorbită de mediul rural (61,33% din total credite), ceea ce evidențiază rolul acesteia în susținerea și dezvoltarea mediului rural din România.

Analiza *cooperativelor de gradul 2* introdusă în această ediție a Atlasului evidențiază faptul că integrarea pe orizontală sau pe verticală a activității economice desfășurate de cooperativele de gradul 1, poate conduce la creșterea rentabilității economice: în anul 2012, 90,9% din cooperativele de gradul 2 înregistrând profit, iar rata profitului fiind de 9,73%, net superioară marjelor de profit obținute de cooperativele de gradul 1.

În anul 2012, în România erau un număr total de 2845 **case de ajutor reciproc** înregistrate în Registrul de evidență Instituției Financiare Nebancare, Secțiunea B - Case de Ajutor Reciproc al Băncii Naționale a României. Efectiv, au fost însă active (cu bilanț contabil raportat la INS) un număr de 2.767 CAR, din care 2.569 CARS (92,84% din total CAR) și 198 CARP (7,16% din total CAR), rata de activitate pentru total CAR fiind de 97,3%. Din cele 2.569 CARS din 2012, cea mai mare parte (72% din total CARS), 1852 de organizații sunt afiliate UNCARSR (Uniunea Națională a Caselor de Ajutor Reciproc ale Salariaților din România), iar un număr de 717 organizații sunt neafiliate UNCARSR. Cu privire la CARP, Federația Națională Omenia a Caselor de Ajutor Reciproc a Pensionarilor din România, cea mai puternică organizație de pensionari din țară, are

142 CARP-uri afiliate, cu peste 1.400.000 membri răspânditi atât în mediul urban (53%), cât și în mediul rural (47%).

CAR au cumulat în anul 2012 active în valoare de 3,624,190 mii lei (în creștere cu 7,31% față de anul 2011), au obținut venituri totale de 589,143 mii lei (în creștere cu 4,06% față de anul 2011), și au angajat un total de 5,403 persoane (în creștere cu 1,31% față de anul 2011).

În total economie socială, casele de ajutor reciproc au reprezentat 7% din total organizații, 26% din total active (situându-se pe locul 2 după asociații și fundații), 5% din total venituri și 4% din total angajați. Cea mai mare parte a veniturilor și activelor au revenit CARS (73% din total venituri CAR și 79% din total active CAR), iar tot CARS au creat și cele mai multe locuri de muncă (59% din total angajați CAR). Dacă în prezent numărul de membri ai asociațiilor este greu de estimat, în cazul CAR, utilizând datele principalelor uniuni și federații din domeniu, se poate estima un număr impresionant de membri - peste 3 milioane de membri, din care aproximativ 1,8 milioane membri CARP și 1,2 milioane membri CARS.

Deși pentru ambele tipuri de CAR s-au înregistrat tendințe de creștere la toți indicatorii în 2012 față de 2011 (nr. organizații, imobilizări totale, venituri totale, fondul social al membrilor, fondul pentru ajutor de deces al membrilor, capitalul permanent), s-a remarcat o dinamică mai accelerată a indicatorilor în cazul CARP. Evoluția tipurilor de CAR, gradul de conștientizare a acestor entități ca posibilitate de întraajutorare financiară, dinamica indicatorilor CARS pe segmente - afiliate UNCARSR și CARS neafiliate, sunt cu atât mai interesante în contextul actual al sectorului, în care funcționarea CAR ar putea fi schimbată datorită unei propuneri legislative noi (care presupune, printre altele: existența unui singur tip de CAR, extinderea setului de activități economice posibile ale CARP către CARS, extinderea plajei de membri și la alte categorii ale pieței muncii în afară de salariați etc).

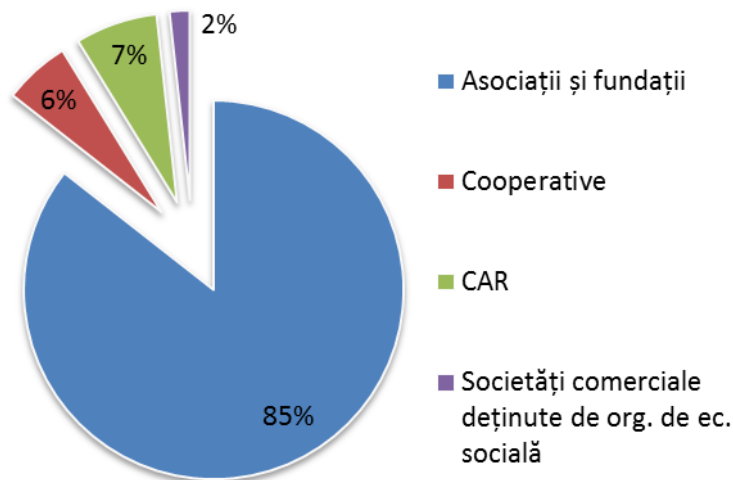
În anul 2012 au fost incluse în datele agregate ale sectorului economiei sociale și grupurile de afaceri de economie socială, regăsite sub forma **societăților comerciale deținute de organizațiile de economie socială** (SC deținute de OES - acele societăți comerciale care au acționar majoritar, peste 50%, una sau mai multe organizații de economie socială). Astfel de societăți comerciale pot avea totodată rolul unui mecanism alternativ de finanțare al organizațiilor de economie socială care le dețin în scopul auto-susținerii financiare. De asemenea, menționăm că, începând cu anul 2012, aceste entități au fost incluse și în conturile satelit ale economiei sociale elaborate de CNPS - INS.

În anul 2012, organizațiile de economie socială din România au deținut 903 societăți comerciale (înregistrate la ONRC), din care au fost active (cu bilanț depus, aflate în bazele INS) un număr de 682. Rata de activitate a SC deținute de OES a fost de 75,52%. Analizând situația SC active, aproape în exclusivitate (94,28% din total SC ale OES active) au fost deținute de asociații și fundații, și numai 3,37% au fost deținute de cooperative și un număr nesemnificativ (5 SC, reprezentând 0,73% din total SC deținute de OES) au revenit CARS/P. Aceste societăți

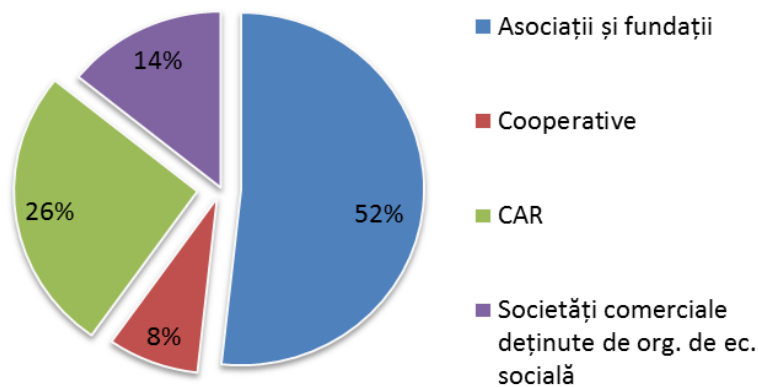
comerciale au cumulat 1,971,667 mii lei active imobilizate, au obținut 2,202,563 mii lei venituri, au angajat 17,397 salariați.

În medie, au avut 26 de salariați remunerați cu un salariu brut apropiat nivelului salariului mediu pe țară și au avut o marja a profitului de 4%. Ca pondere în sector economie socială, deși au avut o pondere mică în total organizații (2%), s-a remarcat ponderea ridicată în total venituri (18%, pe locul 2 după asociații și fundații), 14% în total active și 13% în total angajați.

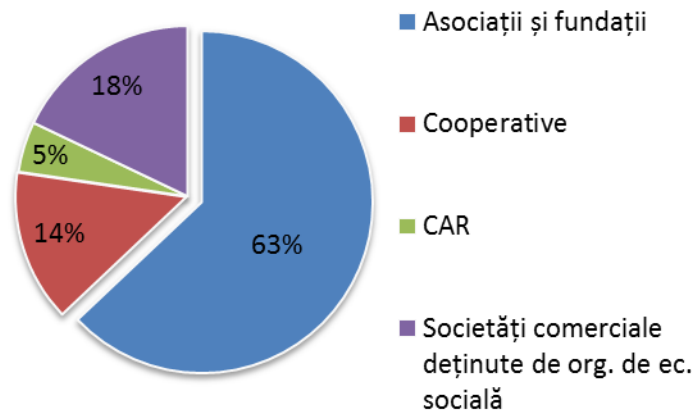
Grafic nr. 1: Distribuția numărului de organizații de economie socială pe tipuri de organizații în 2012 (% în total OES)

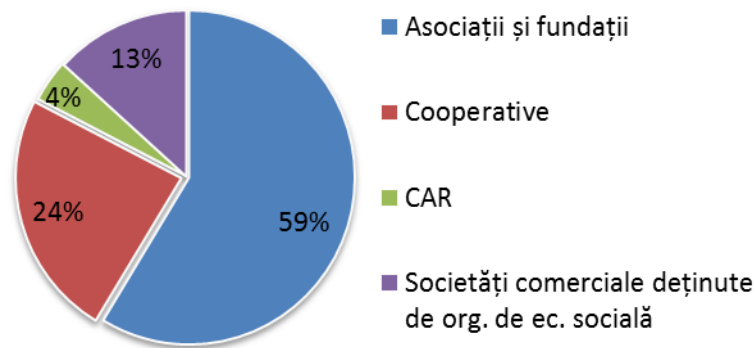
Grafic nr.2: Distribuția activelor imobilizate pe tipuri de organizații în 2012 (% în total active imobilizate OES)

Grafic nr.3: Distribuția veniturilor pe tipuri de organizații în 2012
(% în total venituri OES)

Grafic nr. 4: Distribuția angajaților pe tipuri de organizații în 2012
(% în total angajați OES)

Economia Socială 2012: Atlas Regional

Tabelul și graficele următoare prezintă centralizat principalii indicatori ai organizațiilor active de economie socială pe cele 8 regiuni de dezvoltare ale României. Așa cum se poate vedea, regiunile care au concentrat cel mai mare număr de organizații de economie socială în anul 2012 au fost: regiunea Centru (19% din total OES), regiunea Nord-Est (17% din total OES) și regiunea București - Ilfov cu 16% din total OES. Regiunile care au generat cele mai mari venituri din economie socială în 2012 au fost: regiunea București-Ilfov cu 27% din total venituri OES, și regiunile Nord-Est și Centru, la egalitate, cu 13% din total venituri OES. Cele mai mari active imobilizate au fost cumulate de regiunile București - Ilfov (26% din total active OES), Nord-Est (14% din total active OES), și pe locul 3, la egalitate, regiunile Vest și Sud cărora le-au revenit, 12% din total active imobilizate OES. Cele mai multe locuri de muncă în economia socială au

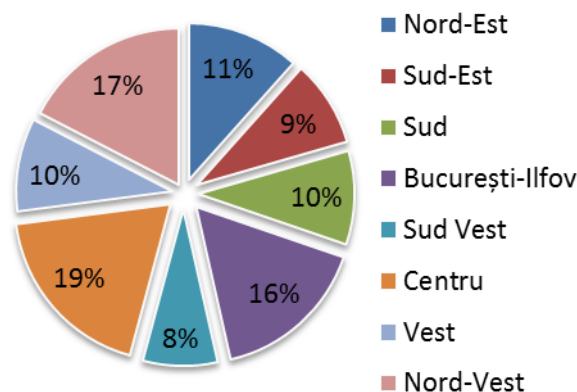
fost create în regiunile București-Ilfov (21% din total angajați în OES), și regiunile Nord-Est și Centru, la egalitate cu 15% din total angajați OES.

Tabel nr. 4: Repartiția principalilor indicatori ai organizațiilor active de economie socială pe regiuni de dezvoltare în 2012

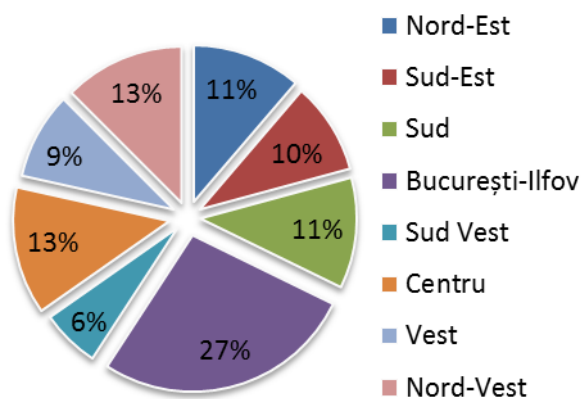
Regiunea	Nr. OES active	Venituri totale (mii lei)	Active Imobilizate (mii lei)	Angajați
Nord Est	4.493	1.138.374	1.351.235	13.941
Sud Est	3.449	959.240	827.355	11.531
Sud	3.749	1.156.547	1.434.797	11.778
București Ilfov	6.275	2.722.183	3.109.816	23.732
Sud Vest	2.986	613.601	891.575	7.798
Centru	7.254	1.333.341	1.227.529	16.558
Vest	3.723	910.362	1.459.639	11.533
Nord Vest	6.736	1.261.874	1.643.872	16.862

Sursa: INS 2012, alte date secundare; prelucrare FDSC - IES

Grafic nr.5: Distribuția regională a numărului de organizații de economie socială în 2012
(% în total organizații de economie socială)

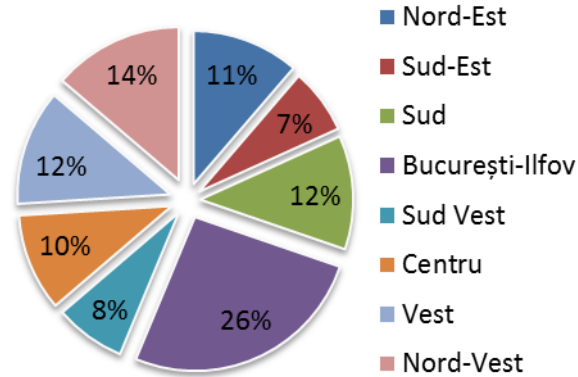

Grafic nr. 6: Distribuția regională a veniturilor organizațiilor de economie socială în 2012
(% în total venituri obținute de organizațiile de economie socială)

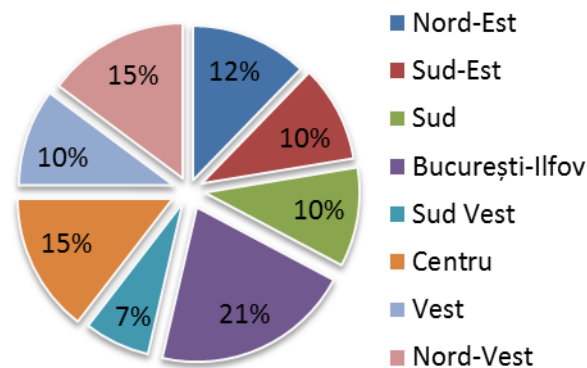

Grafic nr.7: Distribuția regională a activelor imobilizate în 2012
(% în total active imobilizate ale organizațiilor de economie socială)

Grafic nr.8: Distribuția regională a numărului de angajați în 2012
(% în total angajați ai organizațiilor de economie socială)

Regiunea Nord-Est

Regiunea Nord-Est, cea mai săracă regiune a țării cu un PIB/locuitor de 3412 Euro în 2012, prezintă un număr ridicat de cooperative și de case de ajutor reciproc și un număr relativ mediu de asociații și fundații. În anul 2012 a fost regiunea care a concentrat numărul cel mai mare de cooperative meșteșugărești (235), cooperative de consum (164), cooperative agricole (77) și CARP (35), și, deși nu a fost în top, un număr ridicat (peste media națională pe regiune) de cooperative de credit și CARS. Se observă prin această reprezentare bună a sectorului în regiune, rolul economiei sociale în dezvoltarea regională și în reducerea decalajelor economice între regiuni. În această regiune, economia socială a cumulat 1.138.374 mii lei venituri totale, cu 8,3% mai mult față de anul 2011. De altfel, economia socială a creat constant din ce în ce mai multe locuri de muncă în această regiune caracterizată de o rată a șomajului peste media națională: angajații în sectorul conomieii sociale (13.941 pers.) au crescut cu 5,8% în 2012 față de 2011.

Tabel nr.5: Principalii indicatori ai organizațiilor de economie socială din regiunea Nord-Est, 2012

2012	AF	Coop Meșteșugărești	Coop Consum	Coop Credit	Coop Agricole	CARP	CARS
Nr. organizații active	3.604	235	164	13	77	35	365
Venituri totale (mii Lei)	777.628	77.919	85.952	25.254	62.929	37.792	70.900
Active Imobilizate (mii Lei)	560.430	58.939	53.193	12.389	21.521	218.429	426.334
Total Personal	8.849	2.562	1.181	328	53	492	476

Sursa: INS 2012, alte date secundare; prelucrare FDSC - IES

Regiunea Sud-Est

Regiunea Sud-Est, acoperă 15% din suprafața totală a țării și este a doua ca mărime din țară, iar în anul 2012 a avut un PIB pe locuitor de 4563 Euro, fiind a treia regiune cea mai săracă din România. Această regiune prezintă un număr mare al caselor de ajutor reciproc și al cooperativelor. Se remarcă numărul mare al cooperativelor de credit (14), fiind alături de Regiunea Sud, o regiune care concentrează cel mai mare număr al acestor organizații, și un număr peste media națională pe regiune la cooperative meșteșugărești, agricole și CARS. Veniturile totale ale organizațiilor de economie socială din această regiune au crescut cu 4,70% în 2012 față de 2011, însumând 959.240 mii lei. Locurile de muncă create de economia socială au avut de asemenea o dinamică ascendentă, crescând cu 4,01% în 2012 față de 2011, și totalizând 11.531 salariați.

Tabel nr.6: Principalii indicatori ai organizațiilor de economie socială din regiunea Sud-Est, 2012

2012	AF	Coop Meșteșugărești	Coop Consum	Coop Credit	Coop Agricole	CARP	CARS
Nr. organizații active	2.758	132	110	14	51	21	363
Venituri totale (mii Lei)	596.863	105.117	60.435	17.545	111.171	15.643	52.466
Active Imobilizate (mii Lei)	301.634	65.392	25.028	8.366	31.285	56.200	339.450
Total Personal	6.888	2.890	761	275	38	190	489

Sursa: INS 2012, alte date secundare; prelucrare FDSC - IES

Regiunea Sud

Regiunea Sud, o regiune cu un nivel al PIB-ului pe locuitor de 4611 Euro, cu două județe (Argeș și Prahova) industrializate, a concentrat în anul 2012 cel mai mare număr de CARS (464), și de cooperative de credit (14). De asemenea, a avut un număr peste media națională pe regiune la cooperative agricole și CARP, și un număr de cooperative de consum egal cu media națională pe regiune. Toți indicatorii organizațiilor de economie socială au înregistrat un trend crescător și în această regiune: veniturile totale au crescut cu 6,3%, activele imobilizate cu 20,44%, iar numărul de angajați cu 7,96%.

Tabel nr.7 : Principali indicatori ai organizațiilor de economie socială din regiunea Sud, 2012

2012	AF	Coop Meșteșugărești	Coop Consum	Coop Credit	Coop Agricole	CARP	CARS
Nr. organizații active	2.992	75	118	14	55	31	464
Venituri totale (mii Lei)	840.117	73.304	62.957	19.874	48.105	38.313	73.877
Active Imobilizate (mii Lei)	441.725	65.951	32.602	9.337	101.922	206.752	576.508
Total Personal	6.804	2.714	870	322	57	537	474

Sursa: INS 2012, alte date secundare; prelucrare FDSC - IES

Regiunea București - Ilfov

Regiunea București - Ilfov este o regiune cu o putere și o dinamică economică superioară celorlalte regiuni, caracterizată prin economia bazată pe servicii a capitalei, printr-o rată a șomajului scăzută, sub media națională, o structură socială și profesională cu un standard ridicat, și prin multiple oportunități care au transformat regiunea într-o aglomerare urbană cu peste 2 milioane locuitori și cu cel mai ridicat PIB pe cap de locuitor - 13.213 Euro. În această regiune sectorul asociativ este foarte puternic, aici concentrându-se un număr de 6005 asociații și fundații în anul 2012 (cu mult peste media națională de 4209 AF pe regiune, situându-se pe locul 3 după regiunea Centru care a concentrat 6509 AF și regiunea Nord-Vest cu 6037 AF). Regiunea București-Ilfov s-a remarcat și prin faptul că a generat cele mai mari venituri din economia socială comparativ cu celelalte regiuni (2.722.183 mii lei), a acumulat cele mai mari active imobilizate (3.109.816 mii lei), și a avut cel mai mare număr de angajați (23.732 pers.).

Tabel nr.8 : Principali indicatori ai organizațiilor de economie socială din regiunea București - Ilfov, 2012

2012	AF	Coop Meșteșugărești	Coop Consum	Coop Credit	Coop Agricole	CARP	CARS
Nr. organizații active	6.005	46	29	4	12	10	169
Venituri totale (mii Lei)	2.491.325	133.706	9.077	22.964	765	9.233	55.113
Active Imobilizate (mii Lei)	2.546.625	109.563	7.842	15.353	1.175	35.147	394.111
Total Personal	19.672	3.217	140	185	16	215	287

Sursa: INS 2012, alte date secundare; prelucrare FDSC - IES

Regiunea Sud-Vest

Regiunea Sud-Vest este a doua cea mai săracă regiune din țară după regiunea Nord-Est, cu un PIB pe locuitor de 4258 Euro. Această regiune a generat cele mai mici venituri din economia socială (613.601 mii lei), a cumulat cele mai mici active imobilizate (891.575 mii lei) și a generat cele mai puține locuri de muncă (7798 angajați). Cele mai bine reprezentate forme de economie

socială în această regiune au fost casele de ajutor reciproc: 30 CARP, peste media națională pe regiune de 25 de organizații, și un număr de CARS (312) aproape de media regională.

Tabel nr.9: Principalii indicatori ai organizațiilor de economie socială din regiunea Sud-Vest, 2012

2012	AF	Coop Meșteșugărești	Coop Consum	Coop Credit	Coop Agricole	CARP	CARS
Nr. organizații active	2.449	77	79	8	31	30	312
Venituri totale (mii Lei)	435.720	47.907	44.988	17.836	1.875	16.730	48.545
Active Imobilizate (mii Lei)	358.227	57.019	18.489	9.246	561	75.765	372.268
Total Personal	4.415	1.838	612	282	13	209	429

Sursa: INS 2012, alte date secundare; prelucrare FDSC - IES

Regiunea Centru

Regiunea Centru, cu un PIB pe locuitor de 5324 Euro, cu o pondere încă importantă a industriei în regiune, s-a remarcat ca fiind în anul 2012 regiunea cu cel mai puternic sector asociativ, concentrând cel mai mare număr de asociații și fundații comparativ cu celelalte regiuni. Alte forme ale economiei sociale bine reprezentate în regiune, cu un număr de organizații peste media națională pe regiune au fost cooperativele de consum și cooperativele agricole. Per total, în anul 2012, economia socială din regiunea Centru a generat venituri totale de 1.333.341 mii lei, în creștere cu 12,94% față de anul 2011, și a acumulat active imobilizate de 1.227.529 mii lei, în creștere cu 12,58% față de anul 2011. Sectorul economiei sociale din regiune a angajat în 2012 16.558 persoane, în creștere cu 6,01% față de 2011.

Tabel nr.10: Principalii indicatori ai organizațiilor de economie socială din regiunea Centru, 2012

2012	AF	Coop Meșteșugărești	Coop Consum	Coop Credit	Coop Agricole	CARP	CARS
Nr. organizații active	6.509	103	166	9	50	22	395
Venituri totale (mii Lei)	1.026.429	90.964	83.097	16.879	38.239	14.978	62.755
Active Imobilizate (mii Lei)	666.505	91.325	40.294	10.614	7.207	53.439	358.145
Total Personal	12.066	2.653	936	273	42	199	389

Sursa: INS 2012, alte date secundare; prelucrare FDSC - IES

Regiunea Vest

Regiunea Vest are un nivel al PIB pe locuitor (6281 Euro) situat pe locul doi după regiunea București-Ilfov, și este caracterizată prin diversitate etnică și culturală. Regiunea cuprinde Banatul, provincie istorică românească cu o dezvoltare economică timpurie și mai puternică în comparație cu alte provincii din țară. Exceptând CARP, numărul de organizații s-au situat sub media națională la toate celelalte forme de organizare ale economiei sociale. Ca urmare,

regiunea a generat venituri din economia socială sub media națională, însă a acumulat active importante în valoare de 1.459.639 mii lei, și a angajat 11.533 persoane. Toți indicatorii au înregistrat un trend crescător în 2012 comparativ cu 2011.

Tabel nr.11: Principalii indicatori ai organizațiilor de economie socială din regiunea Vest, 2012

2012	AF	Coop Meșteșugărești	Coop Consum	Coop Credit	Coop Agricole	CARP	CARS
Nr. organizații active	3.316	74	114	10	31	26	152
Venituri totale (mii Lei)	702.422	83.828	62.786	9.379	16.554	16.343	19.050
Active Imobilizate (mii Lei)	1.154.368	62.431	35.087	5.879	261	67.900	133.713
Total Personal	7.480	2.662	746	121	12	278	234

Sursa: INS 2012, alte date secundare; prelucrare FDSC - IES

Regiunea Nord - Vest

Regiunea Nord - Vest cu un PIB pe locuitor de 4961 Euro, s-a caracterizat printr-o dezvoltare puternică a asociațiilor și fundațiilor (se situează pe locul 2 după regiunea Centru ca număr de AF). Este o regiune cu un nivel ridicat de dezvoltare a economiei sociale, numărul cooperativelor de consum, de credit, agricole, numărul CARS situându-se semnificativ peste media națională. Regiunea a obținut în 2012 venituri totale din economia socială în valoare de 1.261.874 mii lei, în stagnare față de 2011, a acumulat active imobilizate în valoare de 1.643.872, în creștere față de 2011 cu 12,22%, și a angajat un număr de 16.862 persoane, în foarte ușoară creștere față de 2011.

Tabel nr.12: Principalii indicatori ai organizațiilor de economie socială din regiunea Nord -Vest, 2012

2012	AF	Coop Meșteșugărești	Coop Consum	Coop Credit	Coop Agricole	CARP	CARS
Nr. organizații active	6.037	104	160	14	49	23	349
Venituri totale (mii Lei)	871.536	106.286	162.414	26.604	37.636	10.842	46.556
Active Imobilizate (mii Lei)	1.169.330	88.730	52.756	15.182	7.852	55.230	254.792
Total Personal	10.728	3.546	1.804	263	16	120	385

Sursa: INS 2012, alte date secundare; prelucrare FDSC - IES

Asociații și Fundații

Rate de înregistrare și rate de activitate

Evoluția numărului de asociații și fundații înregistrate în Registrul ONG - Ministerul de Justiție în perioada 2000 - 2012 prezentată în tabelul de mai jos, se caracterizează printr-o tendință de creștere a numărului de organizații, în anul 2012 ajungându-se la un total de 55.596 asociații înregistrate și 16.504 fundații înregistrate. Analiza ratelor anuale ale înregistrărilor arată vârfuri de înregistrare a asociațiilor în anii 1993, 2000 și 2002 și vârfuri de înregistrare a fundațiilor în anii 1992, 1994 și 1996. În perioada 2010 - 2012 observăm rate mai scăzute pentru înregistrări asociații (5,5% în 2010 față de 2009, 9,7% în 2011 față de 2010), și chiar o rată de înregistrare în descreștere de -2,6% în 2012 față de 2011. În aceeași perioadă fundațiile se caracterizează prin rate anuale de înregistrare în descreștere, cu o ușoară revenire în anul 2012. Remarcăm că după anul 2005, peste 90% din organizațiile înregistrate anual au fost asociații, iar începând cu anul 2006 s-au înregistrat valori absolute anuale ale numărului de asociații înregistrate de peste 3000.

Notă metodologică: Diferențele de date pentru intervalul 1990 - 2010 față de Ediția 2012 a Atlasului Economiei Sociale se justifică printr-o serie de curățări ale Registrului ONG efectuate de către Ministerul de Justiție. Prelucrarea de date privind situația înregistrărilor AF s-a făcut considerând următoarele aspecte: completările efectuate în Registrul ONG pentru anii din urmă, eliminarea unităților dublate („poziții închise”- AF mutate de la o judecătorie la alta datorită schimbărilor de sediu), reclassificarea categoriei „neprecizate”, corectarea unor erori de tipul - organizații cu mai multe numere unice în același județ.

Tabel nr.13: Rate anuale de înregistrare ale AF în perioada 1990 - 2012

An	Înregistrări Anuale Asociații	Asociații înregistrate: Rate de creștere/ scădere față de anul anterior (%)	Înregistrări Cumulate Asociații	Înregistrări Anuale Fundații	Fundații înregistrate: Rate de creștere/ scădere față de anul anterior (%)	Înregistrări Cumulate Fundații	%Asociații înregistrate din total AF înregistrate
<1990	5			4			
1990	1.186		1.191	39		43	
1991	809	-31.8%	2.000	82	110.3%	125	90.8%
1992	742	-8.3%	2.742	184	124.4%	309	80.1%
1993	1.138	53.4%	3.880	243	32.1%	552	82.4%
1994	1.492	31.1%	5.372	600	146.9%	1.152	71.3%
1995	1.897	27.1%	7.269	1.155	92.5%	2.307	62.2%
1996	2.208	16.4%	9.477	3.478	201.1%	5.785	38.8%
1997	2.360	6.9%	11.837	4.005	15.2%	9.790	37.1%
1998	1.338	-43.3%	13.175	1.567	-60.9%	11.357	46.1%

An	Înregistrări Anuale Asociații	Asociații înregistrate: Rate de creștere/ scădere față de anul anterior (%)	Înregistrări Cumulate Asociații	Înregistrări Anuale Fundații	Fundații înregistrate: Rate de creștere/ scădere față de anul anterior (%)	Înregistrări Cumulate Fundații	%Asociații înregistrate din total AF înregistrate
1999	1.395	4.3%	14.570	968	-38.2%	12.325	59.0%
2000	2.251	61.4%	16.821	894	-7.6%	13.219	71.6%
2001	2.801	24.4%	19.622	568	-36.5%	13.787	83.1%
2002	3.938	40.6%	23.560	427	-24.8%	14.214	90.2%
2003	2.242	-43.1%	25.802	323	-24.4%	14.537	87.4%
2004	2.225	-0.8%	28.027	252	-22.0%	14.789	89.8%
2005	2.687	20.8%	30.714	254	0.8%	15.043	91.4%
2006	3.330	23.9%	34.044	265	4.3%	15.308	92.6%
2007	3.432	3.1%	37.476	309	16.6%	15.617	91.7%
2008	3.014	-12.2%	40.490	236	-23.6%	15.853	92.7%
2009	3.481	15.5%	43.971	196	-16.9%	16.049	94.7%
2010	3.671	5.5%	47.642	164	-16.3%	16.213	95.7%
2011	4.028	9.7%	51.670	145	-11.6%	16.358	96.5%
2012	3.925	-2.6%	55.595	146	0.7%	16.504	96.4%

Sursa: prelucrare IES-FDSC în baza Registrului ONG - Ministerul Justiției la data de 28.02.2014

Tabelul următor evidențiază evoluția *ratei de activitate* (calculată ca raport procentual între numărul organizațiilor active¹⁹ și numărul organizațiilor înregistrate în Registrul ONG) și a *ratei de activitate economică* (calculată ca raport procentual între organizațiile cu activitate economică și cele active).

Tabel nr.14: Evoluția ratelor de activitate AF în perioada 2000 – 2012

	2000	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Asociații și Fundații înregistrate (Registrul ONG)	30.040	45.757	53.093	56.343	60.020	63.855	68.028	72.099
Asociații și Fundații Active	10.494	16.532	19.354	20.478	22.589	26.322	29.656	33.670
Rate de activitate (%)	34.93%	36.13%	36.45%	36.35%	37.64%	41.22%	43.59%	46.70%
Asociații și Fundații cu act. economică	1.219	2.466	3.116	2.353	2.404	2.730	3.832	4.058
Rate de activitate economică (%)	11.6%	14.9%	16.1%	11.5%	10.6%	10.4%	12.92%	12.05%

Sursa: Registrul ONG - Ministerul de Justiție, INS 2000 - 2012, prelucrare IES-FDSC

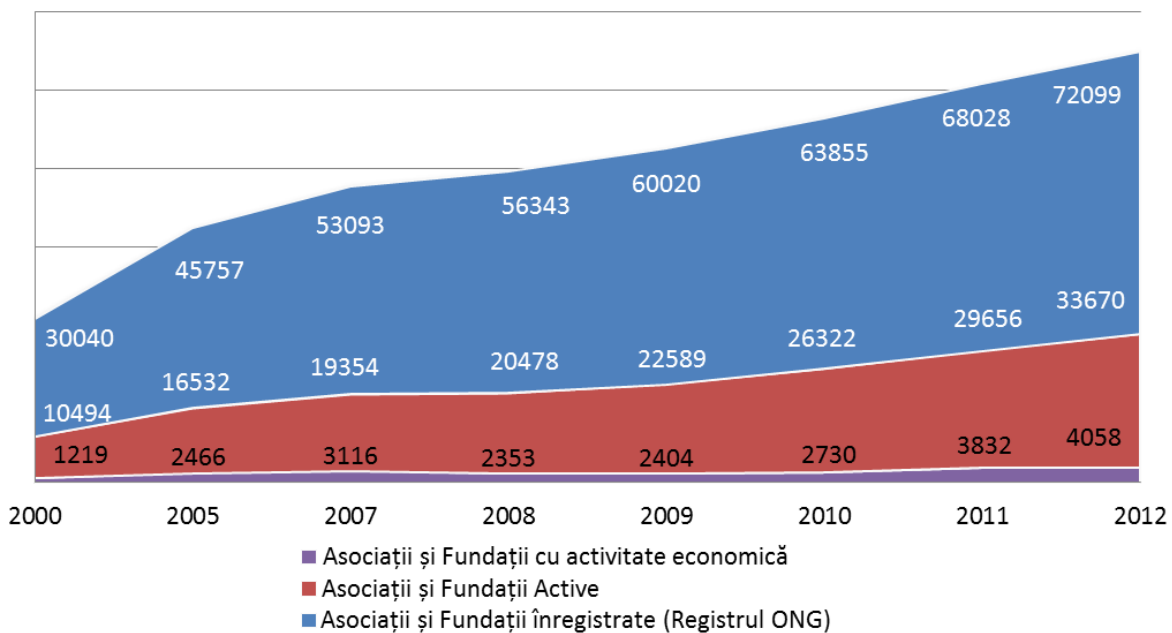
La sfârșitul anului 2012 erau înregistrate 72.099 Asociații și Fundații în Registrul ONG, Ministerul de Justiție, dintre care doar 46,70% au depus bilanț contabil la sfârșitul aceluiași an. Se remarcă însă trendul pozitiv de creștere a ratei de activitate pentru întregul interval analizat (de la o rată de activitate de 34,93% în anul 2000 la 46,70% în anul 2012). În plus, comparând cu rata de activitate a societăților comerciale cu răspundere limitată, asociațiile și fundațiile au avut o rată de activitate mai mare (de exemplu, în anul 2011 rata de activitate pentru societățile

¹⁹ Organizații active - organizații care au depus bilanț contabil în anul respectiv de raportare financiară.

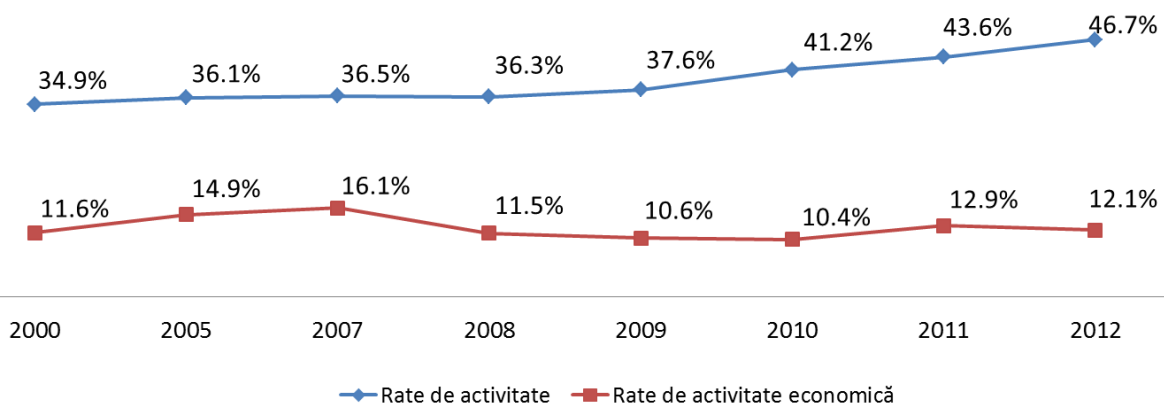
comerciale tip SRL a fost de numai 27,49%²⁰). Din cele 33.670 organizații active în anul 2012, doar 4.058 au desfășurat activitate economică, rata de activitate economică fiind de 12,05%. Observăm că ratele activității economice rămân scăzute, un număr mic de organizații alegând să deruleze activități economice direct (și nu prin intermediul unei subsidiare societate comercială).

Evoluția ratei de activitate economică din ultimii ani, după scăderea bruscă din anul 2008 datorată conjuncturii economice nefavorabile, a fost ușor oscilantă, scăzând ușor în anii 2009 și 2010, și crescând în 2011 și 2012 la aproximativ 12%.

Grafic nr.9: Evoluția AF înregistrate, AF active și AF cu activitate economică în perioada 2000 - 2012

Grafic nr. 10 : Evoluția ratelor de activitate și de activitate economică AF în perioada 2000 – 2012

²⁰ conform Anuarului Statistic 2012 - INS, România a avut un număr de 1.524.224 SRL, din care au fost active un număr de 419.033.

În Atlasul Economiei Sociale din acest an am studiat dinamica unor sectoare distincte din rândul sectorul asociativ, aceste organizații având un caracter pronunțat economic, activitatea lor fiind de asemenea reglementată, alături de OG 26/2000, prin alte legi speciale. Este vorba despre societățile agricole și alte forme asociative în agricultură (reglementate încă din 1991 prin Legea 36/1991), asociațiile de proprietari (conform legii 230/2007), obști/composesorate (conform legii 1/2000), și asociațiile de salariați implicate în programul de privatizare către acționarii salariați (cf. Legii 77/1994 s.a.).

În tabelul următor este prezentată tipologia ONG active²¹ în anii 2011 și 2012. În anul 2012 cea mai mare pondere în total ONG active au avut-o asociațiile (84%), urmate de fundații, cu o pondere de 16%.

Analizând evoluția asociațiilor cu legi speciale, se observă în această categorie că cea mai mare pondere au avut-o societățile agricole și alte forme asociative în agricultură (44% în total ONG cu legi speciale), urmate de obști/composesorate cu o pondere de 41%. Modelul de structură în 2012 este asemănător anului 2011. Ca evoluție numerică se observă că doar societățile agricole și alte forme asociative în agricultură și asociațiile de salariați au înregistrat un foarte ușor trend negativ, restul categoriilor de ONG înregistrând creșteri în 2012 față de 2011, ceea ce a condus la o rată de creștere a asociațiilor și fundațiilor active de 13,53% în 2012 față de 2011.

Tabel nr. 15: Tipologia ONG active în 2011 și 2012

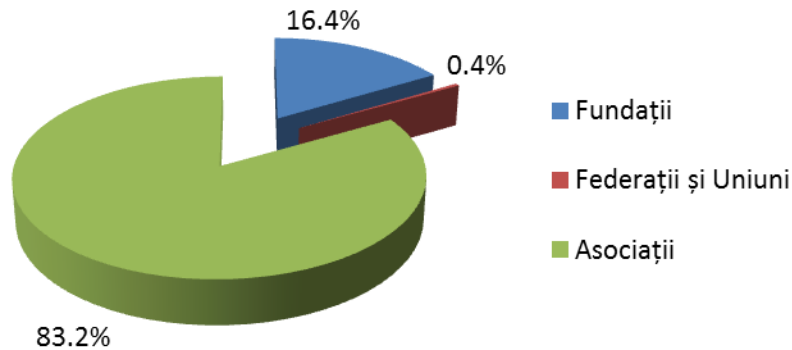
Anul / Tipul de organizații	2011	2012
Asociații, din care	24.148	28.011
Asociații cu legi speciale, din care:	2.185	2.225
societăți agricole și alte forme asociative în agricultură (cf. l.36/1991)	1.004	968
asociații de proprietari* (cf. l. 230/2007)	181	197
obști/composesorate (cf. l.1/2000)	854	921
programul acționarilor salariați (cf.l.77/1994 s.a.)	146	139
Fundații	5.373	5.518
Federații	13	15
Uniuni	122	126

Sursa: INS 2011, 2012; prelucrare IES-FDSC

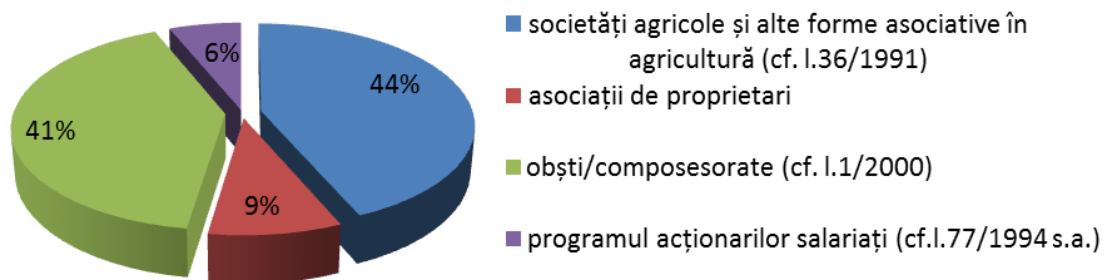
* Notă: Numărul asociațiilor de proprietari se referă exclusiv la asociațiile de proprietari care au optat pentru conducerea contabilității în partidă dublă și au depus bilanț contabil conform prevederilor legale, fiind astfel incluse în Registrul Statistic REGIS al INS.

²¹ în cadrul ONG active sunt incluse asociațiile, fundațiile, uniunile și federațiile

Grafic nr. 11: Structura ONG active în anul 2012
(% număr de organizații pe tipuri în total ONG active)

Grafic nr. 12: Structura asociațiilor cu legi speciale în anul 2012

Active, Venituri, Rezultate ale exercițiului financiar

În următoarele tabele sunt analizate activele și veniturile asociațiilor și fundațiilor, indicatori importanți din sfera sustenabilității economice a organizației.

Reprezentând o parte importantă a patrimoniului, **activele imobilizate** reprezintă bunurile și valorile cu o durată de utilizare mai mare de un an și care nu se consumă la prima utilizare, acestea fiind împărțite în trei categorii: *imobilizări necorporale*, *imobilizări corporale* și *imobilizări financiare*.

În intervalul 2000 - 2012 se observă că totalul activelor imobilizate ale asociațiilor și fundațiilor a înregistrat o tendință crescătoare de la an la an, totalizând o creștere de 10,63 ori, la nivelul intervalului. În anul 2012 rata de creștere a activelor imobilizate față de 2011 a fost de 9,16%.

Modelul structural al activelor imobilizate în anii 2011 și 2012 este similar, ponderea cea mai mare în total active fiind deținută de imobilizările corporale - mijloace fixe, terenuri etc (peste 80% în ambii ani, situație neschimbată începând cu anul 2005), urmată de imobilizările financiare și de cele necorporale.

Tabel nr.16: Evoluția activelor AF în perioada 2000 - 2012

	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
Medie Active Imobilizate (lei)	20.110	94.685	163.732	173.460	220.452	222.367	213.806
Cuartila 3 (75%) Active Imobilizate (lei)	3.703	5.003	5.000	4.360	4.725	5.028	4.712
Mediana (50%) Active Imobilizate (lei)	650	0	0	0	0	0	0
Total Active Imobilizate (mii lei), din care:	211.030	1.564.864	3.168.223	3.917.762	5.800.096	6.594.529	7.198.847
% imobilizări necorporale	3.1%	0.6%	0.8%	1.7%	1.5%	1%	1.6%
% imobilizări corporale	79.6%	81.6%	83.2%	87.3%	85.1%	82,8%	84.1%
% imobilizări financiare	17.2%	17.9%	16%	11.1%	13.4%	16,1%	14.3%

Sursa: INS 2000 - 2012; prelucrare IES-FDSC

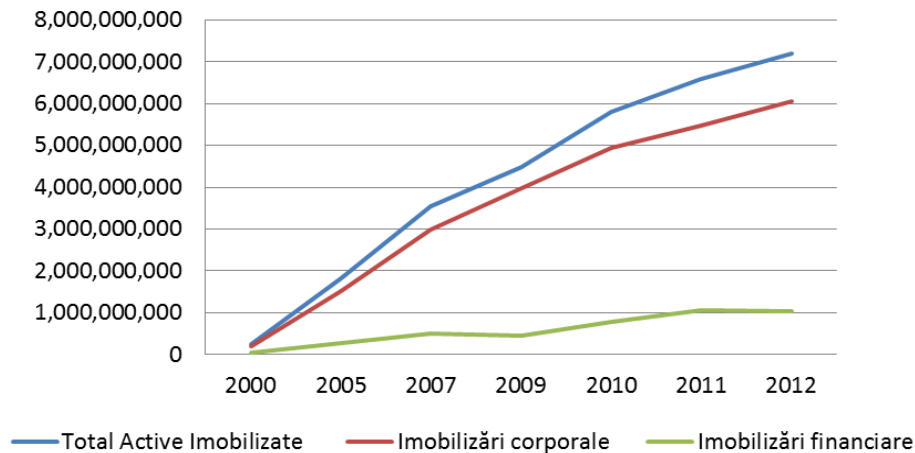
Tabel nr.17: Evoluția distribuției AF pe intervale de active imobilizate 2000 - 2012

	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
0 lei	28.7%	52%	55.1%	58.7%	59%	58.8%	60%
1 - 10 000 lei	57.6%	27.3%	24.1%	21%	20.1%	19.6%	19%
10 001 - 40 000 lei	8.5%	8%	7.8%	7.5%	7.1%	7.1%	7.1%
40 001 - 200 000 lei	3.6%	7.6%	7.3%	6.8%	7.1%	7.1%	6.9%
Peste 200 000 lei	1.5%	5.1%	5.7%	6%	6.7%	7.4%	7%

Sursa: INS 2000 - 2012; prelucrare IES-FDSC

Analizând indicatorii de tendință centrală (media, mediana și cuartila 3) și distribuția AF pe intervale de active imobilizate pentru anul 2012, *observăm o concentrare a activelor imobilizate de peste 200.000 lei în rândul a 7% dintre organizații, în timp ce 60% dintre asociații și fundații nu au raportat active imobilizate.*

Media activelor imobilizate ale asociațiilor și fundațiilor a fost în 2012 de 213.806 lei, însă 75% din total organizații au înregistrat active imobilizate sub valoarea de 4712 lei (cuartila 3).

Grafic nr. 13: Evoluția activelor imobilizate AF în perioada 2000 - 2012

La sfârșitul anului 2012, **patrimoniul total al asociațiilor și fundațiilor** active în România se ridică la aproximativ 15 miliarde lei (echivalentul a aproximativ 3,4 miliarde Euro²²) din care 7,1 miliarde active imobilizate și 8 miliarde active circulante.

Activele circulante sunt elemente patrimoniale care datorită destinației și naturii lor nu rămân durabil în organizație - de exemplu: stocuri, avansuri acordate furnizorilor, creanțe. Media activelor circulante ale asociațiilor și fundațiilor în 2012 a fost de 238.964 lei, foarte aproape de media activelor imobilizate. Jumătate dintre asociații și fundații au avut însă active circulante mai mici sau egale cu 6.732 lei, iar 75% dintre ele active circulante mai mici de 43.093 lei.

Datoriile pe termen scurt (datorii ce trebuie plătite până la 1 an) au fost de 3,4 miliarde lei, iar datoriile pe termen lung (datorii ce trebuie plătite într-o perioadă mai mare de 1 an) au fost de 1,1 miliarde lei.

Tabel nr.18: Patrimoniul AF în anul 2012

Active /Datorii	Total	Media	Mediana	Cuartila 3 (75%)
Active Imobilizate (lei)	7.198.847.105	213.806	0	4.712
Active Circulante (lei)	8.040.888.290	238.964	6.732	43.093
Datorii - până într-un an (lei)	3.440.556.029	102.185	608	11.133
Datorii - pe o perioadă mai mare de un an (lei)	1.185.064.929	35.196	0	0

Sursa: INS 2012; prelucrare IES-FDSC

Veniturile totale ale asociațiilor și fundațiilor au înregistrat o tendință constantă de creștere în perioada 2000 - 2012, în intervalul 2005 - 2012 crescând de aproximativ 4 ori. În anul 2012 veniturile totale au crescut față de 2011 cu 10,2%, iar în 2011 față de 2010 cu 23,8%.

²² exprimarea în Euro s-a făcut prin utilizarea cursului de schimb Euro mediu anual BNR în 2012: 1 Euro=4,4560 lei.

Veniturile totale ale asociațiilor și fundațiilor au fost în anul 2012 de 7,74 miliarde lei. Analiza indicatorilor de tendință centrală (medie, mediană, cuartila 3) și a distribuției organizațiilor pe intervale de venituri nu indică o tendință de concentrare puternică a veniturilor pe segmente. Astfel, 15% dintre organizații au obținut venituri totale peste 200.000 lei, 19,4% au obținut venituri în intervalul 40 001 - 200 000 lei, iar 22,8% nu au obținut deloc venituri.

Media veniturilor totale ale asociațiilor și fundațiilor în 2012 a fost de 229.939 lei, în ușoară scădere față de 2011, cu 2,93%. Analiza medianei și cuartilei 3 arată faptul că jumătate dintre organizații au obținut venituri totale sub 11904 lei, iar 75% dintre organizații venituri sub 81.418 lei. 22,8% din total organizații nu au obținut venituri (venituri 0), iar 15% dintre organizații au concentrat venituri mari, peste 200.000 lei.

Atât în anul 2011, cât și în anul 2012, veniturile din activități economice au avut o pondere aproximativ egală în total venituri: 27%. Se remarcă dublarea ponderii veniturilor din activități economice în total venituri începând cu anul 2011 - de la 13,4% în 2010 la 27,79% în 2011, ceea ce reflectă o nouă orientare a asociațiilor și fundațiilor către activități continue de producție sau prestare servicii către piață, caracteristică esențială pentru noua abordare privind întreprinderea socială. În plus, asociațiile și fundațiile au demonstrat și în anii 2011 și 2012 o funcționare eficientă, susținând cheltuielile totale din quantumul veniturilor totale: în 2011 ponderea cheltuielilor în venituri a fost de 93,30%, iar în anul 2012 a fost de 96,20%.

Tabel nr. 19: Evoluția veniturilor și cheltuielilor AF, total și din activități economice 2000 - 2012

	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
Medie Venituri Totale (Lei)	40.629	124.284	158.453	167.563	215.729	236.897	229.939
Cuartila 3 (75%) Venituri Totale (Lei)	7.423	44.332	60.375	67.870	80.116	80.692	81.418
Mediana (50%) Venituri Totale (Lei)	550	3.802	6.999	8.797	12.660	11.031	11.904
Venituri Totale (mii lei), din care:	426.322	2.053.796	3.065.281	3.784.076	5.674.974	7.025.410	7.742.043
% Venituri din act. economice	6%	18%	19%	17%	13%	28%	27%
Medie Venituri Economice (Lei)	2.461	22.434	30.265	28.448	28.977	65.843	63.147
Mediana Venituri Economice (Lei)	0	0	0	0	0	0	0
Cheltuieli Totale (mii lei), din care:	390.333	1.864.467	2.745.000	3.472.843	5.200.882	6.554.748	7.448.099
% Cheltuieli din act. economice	6.3%	19.4%	19.2%	17.4%	13.9%	26.5%	26.3%

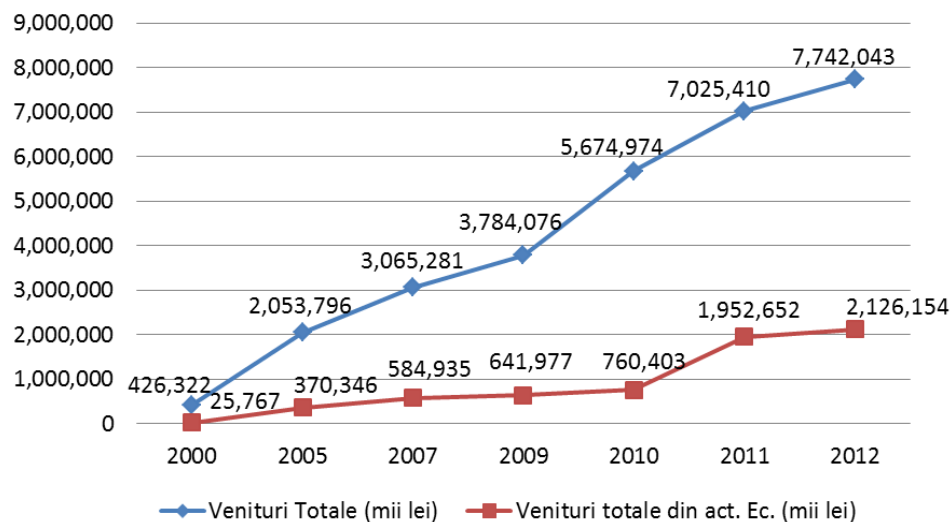
Sursa: INS 2000 - 2012; prelucrare IES-FDSC

Tabel nr.20: Distribuția AF pe intervale de venituri totale 2000 - 2012

	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
0 lei	25.6%	29.9%	27.3%	25.4%	20.7%	23.5%	22.8%
1 - 10 000 lei	52.1%	28.7%	26.3%	26.1%	26.1%	25.3%	25.1%
10 001 - 40 000 lei	10.8%	15.2%	16.5%	16.8%	18.9%	17.1%	17.6%
40 001 - 200 000 lei	8.0%	15.8%	17.4%	18.3%	19.5%	18.7%	19.4%
Peste 200 000 lei	3.5%	10.3%	12.5%	13.4%	14.7%	15.3%	15.0%

Sursa: INS 2000 - 2012; prelucrare IES-FDSC

Grafic nr. 14 AF: Evoluția veniturilor totale și a veniturilor din activități economice în perioada 2000 – 2012

Analizând **rezultatele exercițiului financiar pentru asociații și fundații** pe întreg intervalul 2000 - 2012, observăm o evoluție aproximativ constantă a ponderii organizațiilor care au obținut excedent: aproximativ 40% din total AF, cu un maxim în anul 2010 (45,70% din total AF au avut excedent) și un minim în anul 2005 când ponderea a fost de 37,8%. Valoarea cumulată a excedentelor a avut un trend crescător în perioada 2000 - 2011, crescând de aproximativ 3 ori în intervalul 2005 - 2011. În anul 2012 totalul excedentelor a înregistrat o ușoară tendință de scădere față de anul 2011, de 4,86%, tendință regăsită mai pregnant și în evoluția mediei excedentului, care a scăzut cu 17,78%, de la 75.320 lei în 2011 la 61.923 lei în 2012. Analiza distribuției asociațiilor și fundațiilor pe intervale de excedent arată o concentrare puternică a valorilor excedentelor: astfel, în anul 2012, numai 5,4% dintre asociații și fundații au obținut excedente peste 200.000 lei, iar 59,8% dintre organizații au obținut excedente foarte mici, între 1 - 10.000 lei. Modelul distribuției pe intervale s-a păstrat același pe întreg intervalul 2000 - 2012.

Dacă în anul 2012, 43,79% dintre organizații au generat excedentele analizate, 38,27% dintre organizații au generat un deficit total de 619.050 lei. Media deficitului a fost de 48.041 lei, iar cele mai ridicate valori ale deficitelor (peste 200.000 lei) au concentrat 3,4% dintre organizații. Cele mai multe organizații care au înregistrat deficit (65,6% din total organizații) au avut deficite mici, între 1 - 10.000 lei, ceea ce crează premisa recuperării lor rapide în anul 2013, și trecerea către rezultat zero sau chiar excedent.

Eficiența funcționării asociațiilor și fundațiilor poate fi apreciată și prin indicatorul *rata excedentului net* (calculată ca raport procentual între excedentul net și cheltuielile totale ale organizației). În ultimii doi ani analizați, acest indicator a avut o tendință constantă de descreștere (în 2011 a scăzut la 14,64% față de 16,28% în 2010, iar în 2012 a scăzut la 12,26%), ceea ce indică faptul că organizațiile s-au confruntat cu unele probleme.

Tabel nr. 21: Rezultate ale exercițiului financiar AF 2000 - 2012

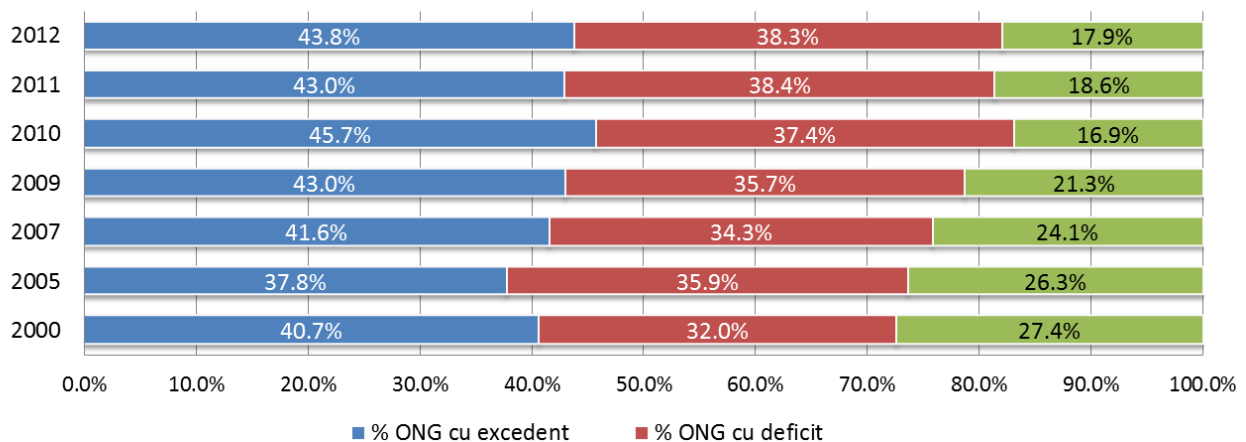
	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
% AF cu rezultatul net al exercitiului - excedent	40.7%	37.8%	41.6%	43.0%	45.7%	43.0%	43.8%
Total excedent (mii Lei)	58.928	343.116	532.539	583.311	840.950	959.647	912.994
Medie excedent (Lei)	13.813	54.934	66.170	60.055	69.846	75.320	61.923
% AF cu rezultatul net al exercitiului - deficit	32%	35.9%	34.3%	35.7%	37.4%	38.4%	38.3%
Total deficit (mii Lei)	23.126	153.691	211.479	272.023	367.395	488.825	619.050
Medie deficit (Lei)	6.895	25.896	31.873	33.691	37.337	42.887	48.041
% AF cu rezultatul net al exercitiului - Zero	27.3%	26.3%	24.1%	21.3%	16.9%	18.6%	18%
Excedent Net / Cheltuieli totale (%)	15.1%	18.4%	19.4%	16.8%	16.2%	14.7%	12.3%

Sursa: INS 2000 - 2012; prelucrare IES-FDSC

Tabel nr. 22: Distribuția AF pe intervale de excedent /deficit: 2000 - 2012

	Intervale de excedent (% din total Asociații și Fundații cu excedent)						
	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
1 - 10 000 lei	86%	64%	61%	60%	61%	57%	60%
10 001 - 40 000 lei	9%	19%	21%	21%	21%	22%	21%
40 001 - 200 000 lei	4%	12%	13%	14%	13%	15%	14%
Peste 200 000 lei	1%	2%	2%	3%	3%	7%	5%
	Intervale de deficit (%din total Asociații și Fundații cu deficit)						
	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
1 - 10 000 lei	93%	76%	70%	68%	68%	68%	66%
10 001 - 40 000 lei	5%	16%	19%	19%	19%	19%	19%
40 001 - 200 000 lei	2%	7%	10%	10%	10%	11%	12%
Peste 200 000 lei	1%	2%	2%	3%	3%	3%	3%

Sursa: INS 2000 - 2012; prelucrare IES-FDSC

Grafic nr.15: Evoluția rezultatelor nete ale exercițiului financiar AF 2000 - 2012

Angajarea în asociații și fundații

În tabelul următor este prezentată evoluția efectivului de personal al asociațiilor și fundațiilor în perioada 2000 - 2012. Menționăm că, după ce s-a constatat o dispersie foarte ridicată, datele de personal au fost curățate suplimentar prin identificarea datelor incorecte, inexacte, și apoi ștergerea, sau, după caz corectarea lor. Pentru anii 2011 și 2012, la fel ca și în cazul ediției anterioare a Atlasului, au fost eliminate cazurile extreme și improbabile (organizații cu mii sau chiar zeci de mii de angajați, cazuri cu sute și zeci de angajați dar cu venituri foarte mici care nu pot susține un astfel de efort de angajare, situații datorate confuziei între angajați și membri în raportare, sau greșeli evidente de raportare) aflate cu mult peste 3 abateri standard față de medie (40 angajați). Astfel, au fost eliminate un număr de 297 cazuri, din care 139 cazuri pentru anul 2011, și 158 cazuri pentru anul 2012.

Se observă că pentru intervalul 2000 - 2012 efectivul total de personal a avut un trend crescător, în 2012 crescând de 4 ori față de anul 2000. O rată de creștere accentuată a efectivului total de personal s-a înregistrat în 2011 față de 2010 (14,70%), continuată de o creștere moderată în 2012 față de 2011 (10%). Efectivul de personal pentru activități economice a avut în 2011 și 2012 o pondere aproximativă de 21% în total personal, nivel asemănător anilor 2010 și 2009. Se remarcă creșterea accentuată a numărului absolut de angajați pentru activități economice în 2011 față de 2010 cu 19,71%, după care, în 2012 față de 2011 s-a înregistrat o creștere de 7%.

Un indicator extrem de important pentru asociațiile și fundațiile care au desfășurat activitate economică a fost reprezentat de productivitatea muncii. Aceasta a fost în 2012 de 132.084 lei/salariat/an (sau, altfel exprimat: 11.007 lei/salariat/lună sau 68,79 lei/salariat/oră - considerând săptămâna standard de 40 ore lucrătoare). Se observă un nivel al productivității

muncii net superior mediei pe țară care în anul 2012 a fost de 19,5 lei/oră, echivalentul a 5,4 euro/oră, însă încă cu mult sub nivelul mediu UE -28 de 31,9 euro/oră.

De asemenea, observăm că și raportul venituri totale/total personal a înregistrat o tendință crescătoare pe întreg intervalul analizat, crescând în 2012 față de 2000 de aproape 5 ori.

Tabel nr.23: Evoluția personalului salariat: 2000 - 2012

	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
Total personal, din care:	19.173	48.238	51.912	48.633	60.947	69.907	76.902
Efectiv personal pentru activități economice	1.942	12.548	14.103	10.549	12.561	15.038	16.097
% personal pentru activități economice	10%	26%	27%	22%	21%	22%	21%
Productivitatea muncii* (lei/salariat/an)	13.260	28.487	41.454	60.835	60.519	129.848	132.084
Venituri totale/Total Personal (lei/salariat/an)	22.218	42.178	59.021	77.760	93.049	100.497	100.829

Sursa: INS 2000 - 2012; prelucrare IES-FDSC;

Notă: Productivitatea muncii = venituri economice / total personal pentru activități economice

Analiza indicatorilor de tendință centrală arată un număr mediu de salariați aproximativ constant în intervalul 2005 - 2012: aprox. 2 angajați/organizație, în condițiile în care 75% dintre organizații se bazează numai sau în cea mai mare proporție pe voluntari - au zero sau 1 angajat.

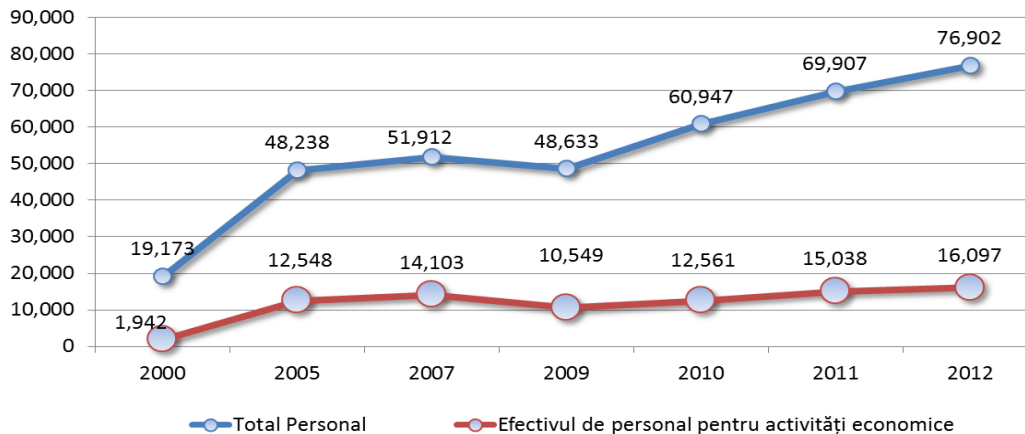
Distribuția asociațiilor și fundațiilor pe intervale de angajați în anul 2012 indică o puternică concentrare: numai 2,3% dintre organizații au peste 20 de angajați, în timp ce 68,2% dintre organizații nu au nici un angajat, 21,5% dintre organizații au între 1 și 5 angajați, iar 4,7% între 6 și 10 angajați. Modelul distribuției este asemănător anilor anteriori.

Tabel nr. 24: Angajarea în AF: indicatori de tendință centrală 2000 - 2012

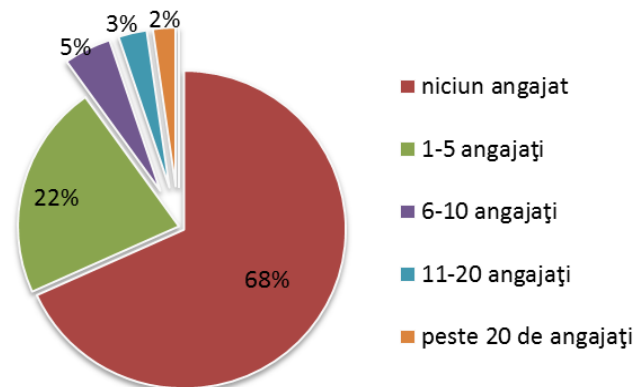
	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
Nr. mediu salariați/organizație	1.8	2.9	2.7	2.2	2.3	2.37	2.29
Mediana salariați/organizație	0	0	0	0	0	0	0
Cuartila 3 (75%) salariați/organizație	0	1	1	1	1	1	1
Distribuția AF pe intervale de angajați							
niciun angajat	82%	69%	69%	71%	70%	69%	68%
1 - 5 angajați	12%	19%	20%	19%	20%	21%	22%
6 - 10 angajați	2%	5%	5%	5%	5%	5%	5%
11 -20 angajați	2%	3%	3%	3%	3%	3%	3%
peste 20 angajați	2%	3%	3%	3%	3%	2%	2%

Sursa: INS 2000 - 2012; prelucrare IES-FDSC

Grafic nr. 16: Evoluția numărului de salariați, 2000 – 2012

Grafic nr.17: Distribuția AF pe intervale de salariați, 2012

În tabelul următor este prezentată o **analiză a nivelului salarizării** în asociații și fundații în anii 2011 și 2012, numai în cazul organizațiilor care au raportat date de bilanț privind salarizarea (aproximativ 6% din total asociații și fundații active). Astfel, datele pentru anul 2012, arată un salariu mediu brut anual / organizație de 26.466 lei (echivalentul a 2.206 lei salariu brut lunar). Nivelul salariului mediu brut lunar/organizație a fost mai mare cu 4,18% în anul 2012 față de salariul mediu brut la nivel de țară (salariul mediu brut pe țară a fost în 2012 de 2.117 lei), ceea ce conduce la prezumția că este posibil ca o parte dintre asociații și fundații să fi reușit să creeze locuri de muncă remunerate decent.

Tabel nr. 25: Indicatori privind salarizarea în AF* în 2011 și 2012

	2011	2012
Salariul mediu brut anual/organizație (lei)	24.038	26.466
Salariul mediu brut lunar /organizație (lei)	2.003	2.206

Sursa: INS 2011 - 2012; prelucrare IES-FDSC

*Notă: Acești indicatori sunt valabili doar pentru AF care au utilizat bilanțul lung²³ în raportare, și care au cel puțin 1 angajat și costuri salariale declarate în formular, mai exact pentru un număr de 1924 organizații în anul 2011, și 1943 organizații în anul 2012.

²³ în conformitate cu Reglementările contabile pentru persoanele juridice fără scop patrimonial, organizațiile patronale și sindicale, precum și alte **organizații fără scop patrimonial, care nu desfășoară activități economice, cu excepția persoanelor juridice fără scop patrimonial de utilitate publică**, întocmesc **situații financiare anuale**

Domenii de activitate

Asociațiile și fundațiile din România se caracterizează printr-o diversitate a domeniilor de activitate și a scopurilor organizației. În tabelul de mai jos sunt evidențiate principalele domenii de activitate, și evoluțiile de la un an la altul, pentru comparabilitatea datelor utilizându-se aceeași metodologie de clasificare propusă de autorii ediției 2010 a Atlasului Economiei Sociale. Păstrarea metodologiei de clasificare se justifică și prin faptul că în anii 2011 și 2012, 68,86% dintre organizații, respectiv 68,82%, au declarat codul CAEN 9499 (Ale activități asociative) sau nu au completat codul CAEN, iar în acest caz o clasificare numai după coduri CAEN ar fi fost nerelevantă, neacoperind majoritatea organizațiilor. Similar ediției trecute, au fost selectate 12 domenii principale²⁴.

Tabel nr. 26: Domenii de activitate AF in perioada 2000 - 2012

Domenii de activitate	2000	2005	2005/ 2000 rata de creștere	2010	2010 (% în total AF)	2011	2011 (% în total AF)	2011/ 2010 rata creștere	2012	2012 (% în total AF)	2012 /2011 rata creștere
1. Social/ Caritabil	4.393	5.008	+14%	5.961	22.6%	6.651	22.4%	+11.6%	7.587	22.5%	+14.1%
2. Sportive	1.531	2.866	+87%	5.046	19.2%	5.415	18.3%	+7.3%	6.115	18.2%	+12.9%
3. Educație	614	1.427	+132%	2.927	11.1%	3.257	11.0%	+11.3%	3.858	11.5%	+18.5%
4. Culturale	875	1.602	+83%	2.738	10.4%	3.211	10.8%	+17.3%	3.713	11.0%	+15.6%
5. Profesionale	443	1.326	+199%	2.570	9.8%	3.641	12.3%	+41.7%	4.113	12.2%	+13.0%
6. Religioase	860	1.302	+51%	1.715	6.5%	1.818	6.1%	+6.0%	1.992	5.9%	+9.6%
7. Agricol	148	576	+289%	1.620	6.2%	2.813	9.5%	+73.6%	3.214	9.5%	+14.3%
8. Sănătate	533	1.074	+102%	1.601	6.1%	1.655	5.6%	+3.4%	1.808	5.4%	+9.2%
9 Dezvoltare/ Turism	316	675	+114%	1.387	5.3%	1.685	5.7%	+21.5%	2.040	6.1%	+21.1%
10. Obști/ Silvice	40	597	+1393%	1.106	4.2%	1.195	4.0%	+8.0%	1.326	3.9%	+11.0%
11. Civice	251	621	+147%	970	3.7%	1.092	3.7%	+12.6%	1.273	3.8%	+16.6%
12. Mediu	224	410	+83%	743	2.8%	868	2.9%	+16.8%	989	2.9%	+13.9%

Sursa: prelucrare IES-FDSC în baza datelor INS 2000 - 2012, a codurilor CAEN din bilanțuri AF, a informațiilor cuprinse în Registrul ONG de la Ministerul Justiției

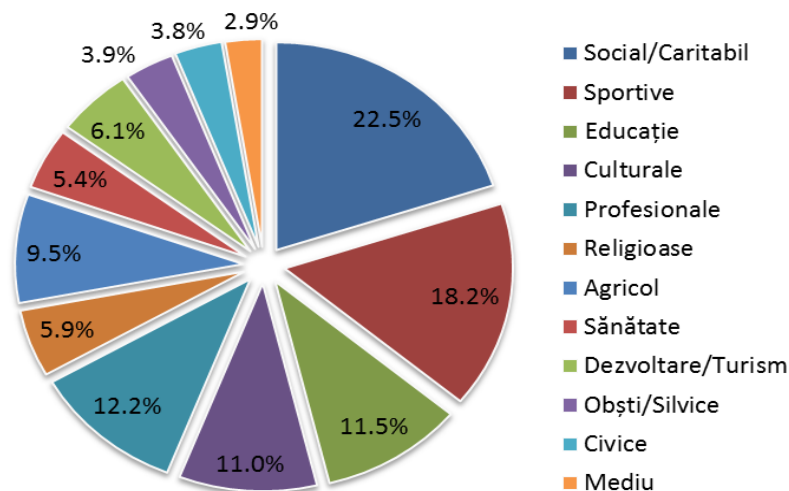
Notă metodologică: Pentru anii 2011 și 2012, s-a utilizat metodologia de încadrare a AF în domeniile de activitate propusă de autorii Ediției 2010 a Atlasului Economiei Sociale. Încadrarea AF într-un anumit domeniu de activitate s-a realizat pe baza codului CAEN din bilanțul contabil și prin reclassificarea acelor AF care nu au completat codul CAEN în formularul de bilanț sau a celor încadrate în domeniul „alte activități asociative”. Reclasificarea s-a realizat pe baza aplicării unor cuvinte cheie specifice fiecărui domeniu atât pe denumirile organizațiilor, cât și pe descrierea misiunii acestora disponibilă în Registrul ONG de la Ministerul Justiției. De asemenea, s-a menținut și reorganizarea secțiunilor CAEN astfel încât să corespundă cât mai bine domeniilor de activitate ale ONG, propusă în Ediția 2010 a Atlasului Economiei Sociale.

simplificate care cuprind: bilanț prescurtat, contul prescurtat al rezultatului exercițiului. În aceste situații simplificate nu sunt cuprinse date privind nivelul salarizării.

²⁴ Menționăm că au existat situații în care unele organizații au fost încadrate în mai mult de un domeniu.

În anii 2011 și 2012 *domeniile de activitate care au concentrat cel mai mare număr de AF sunt: social/caritabil, sportiv, profesional*. Ponderea acestor domenii în total AF s-a menținut relativ constantă în anii 2011 și 2012: domeniul social/caritabil aproximativ 22% în total AF, domeniul sportiv aproximativ 18% în total AF, și domeniul profesional aproximativ 12%. Comparând cu datele anului 2010, putem observa o scădere a dimensiunii domeniului educației, datorată probabil ritmului general de scădere a numărului de studenți la nivel național în perioada post-criză și ca efect a problemelor controversate cu care s-au confruntat unele universități private. Ratele de creștere anuală indică un dinamism deosebit al domeniilor agricol²⁵, profesional și dezvoltare/turism în anul 2011, și al domeniilor dezvoltare/turism, educație și civic în 2012.

Grafic nr.18: Distribuția AF pe domenii de activitate – număr de organizații - în anul 2012

Datele privind evoluția personalului salariat pe domenii de activitate în anii 2011 și 2012 indică faptul că în acești ani *organizațiile din domeniile social/caritabil, educație, profesional și sportiv sunt cei mai importanți angajatori din cadrul asociațiilor și fundațiilor din România*. În anul 2012 domeniul social/caritabil a concentrat 23.240 salariați (30% din total salariați AF), urmat de domeniul educație cu 11345 salariați (15% în total salariați AF), și de domeniul profesional cu 10.105 salariați (13% în total salariați AF) care s-a aflat la mică distanță de domeniul sportiv cu 9.711 salariați. Se observă că situația nu este schimbată comparativ cu intervalul 2000 - 2011, când domeniile de top în angajare au fost tot social/caritabil, educație și sportiv. La fel ca în anii anteriori, domeniile cu numărul cel mai mic de salariați au fost domeniile civic și mediu.

Analiza indicatorilor de tendință centrală și distribuția pe intervale de salariați pe domenii de activitate în anul 2012 indică o distribuție extrem de inegală la nivelul tuturor domeniilor. De exemplu, domeniul social/caritabil, domeniul de top în angajare, s-a caracterizat printr-o medie de 3 angajați/organizație, însă 66.7% dintre organizații nu au avut nici un angajat, 6,3% au avut între 6 - 10 angajați, iar numai 6,8% dintre organizații au avut peste 11 salariați. Cuartila 3 indică faptul că 75% dintre organizațiile din domeniul caritabil/social au avut sub 2 angajați.

²⁵ Rata de creștere ridicată a domeniului agricol în anul 2011 față de 2010 se datorează creșterii în anul 2011 a numărului asociațiilor agricole și a altor forme asociative în agricultură (a se vedea secțiunea ONG cu legi speciale).

Tabel nr.27: Evoluția personalului salariat pe domenii de activitate AF: 2000-2012

Domenii de activitate	2000	2005	2007	2009	2010	2010 (% în total)	2011	2011 (% în total)	2012	2012 (% în total)
Social/Caritabil	7.362	18.550	18.593	17.239	16.480	27%	20.916	30%	23.240	30%
Educație	3.484	7.078	7.880	7.813	12.613	21%	10.516	15%	11.345	15%
Sportive	3.396	7.894	8.119	7.224	9.577	16%	9.255	13%	9.711	13%
Profesionale	1.307	3.326	3.680	2.634	6.870	11%	9.559	14%	10.105	13%
Religioase	2.202	5.857	5.800	5.430	6.142	10%	5.502	8%	5.999	8%
Agricol	481	1.557	4.032	3.740	3.614	6%	7.333	10%	8.108	11%
Sănătate	1.132	3.583	3.234	3.266	3.477	6%	3.731	5%	4.275	6%
Culturale	1.190	2.502	3.177	2.593	3.281	5%	42.30	6%	4.325	6%
Dezvoltare/ Turism	466	1.410	1.791	2.056	3.045	5%	4.270	6%	5.238	7%
Obști/Silvice	27	2.255	2.603	3.354	2.752	5%	3.066	4%	3.791	5%
Civice	478	1.883	1.235	1.119	1.579	3%	1.966	3%	2.142	3%
Mediu	275	968	1.138	1.329	1.198	2%	1.861	3%	2.282	3%
Total AF	19.173	48.239	51.912	48.636	60.983		69.907		76.902	

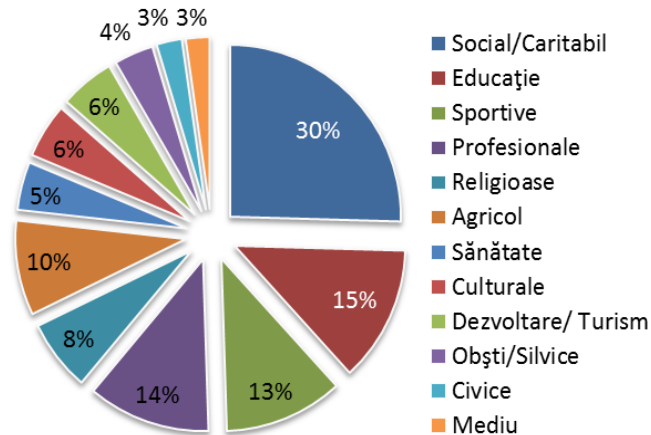
Sursa: prelucrare IES-FDSC în baza datelor INS 2000 - 2012, a codurilor CAEN din bilanțuri AF, a informațiilor cuprinse în Registrul ONG de la Ministerul Justiției

Tabel nr.28: Distribuția salariaților pe domenii de activitate AF: Indicatori de tendință centrală și distribuția pe intervale de salariați 2012

2012	Nr. Org	Total Angajați	Medie	Mediană	Cuartila 3	Niciun Angajat	1-5 Angajați	6-10 Angajați	11-20 Angajați	Peste 20 de angajați
Social/Caritabil	7.587	23.240	3	0	2	66.7%	20.2%	6.3%	3.6%	3.2%
Educație	3.858	11.345	3	0	2	67.3%	18.8%	6.6%	4.1%	3.2%
Sportive	6.115	9.711	2	0	1	72.7%	21.2%	2.6%	1.7%	1.8%
Profesionale	4.113	10.105	2	0	2	64.7%	25.3%	4.5%	3.0%	2.5%
Religioase	1.992	5.999	3	0	2	62.4%	23.7%	5.9%	4.7%	3.2%
Agricol	3.214	8.108	3	0	2	57.0%	30.9%	6.2%	4.0%	1.8%
Sănătate	1.808	4.275	2	0	1	67.4%	23.7%	4.4%	2.5%	2.0%
Culturale	3.713	4.325	1	0	0	77.9%	16.9%	2.7%	1.4%	1.1%
Dezvoltare/ Turism	2.040	5.238	3	0	2	65.0%	22.9%	6.5%	2.9%	2.7%
Obști/Silvice	1.326	3.791	3	0	2	60.3%	28.5%	5.2%	2.5%	3.4%
Civice	1.273	2.142	2	0	1	72.3%	19.1%	4.1%	2.8%	1.7%
Mediu	989	2.282	2	0	1	72.5%	18.6%	4.6%	2.3%	2.0%
Total AF	33.670	76.902	2	0	1	68.2%	21.9%	4.7%	2.8%	2.3%

Sursa: prelucrare IES-FDSC în baza datelor INS 2000 - 2012, a codurilor CAEN din bilanțuri AF, a informațiilor cuprinse în Registrul ONG de la Ministerul Justiției

Grafic nr. 19: Distribuția salariilor pe domenii de activitate în 2012

În anul 2012, cele mai mari venituri au fost obținute de organizațiile din domeniul social/caritabil (1.862.333 mii lei, reprezentând o pondere de 24% în total venituri), urmate de organizațiile din domeniul agricol (1.484.269 mii lei, cu o pondere de 19% în total) și de organizațiile din domeniul profesional (1.170.309 mii lei, cu o pondere de 15% în total). Comparativ cu anii anteriori, situația este asemănătoare anului 2011, însă avem o schimbare față de anul 2010 când, pe locurile 2 și 3 în funcție de veniturile cumulate obținute, s-au aflat domeniile educație și sportiv.

Ca și în anii anteriori, se observă o distribuție inegală a veniturilor, la nivel general, 22,8% din organizații nu au obținut deloc venituri, și numai 15% au obținut venituri mari, peste 200.000 lei, ponderi apropiate ponderilor individuale pentru o mare parte a domeniilor.

Tabel nr.29: Evoluția veniturilor pe domenii de activitate AF: 2000-2012

Total Venituri	2000 (mii lei)	2005 (mii lei)	2007 (mii lei)	2009 (mii lei)	2010 (mii lei)	2010 (% în total)	2011 (mii lei)	2011 (% în total)	2012 (mii lei)	2012 (% în total)
Agricol	42.586	49.521	179.238	362.487	380.403	7%	1.393.914	20%	1.484.269	19%
Obști/Silvice	574	113.994	145.850	214.972	228.711	4%	341.696	5%	347.354	4%
Educație	68.270	302.640	402.377	525.545	887.912	16%	746.880	11%	859.371	11%
Culturale	23.368	101.200	181.578	212.834	383.420	7%	398.007	6%	428.532	6%
Sportive	58.015	273.544	499.522	602.654	890.931	16%	735.032	10%	810.743	10%
Ecologie	6.454	30.968	55.322	106.388	112.148	2%	210.361	3%	208.642	3%
Civice	12.857	67.234	92.630	124.515	235.015	4%	242.997	3%	269.051	3%
Etnice	9.610	52.692	94.189	109.866	153.844	3%	122.041	2%	145.035	2%
Religioase	75.311	281.434	434.764	427.936	378.453	7%	427.095	6%	476.628	6%
Dezvoltare/ Turism	12.514	77.877	122.997	228.552	372.219	7%	558.960	8%	636.572	8%
Profesionale	18.918	201.997	284.743	273.760	754.011	13%	1.123.203	16%	1.170.309	15%
Social/ Caritabil	171.485	719.174	988.960	1.131.729	1.197.894	21%	1.532.580	22%	1.862.333	24%
Sănătate	17.808	146.656	159.085	214.631	263.039	5%	347.740	5%	396.402	5%
Total AF	425.985	2.034.585	3.064.143	3.782.184	5.671.357		7.025.410		7.742.043	

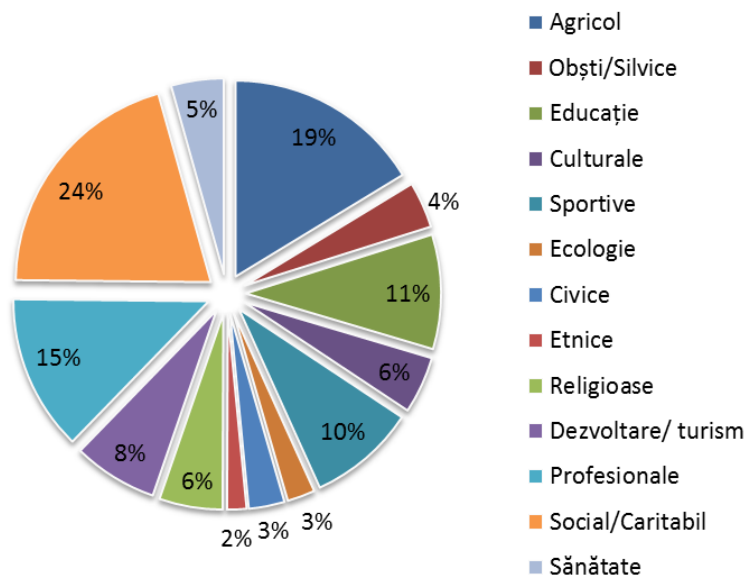
Sursa: prelucrare IES-FDSC în baza datelor INS 2000 - 2012, a codurilor CAEN din bilanțuri AF, a informațiilor cuprinse în Registrul ONG de la Ministerul Justiției

Tabel nr.30: Distribuția veniturilor pe domenii de activitate: Indicatori de tendință centrală și distribuția pe intervale de venituri: 2012

2012	Nr.Org	Total venituri (mii lei)	Medie (lei)	Mediana (lei)	Cuartila 3 (lei)	0 venituri	1-10000 venituri	10001-40000 venituri	40001-200000 venituri	peste 200000 venituri
Social/Caritabil	7.587	1.862.333	245.464	9.921	84.586	26.7%	23.5%	15.5%	18.0%	16.3%
Sportive	6.115	810.743	132.583	9.700	44.100	21.1%	29.5%	22.7%	18.8%	7.8%
Educație	3.858	859.371	222.750	12.245	75.858	15.2%	31.3%	19.9%	18.6%	14.9%
Profesionale	4.113	1.170.309	284.539	13.085	96.276	21.5%	25.9%	16.0%	20.3%	16.3%
Culturale	3.713	428.532	115.414	7.872	47.259	21.0%	32.3%	19.4%	18.3%	9.0%
Agricole	3.214	1.484.269	461.814	46.853	241.403	22.2%	12.9%	12.7%	24.8%	27.4%
Religioase	1.992	476.628	239.271	15.608	106.364	21.8%	23.5%	16.4%	20.4%	17.9%
Dezvoltare/Turism	2.040	636.572	312.046	10.000	94.663	23.8%	26.2%	15.7%	16.1%	18.1%
Sanatate	1.808	396.402	219.249	14.346	85.552	20.5%	26.1%	18.4%	20.5%	14.5%
Civice	1.273	269.051	211.353	6.151	47.513	25.1%	30.0%	17.3%	15.6%	11.9%
Obști/Silvice	1.326	347.354	261.956	69.623	218.111	8.1%	11.5%	18.6%	34.6%	27.2%
Mediu	989	208.642	210.963	5.307	67.877	26.4%	30.7%	14.0%	16.3%	12.6%
Total AF	33.670	7.742.043	229.939	11.904	81.418	22.8%	25.1%	17.6%	19.4%	15.0%

Sursa: prelucrare IES-FDSC în baza datelor INS 2000 - 2012, a codurilor CAEN din bilanțuri AF, a informațiilor cuprinse în Registrul ONG de la Ministerul Justiției

Grafic nr. 20: Distribuția veniturilor pe domenii de activitate în 2012

În anii 2011 și 2012, la fel ca și în anii 2007, 2009 și 2010, *domeniul cu cele mai mari active a fost social/caritabil* (cu o pondere de 24% în total active în anul 2012). Spre deosebire de anii anteriori, în 2011 și 2012 *pe locul 2 respectiv 3 se situează domeniul profesionale*, cu active în valoare de 1,222,482 mii lei și o pondere de 19% în total active în 2011, respectiv active de 1,206,048 mii lei, și o pondere de 17% în total active în 2012, iar *domeniul obști/silvice ajunge pe locul 2 în 2012*, cu o pondere de 13% în total active în ambii ani. Domeniile cu cele mai mici active, rămân, ca și în anii anteriori, domeniile sănătate, civice și mediu.

Indicatorii de tendință centrală arată o distribuție extrem de inegală activelor AF pe domenii de activitate în anul 2012, la nivel general 58,5% dintre organizații nedeținând active, și numai 7,8% dintre organizații având active peste 200.000 lei. Cele mai inegale distribuții sunt în cazul domeniilor sportive, civice și culturale.

Tabel nr.31: Evoluția activelor pe domenii de activitate AF: 2000-2012

Total active imobilizate	2000 (mii lei)	2005 (mii lei)	2007 (mii lei)	2009 (mii lei)	2010 (mii lei)	2010 (% în total)	2011 (mii lei)	2011 (% în total)	2012 (mii lei)	2012 (% în total)
Social/Caritabil	70.716	570.040	881.782	1.188.566	1.337.890	24%	1.626.588	25%	1.739.219	24%
Obști/Silvice	147	79.594	790.058	1.130.213	1.178.471	21%	1.151.252	17%	1.261.353	18%
Educație	41.242	311.824	413.217	497.828	966.596	17%	654.774	10%	734.378	10%
Profesionale	7.285	96.525	267.898	169.837	790.843	14%	1.222.482	19%	1.206.048	17%
Religioase	41.927	349.690	467.980	565.677	690.319	12%	656.422	10%	719.376	10%
Sportive	13.893	114.884	263.833	234.941	354.507	6%	347.163	5%	322.030	4%
Culturale	13.918	118.324	125.817	182.402	218.219	4%	257.514	4%	268.968	4%
Agricol	20.122	47.957	63.969	110.156	196.774	4%	618.201	9%	686.075	10%
Dezvoltare/Turism	8.303	48.558	58.836	109.886	173.503	3%	535.508	8%	739.005	10%
Sănătate	9.780	64.963	81.168	109.814	121.003	2%	145.511	2%	183.389	3%
Civice	4.131	30.541	49.473	46.968	75.224	1%	129.015	2%	151.989	2%
Mediu	3.839	19.812	25.126	45.190	52.191	1%	81.166	1%	91.347	1%
Total AF	210.984	1.560.688	3.167.762	3.917.570	5.591.887		6.594.529		7.198.847	

Sursa: prelucrare IES-FDSC în baza datelor INS 2000 - 2012, a codurilor CAEN din bilanțuri AF, a informațiilor cuprinse în Registrul ONG de la Ministerul Justiției

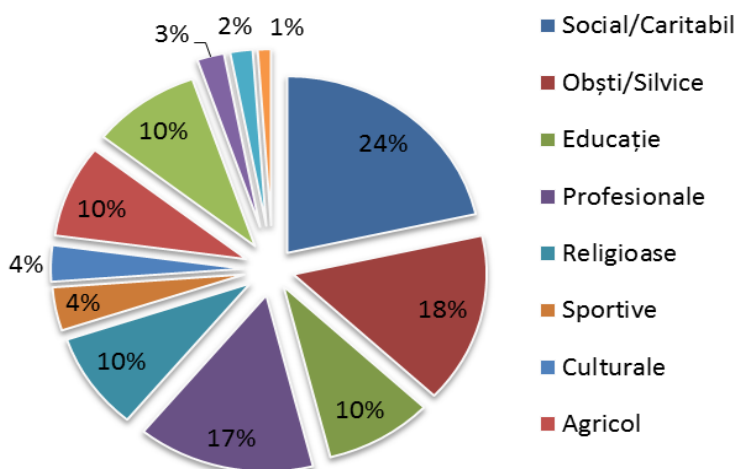
Tabel nr.32: Distribuția activelor imobilizate pe domenii de activitate: Indicatori de tendință centrală și distribuția pe intervale de active: 2012

2012	Nr.Org	Total active (mii lei)	Medie (lei)	Mediana (lei)	Cuartila 3 (lei)	0 active	1-10000 active	10001-40000 active	40001-200000 active	peste 200000 active
Social/Caritabil	7.587	1.739.219	229.237	0	10.074	57.2%	17.7%	7.3%	8.0%	9.8%
Obști/Silvice	1.326	1.261.353	951.247	0	40.403	52.1%	14.9%	8.0%	11.1%	14.0%
Educație	3.858	734.378	190.352	0	4.000	60.7%	20.3%	7.2%	6.2%	5.5%
Profesionale	4.113	1.206.048	293.229	0	3.220	62.3%	18.6%	6.1%	6.4%	6.6%
Religioase	1.992	719.376	361.133	124	50.364	49.1%	15.9%	8.2%	10.6%	16.2%
Sportive	6.115	322.030	52.662	0	596	68.9%	18.3%	5.9%	4.2%	2.7%
Culturale	3.713	268.968	72.440	0	1.364	66.1%	20.5%	6.3%	4.1%	3.0%
Agricol	3.214	686.075	213.465	1.264	60.530	41.5%	19.6%	10.5%	13.5%	14.8%
Dezvoltare/Turism	2.040	739.005	362.258	0	5.084	60.3%	18.6%	8.4%	7.1%	5.6%
Sănătate	1.808	183.389	101.432	0	7.659	56.2%	20.9%	8.2%	8.5%	6.2%
Civice	1.273	151.989	119.394	0	1.450	66.4%	17.4%	6.4%	5.4%	4.4%
Mediu	989	91.347	92.363	0	3.283	60.6%	20.4%	7.8%	6.5%	4.8%
Total AF	33.670	7.198.847	213.806	0	4.712	58.5%	18.6%	7.5%	7.6%	7.8%

Sursa: prelucrare IES-FDSC în baza datelor INS 2000 - 2012, a codurilor CAEN din bilanțuri AF, a informațiilor cuprinse în Registrul ONG de la Ministerul Justiției

Grafic nr. 21: Distribuția activelor imobilizate pe domenii de activitate

Repartiția regională a asociațiilor și fundațiilor

Analiza din tabelele următoare arată faptul că *asociațiile și fundațiile sunt localizate în principal în regiunile care prezintă în mod tradițional niveluri de dezvoltare mai ridicate: Centru, Nord-Vest și București-Ilfov*. În anul 2012, regiunea Centru concentra 19,3% din total asociații și fundații din România, urmată de regiunile Nord-Vest și București-Ilfov cu ponderi relativ egale: 17,9%, respectiv 17,8%. Analizând situația asociațiilor și fundațiilor cu activitate economică, topul regiunilor de dezvoltare se menține la fel, cu o ușoară schimbare în clasament: regiunea Centru concentra 20,5% din total asociații și fundații cu activitate economică din România, urmată de regiunea București-Ilfov cu o pondere de 17,2%, și de regiunea Nord-Vest cu 15,3%. Menționăm ca regiunea Sud-Vest este regiunea cu cele mai puține asociații și fundații.

Tabel nr. 33: Distribuția AF și AF cu activitate economică pe regiuni de dezvoltare în anul 2012 – număr de organizații

Regiune de dezvoltare	Asociații și fundații		Asociații și fundații cu activitate economică	
	Număr de organizații	%	Număr de organizații	%
Nord-Est	3.604	10.7%	330	8.5%
Vest	3.316	9.8%	437	11.3%
Sud-Est	2.758	8.2%	417	10.8%
Centru	6.509	19.3%	795	20.5%
Nord-Vest	6.037	17.9%	592	15.3%
Sud-Vest	2.449	7.3%	257	6.6%
Sud	2.992	8.9%	383	9.9%
București - Ilfov	6.605	17.8%	668	17.2%

Sursa: INS 2012; prelucrare IES-FDSC

Analizând repartitia veniturilor, salariatilor și imobilizărilor pe regiuni de dezvoltare în anul 2012, rezultă că regiunea București - Ilfov concentrează cea mai mare parte a veniturilor AF (32,17%), a imobilizărilor (35,37% din total imobilizări AF) și a locurilor de muncă create (25,58% din total salariați AF) deși în această regiune sunt prezente doar 17,9% din organizații. Regiunea Centru concentrează cele mai multe organizații (19,3% din total) înregistrând însă o pondere mai mică de 13,25% din total venituri și 15,69% din total salariați (fiind astfel pe locul 2 în ceea ce privește repartitia după acești indicatori), iar regiunea Nord-Vest concentrează 16,24% din total imobilizări.

Tabel nr.34: Evoluția principalilor indicatori economici ale AF pe regiuni de dezvoltare în perioada 2000 - 2012

Nord - Est	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
Nr. Asociații și Fundații	1.476	1.430	1.975	2.422	2.977	3.165	3.604
Venituri (mii lei)	46.914	152.227	301.970	361.472	490.386	700.766	777.628
Imobilizări (mii lei)	22.425	118.542	173.468	209.594	441.967	525.953	560.431
Salariați	1.127	4.186	5.517	5.485	6.972	7.935	8.849

Vest	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
Nr. Asociații și Fundații	922	1.521	1.816	2.309	2.663	2.956	3.316
Venituri (mii lei)	46.733	193.083	216.517	275.843	559.324	589.640	702.423
Imobilizări (mii lei)	19.049	147.940	860.116	907.759	1.067.187	1.102.584	1.154.368
Salariați	2.869	5.479	5.419	5.123	6.680	6.833	7.480

Sud - Est	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
Nr. Asociații și Fundații	531	994	1.322	1.717	2.046	2.442	2.758
Venituri (mii lei)	32.753	103.247	234.154	374.175	422.736	561.033	596.864
Imobilizări (mii lei)	7.659	58.170	85.903	140.820	241.369	283.871	301.634
Salariați	1.741	3.671	4.412	4.524	5.920	6.278	6.888

Centru	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
Nr. Asociații și Fundații	2.013	3.288	3.640	4.637	4.875	5.827	6.509
Venituri (mii lei)	78.787	301.956	387.780	556.718	835.938	897.160	1.026.429
Imobilizări (mii lei)	45.084	200.457	246.922	384.670	491.026	576.344	666.505
Salariați	3.771	6.557	8.253	7.794	8.992	11.013	12.066

Nord - Vest	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
Nr. Asociații și Fundații	3.167	3.487	3.780	4.324	4.980	5.356	6.037
Venituri (mii lei)	86.686	328.868	455.897	555.840	927.546	893.015	871.537
Imobilizări (mii lei)	37.284	238.449	329.289	758.627	906.881	1.067.721	1.169.330
Salariați	3.771	6.557	8.253	7.794	8.992	10.057	10.728

Sud - Vest	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
Nr. Asociații și Fundații	839	1.314	1.484	1.757	2.023	2.188	2.449

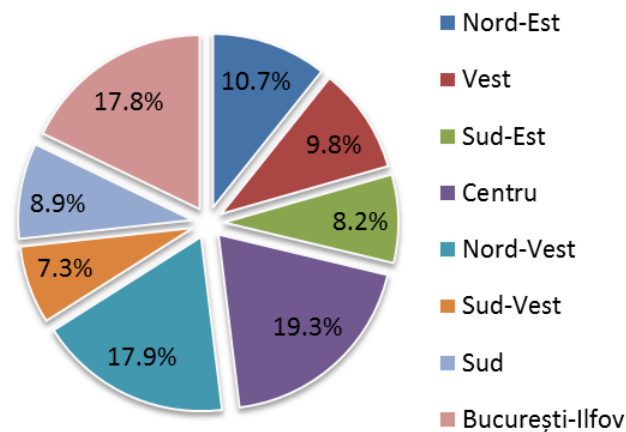
Venituri (mii lei)	13.539	85.107	139.315	199.007	344.986	393.266	435.720
Imobilizări (mii lei)	19.116	92.787	110.173	156.242	200.818	241.857	358.227
Salariați	766	3347	2.910	3.675	3.789	4.371	4.415

Sud	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
Nr. Asociații și Fundații	1.024	1.323	1.644	2.039	2.396	2.657	2.992
Venituri (mii lei)	48.573	89.605	156.760	257.882	579.451	773.064	840.118
Imobilizări (mii lei)	17.324	54.457	91.663	106.984	201.562	393.322	441.726
Salariați	1.816	2.939	3.883	3.803	5.376	5.921	6.804

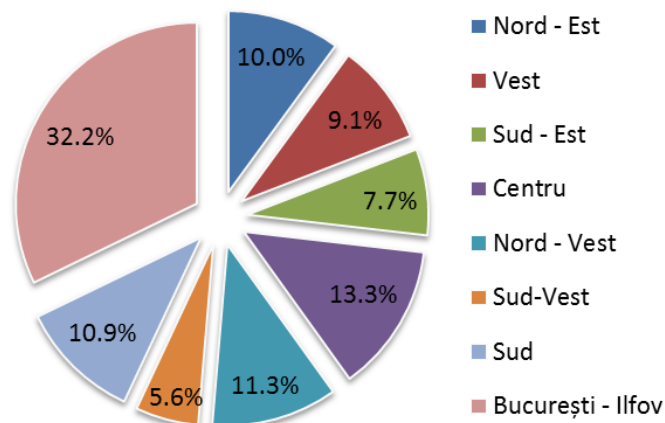
Bucuresti-Ilfov	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
Nr. Asociații și Fundații	524	3.177	3.692	3.387	4.362	5.065	6.005
Venituri (mii lei)	72.337	799.679	1.173.084	1.203.634	1.514.761	2.217.467	2.491.325
Imobilizări (mii lei)	43.091	653.742	1.270.702	1.253.074	2.249.291	2.402.878	2.546.625
Salariați	4.037	13.752	13.116	9.785	14.088	17.499	19.672

Sursa: INS 2000 - 2012; prelucrare IES-FDSC

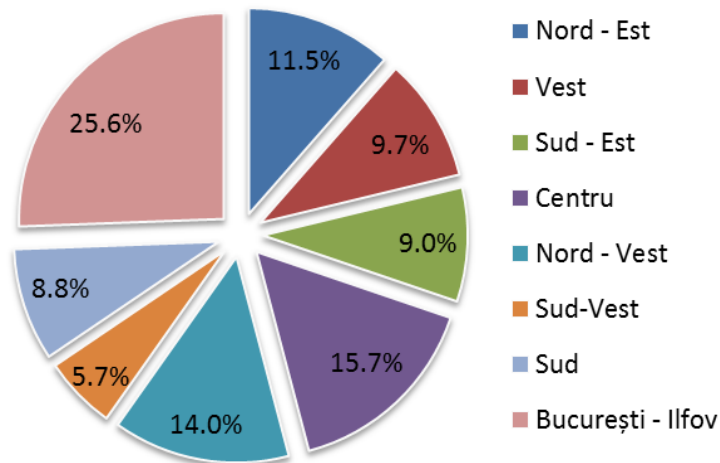
Grafic nr. 22: Repartiția AF pe regiuni de dezvoltare în 2012

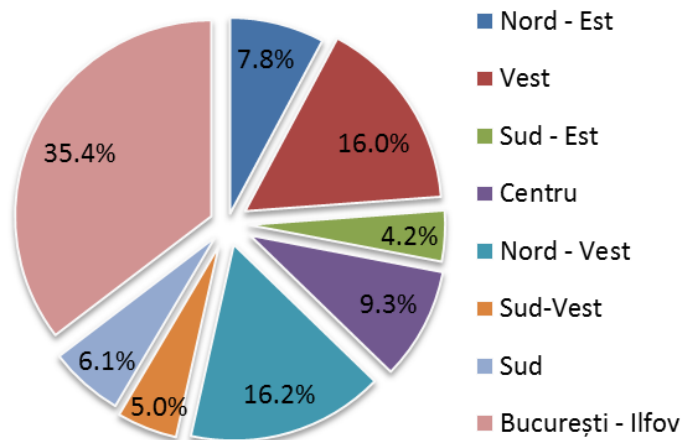
Grafic nr. 23: Repartiția veniturilor AF pe regiuni de dezvoltare în 2012

Grafic nr. 24: Repartiția salariaților AF pe regiuni de dezvoltare în 2012

Grafic nr. 25: Repartiția imobilizărilor AF pe regiuni de dezvoltare în 2012

Analizând distribuția AF pe domenii de activitate și regiuni de dezvoltare în anul 2012, se observă că domeniile agricol, obști/silvice, educație, cultural, sportiv, dezvoltare/turism au fost cel mai bine reprezentate în regiunea Centru, domeniile religioase și social - caritabil în regiunea Nord-Vest, iar domeniile cultural, mediu, civice, profesional și sănătate în regiunea București - Ilfov.

Tabel nr.35: Distribuția AF pe domenii de activitate și regiuni de dezvoltare 2012 (% pe rând)

2012	Nord-Est	Vest	Sud-Est	Centru	Nord-Vest	Sud-Vest	Sud	Bucuresti-Ilfov
Agricol	13.7%	7.8%	17.4%	18.4%	15.2%	8.4%	16.6%	2.4%
Obști/ Silvice	3.4%	17.1%	3.3%	33.3%	28.9%	9.7%	4.0%	0.3%
Educație	12.3%	9.1%	8.1%	16.7%	15.9%	7.0%	7.2%	23.8%
Culturale	9.8%	8.4%	5.8%	22.4%	19.3%	5.3%	6.0%	23.0%
Sportive	9.8%	11.0%	8.8%	21.0%	17.4%	6.7%	9.4%	15.9%
Mediu	11.4%	7.6%	9.2%	19.9%	14.4%	7.4%	7.8%	22.3%
Civice	10.1%	10.0%	9.0%	13.3%	11.5%	7.1%	8.2%	30.7%

Religioase	11.5%	13.4%	5.7%	18.9%	22.2%	5.3%	7.5%	15.5%
Dezvoltare/ Turism	14.1%	7.7%	7.9%	22.8%	15.0%	8.4%	10.6%	13.5%
Profesionale	11.3%	8.9%	8.8%	14.2%	15.0%	6.6%	7.4%	28.0%
Social/Caritabil	12.3%	10.3%	6.9%	17.6%	18.8%	8.8%	9.8%	15.5%
Sănătate	9.3%	8.6%	6.1%	17.1%	17.6%	7.0%	7.5%	26.7%
Total AF	10.7%	9.8%	8.2%	19.3%	17.9%	7.3%	8.9%	17.8%

Sursa: prelucrare IES-FDSC în baza datelor INS 2000 - 2012, a codurilor CAEN din bilanțuri AF, a informațiilor cuprinse în Registrul ONG de la Ministerul Justiției

Asociații și fundații care desfășoară activitate economică

Asociațiile și fundațiile care desfășoară activități economice²⁶ reprezintă *sub-sectorul comercial al asociațiilor și fundațiilor*. De regulă, activitățile economice ale asociațiilor și fundațiilor se referă la vânzări directe de bunuri și servicii și la contracte de furnizări servicii, iar această orientare antreprenorială către mecanismele pieței, apropie aceste organizații cel mai mult de conceptul modern de întreprindere socială.

Analizând evoluția în timp a asociațiilor și fundațiilor cu activitate economică, observăm o creștere accelerată a numărului acestora în intervalul 2000 - 2007, de 155%. Anul 2008, este marcat de o scădere a numărului acestora de 24% față de 2007, datorată probabil crizei economice. Perioada 2008 - 2012 se caracterizează printr-o revenire a orientării către activități economice, în anul 2012 numărul asociațiilor și fundațiilor cu activitate economică fiind de 4058, și reprezentând 12,1% din total asociații și fundații active, o pondere similară anului 2011.

Din cele 4058 asociații și fundații cu activități economice, 85,68% au fost asociații (din care 37,53% asociații cu legi speciale, care vor face obiectul unei analize mai în detaliu în prezentul raport), 13% fundații, și 1% uniuni. În cadrul ONG cu legi speciale, ponderile cele mai mari au fost reprezentate de societățile agricole (58%) și de obști și composesorate (41%).

Începând cu luna mai 2014, conform Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 346/2004 privind stimularea înființării și dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii IMM, și asociațiile și fundațiile cu activitate economică, pot beneficia de *recunoașterea statutului de IMM*, și implicit de condiții egale pentru finanțările prin programele naționale și accesul la achiziții publice de produse, lucrări și servicii.

²⁶ Au fost considerate asociații și fundații care desfășoară activități economice acele organizații care au raportat date de bilanț în categoria venituri din activități economice și/sau cheltuieli din activități economice.

Conform manualului CIRIEC²⁷ și a sistemului statistic de conturi europene SEC95, în cazul în care mai mult de 50% din costurile de producție sunt acoperite din vânzări, o unitate instituțională este considerată producător de piață.

Aplicând acest criteriu pentru asociațiile și fundațiile cu activitate economică, au rezultat în anul 2011 un număr de 2.181 AF producători de piață (57,06% din total AF cu activitate economică) care au cumulat 1,758,733 mii lei venituri economice, iar în anul 2012 un număr de 2.256 AF producători de piață (55,59% din total AF cu activitate economică) care au cumulat venituri economice de 1,896,537 mii lei. Rezultă așadar, că *în ambii ani de analiză peste 50% din asociațiile și fundațiile cu activitate economică se încadrează în categoria producătorilor de piață*. Acestea au cumulat 90,06%, respectiv 89,20% din total venituri din activități economice în anii 2011, respectiv 2012.

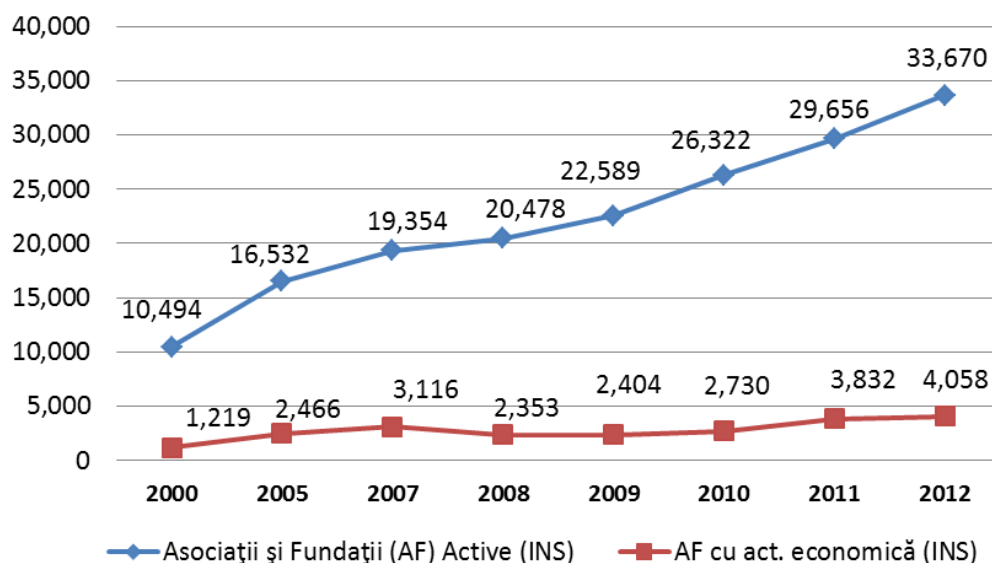
Tabel nr. 36: Evoluția AF cu activitate economică 2000 - 2012

	2000	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012
AF active (cf. INS)	10.494	16.532	19.354	20.478	22.589	26.322	29.656	33.670
AF cu act. economică (cf. INS)	1.219	2.466	3.116	2.353	2.404	2.730	3.832*	4.058*
Rate de act. economică	11.6%	14.9%	16.1%	11.5%	10.6%	10.4%	12.9%	12.1%

Sursa: INS; prelucrare IES-FDSC

*Notă: în anii 2011 și 2012, față de edițiile anterioare ale atlasului, au fost incluse în rândul AF cu activitate economică și societățile agricole: în anul 2011 - 796 societăți agricole, iar în anul 2012 - 761 societăți agricole.

Grafic nr. 26: Evoluția nr. AF active și AF cu activitate economică în perioada 2000 - 2012

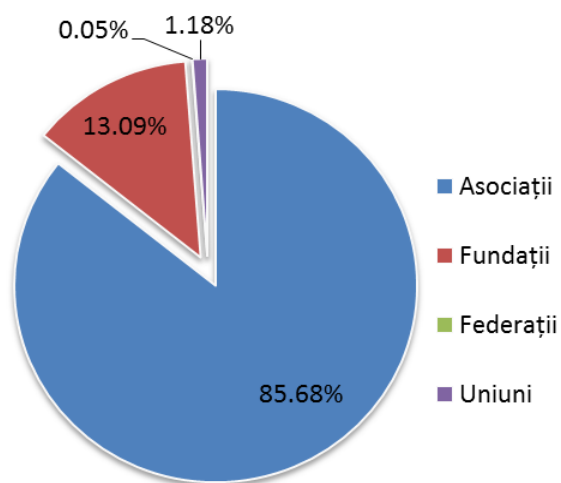
²⁷ Centre Internationale de Recherches et de l'Information sur l'Économie Sociale et Coopérative (CIRIEC), December 2006, José Barea, José Luis Monzón, „Manual of drawing up the satellite accounts of companies in the social economy: co-operatives and mutual societies”, p.28

Tabel nr. 37: Tipologia AF cu activitate economică în 2011 și 2012

	2011	2012
Asociații, din care:	3.284	3.477
Asociații -ONG cu legi speciale, din care:	1.324	1.305
societăți agricole și alte forme asociative în agricultură (cf. l.36/1991)	796	761
asociații de proprietari (cf. l. 230/2007)	11	13
obști/composesorate (cf. l.1/2000)	514	529
programul acționarilor salariați (cf.l.77/1994 s.a.)	3	2
Fundații	502	531
Federații	0	2
Uniuni	46	48

Sursa: INS 2011, 2012; prelucrare IES-FDSC

Grafic nr. 27: Structura AF cu activități economice în 2012

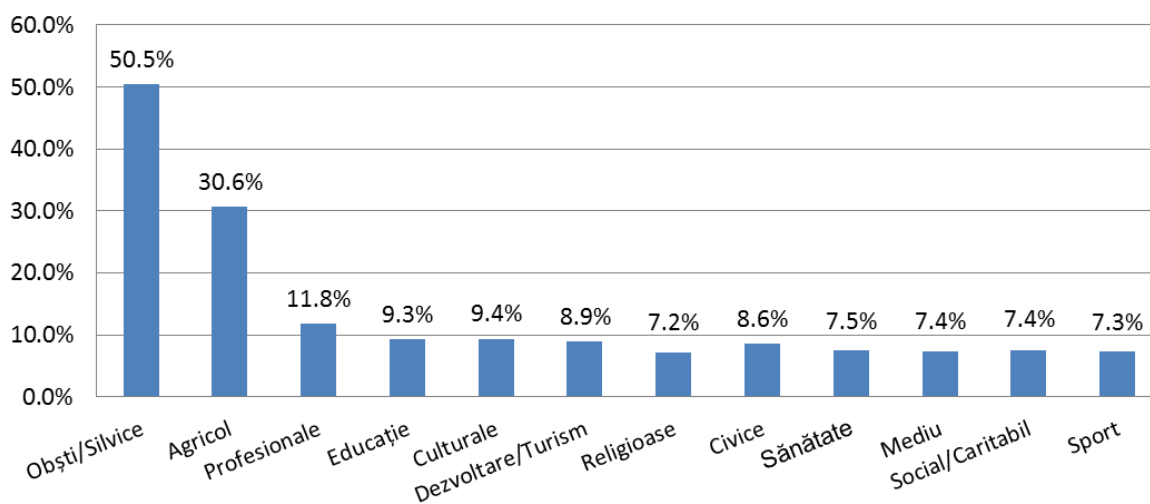
Organizațiile cu activități economice se regăsesc în toate domeniile de activitate. În anii 2011 și 2012 domeniile de activitate cu cele mai mari ponderi ale asociațiilor și fundațiilor cu activitate economică în total domeniu sunt: obști/silvice - peste 50% în ambii ani, agricol (35,7% în 2011, respectiv 30,6% în 2012) și profesionale - aproximativ 12% în ambii ani.

În evoluție, observăm că domeniul obști/silvice a avut întotdeauna cea mai mare pondere a activităților economice, pentru întreg intervalul analizat: 2000 - 2012. Situația opusă, cea mai scăzută incidență a activităților economice este caracteristică domeniilor religioase, sport, mediu și social /caritabil.

Tabel nr.38: Incidența activităților economice în cadrul domeniilor de activitate AF (AF% cu activitatea economică din domeniul respectiv)

	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
Obști/Silvice	32%	76%	72%	61%	45%	53%	51%
Agricol	19%	20%	29%	17%	13%	36%	31%
Profesionale	22%	18%	18%	10%	13%	12%	12%
Educație	19%	20%	18%	12%	11%	10%	9%
Culturale	14%	14%	15%	9%	9%	10%	9%
Dezvoltare/Turism	19%	17%	19%	9%	9%	9%	9%
Religioase	12%	12%	12%	8%	9%	8%	7%
Civice	18%	18%	17%	10%	9%	9%	9%
Sănătate	13%	14%	15%	8%	8%	7%	8%
Mediu	9%	12%	14%	7%	8%	8%	7%
Social/Caritabil	9%	10%	11%	7%	8%	7%	7%
Sport	13%	11%	12%	6%	8%	7%	7%

Sursa: prelucrare IES-FDSC în baza datelor INS 2000 - 2012, a codurilor CAEN din bilanțuri AF, a informațiilor cuprinse în Registrul ONG de la Ministerul Justiției

Grafic nr. 28: Incidența activităților economice pe domenii de activitate în 2012

Principalii indicatori economici, rezultatul net al exercițiului financiar, precum și rezultatul net al activității economice ale asociațiilor și fundațiilor cu activitate economică pentru perioada 2000-2012, sunt prezentate în tabelele următoare. Se observă un trend crescător al indicatorilor imobilizări totale, venituri totale, venituri totale din activități economice pentru întreg intervalul analizat. De asemenea, se remarcă o pondere relativ constantă (de aproximativ 60%) a AF cu activitate economică care au înregistrat excedent și profit.

În anul 2012, veniturile totale din activități economice au fost de 2.126.154 mii lei, și au avut o contribuție de 63,35% în totalul veniturilor AF cu activitate economică, și de 26,36% în totalul veniturilor AF. Analiza indicatorilor de tendință centrală arată o medie a veniturilor totale din activități economice de 523 mii lei, însă jumătate dintre AF cu activitate economică au avut venituri economice sub 64 mii lei, iar 75% sub 301 mii lei.

Analizând performanța economică a AF cu activitate economică în anul 2012, datele indică un profit brut cumulat de 256.754 mii lei. 568 AF cu activitate economică (14% din totalul AF cu activitate economică) au plătit în anul 2012 impozit pe profit, situându-se peste pragul reglementat: au avut venituri economice > 10% din veniturile fără scop patrimonial și au avut venituri economice > 15.000 EUR.

Tabel nr.39: Evoluția principalilor indicatori economici și a rezultatului net al exercitiului financiar pentru AF cu activitate economică în perioada 2000 - 2012

(mii lei)	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
Total Imobilizări	66.788	690.396	1.236.307	1.684.984	2.558.770	3.155.909	3.356.145
Medie Imobilizări	55	280	397	701	938	823	827
Mediana Imobilizări	2	5	4	9	6	13	13
Cuartila 3 Imobilizări	11	60	64	115	130	208	207
Venituri totale	123.679	913.399	1.392.367	1.556.552	2.222.993	3.510.176	3.713.789
Medie venituri totale	101	370	447	647	814	916	915
Mediana venituri totale	10	69	84	139	142	176	170
Cuartila 3 venituri totale	54	258	317	488	510	713	688
Cheltuieli totale	112.377	861.532	1.247.391	1.460.576	2.069.328	3.299.437	3.565.432
Total excedent net	19.424	125.365	230.367	190.437	262.749	399.498	352.321
% ONG cu excedent net	58.4%	57.0%	59.3%	59.3%	60.2%	62.4%	59.9%
Excedent net / Cheltuieli totale (%)	17.3%	14.6%	18.5%	13.0%	12.7%	12.1%	9.9%
Total Personal	7.333	18.904	21.438	17.892	22.860	27.800	28.861
Venituri totale / Total Personal	17	48	65	87	97	126	128

Sursa: INS; prelucrare IES-FDSC

Notă: În anii 2011 și 2012, față de edițiile anterioare ale Atlasului, au fost incluse în rândul AF cu activitate economică și societățile agricole: în anul 2011 - 796 societăți agricole, iar în anul 2012 - 761 societăți agricole. Acest fapt a condus la creșterea valorilor indicatorilor pentru anii 2011 și 2012.

Tabel nr.40: Evoluția principalilor indicatori economici și a rezultatului net al activității economice pentru AF cu activitate economică în perioada 2000 - 2012

(mii lei)	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
Venituri totale din act. ec.	25.767	370.346	584.935	641.977	760.403	1.952.652	2.126.154
Medie venituri totale din act. ec.	21	150	188	267	279	509	523
Mediana venituri totale din act. ec.	1	16	22	50	49	64	64
Cuartila 3 venituri totale din act. ec.	9	85	117	185	180	309	301
Chelt. totale din act. ec.	24.521	360.647	524.792	603.585	720.125	1.735.857	1.966.702
% AF care au înregistrat profit	61.6%	60.7%	61.6%	56.5%	58.2%	60%	57.5%
Total personal pt. activ. ec.	1.709	7.437	8.939	7.159	7.615	12.780	13.610
Productivitatea muncii în act. ec.	15	48	65	90	100	153	156

Sursa: INS; prelucrare IES-FDSC

Notă: în anii 2011 și 2012, față de edițiile anterioare ale Atlasului, au fost incluse în rândul AF cu activitate economică și societățile agricole: în anul 2011 - 796 societăți agricole, iar în anul 2012 - 761 societăți agricole. Acest fapt a condus la creșterea valorilor indicatorilor pentru anii 2011 și 2012.

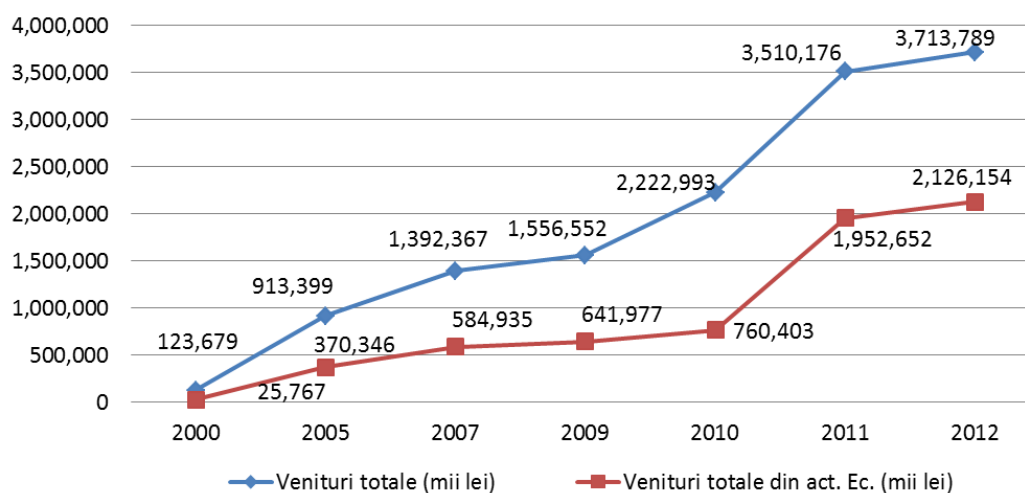
Tabel nr. 41: Indicatori ai performanței economice pentru AF cu activitate economică în anii 2011 și 2012

	2011	2012
Profit brut (AF cu act.ec.) - mii lei	285.375	256.754
Impozit pe profit plătit - mii lei din care:	30.808	27.328
<i>Impozit pe profit plătit de AF*</i>	6.028	7.882
<i>Impozit pe profit plătit de societăți agricole</i>	24.780	19.446
Profit net - mii lei	254.567	229.426
Rata profitului net (%)	14.66%	11.66%

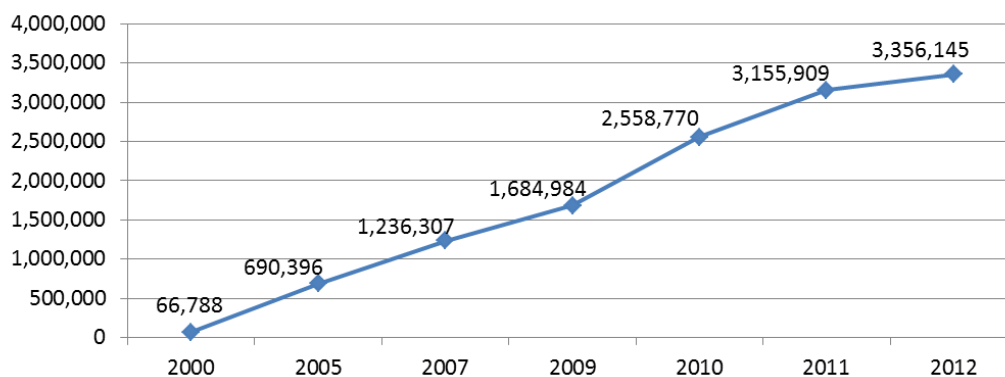
Sursa: INS; prelucrare IES-FDSC

Notă*: AF cu activitate economică plătitoare de impozit pe profit au fost considerate organizațiile care au îndeplinit concomitent 3 condiții: au plătit impozit pe profit, au avut venituri economice > 10% din veniturile fara scop patrimonial și au avut venituri economice > 15.000 EUR. Din prelucrări, au rezultat un număr de 544 AF în anul 2011 și 568 AF în 2012.

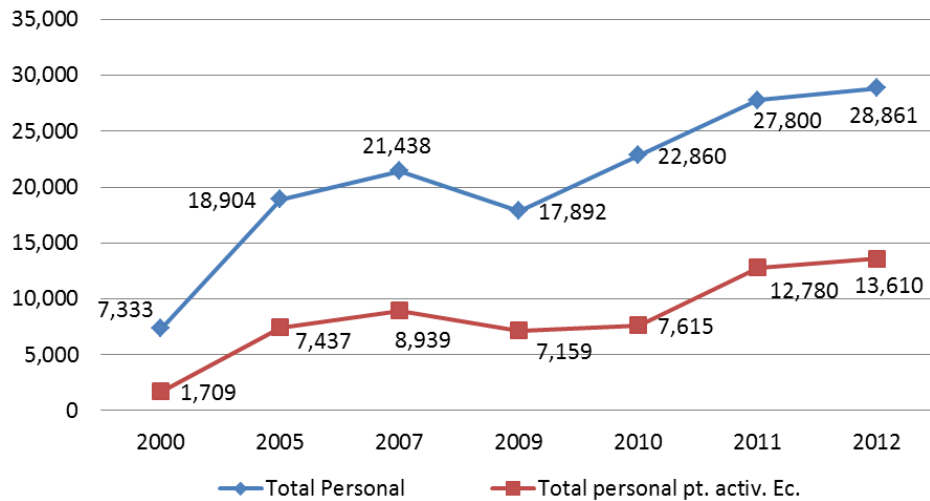
Grafic nr. 29: Evoluția veniturilor totale și a veniturilor din activități economice pentru AF cu activitate economică în perioada 2000 - 2012

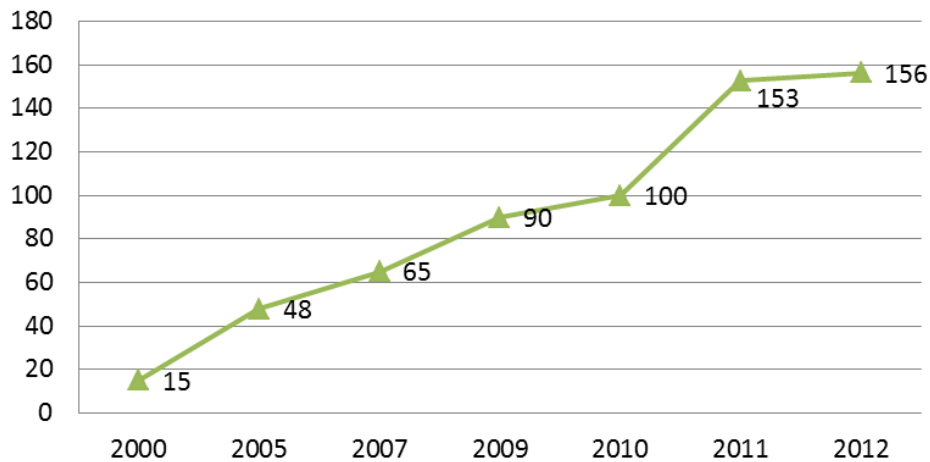
Grafic nr. 30: Evoluția activelor imobilizate pentru AF cu activitate economică în perioada 2000 - 2012

Grafic nr. 31: Evoluția personalului total și personalului total pentru activități economice: AF cu activitate economică în perioada 2000 – 2012

Grafic nr. 32: Evoluția productivității muncii pentru AF cu activitate economică în perioada 2000 - 2012

Profil asociație și fundație în 2011 și 2012 (indicatori medii)

În încheierea acestei secțiuni, prezentăm în tabelele următoare valorile medii ale indicatorilor unei AF fără și cu activitate economică pentru anii 2011 și 2012. Se poate observa cu ușurință faptul că AF cu activitate economică se caracterizează prin valori mai mari la majoritatea indicatorilor: active imobilizate, venituri totale, salariați, excedent, nr. salariați.

Tabel nr.42: Profil AF în 2011 și 2012 (indicatori medii)

	AF fără activitate economică		AF cu activitate economică	
	2011	2012	2011	2012
Active imobilizate - medie (lei)	133.156	129.768	823.567	827.044
Venituri totale - medie (lei)	136.123	136.035	916.017	915.177
Salariați - medie (lei)	1.6	1.6	7.3	7.1
Excedent - medie (lei)	21.691	18.934	104.253	86.821
Deficit - medie (lei)	11.620	14.017	49.259	50.262
Profit - medie (lei)	-	-	74.472	63.271

Sursa: INS 2011 - 2012; prelucrare IES-FDSC

Uniuni și Federații: analiză în detaliu 2011 și 2012

Tabelul următor prezintă principalii indicatori economici ai uniunilor și federațiilor, rezultatul net al exercițiului financiar și rezultatul net al activității economice pentru anii 2011 și 2012. Precizăm că federația este persoana juridică constituită din două sau mai multe asociații sau fundații, acestora aplicându-se în mare parte prevederile legii pentru asociațiile fără scop patrimonial. Până la adoptarea Ordonanței Guvernului 26/2000 cu privire la asociații și fundații, aceste forme asociative se puteau numi federații sau uniuni.

În anul 2012, cele 126 uniuni și 15 federații au cumulată 3,15% din imobilizările totale AF (înregistrând un grad foarte ridicat de dispersie, așa cum se observă din analiza indicatorilor de tendință centrală - jumătate dintre UF (Uniuni și Federații) au avut imobilizări mai mici sau egale cu 10 mii lei). Veniturile totale și angajații au avut ponderi mult mai mici, chiar ne semnificative: în 2012 veniturile totale au reprezentat 1,06% în total venituri AF, iar numărul de angajați a reprezentat 1,21% în total angajați AF. În anul 2012, 41,13% din UF au înregistrat excedent net, iar UF cu activitate economică nu au dovedit eficiență în funcționare la un nivel reprezentativ - doar 17,02% au înregistrat profit, însă rata profitului net a fost de 17,71%.

Tabel nr.43: Principalii indicatori economici și ai rezultatului net al exercițiului financiar și din activitate economică pentru Uniuni și Federații în per. 2011 - 2012

	2011	2012
Uniuni și federații	135	141
Total imobilizari (mii lei)	212.544	226.991
Medie imobilizari (mii lei)	1.742	1.802
Mediana imobilizari (mii lei)	9	10
Cuartila 3 imobilizari (mii lei)	191	191
Venituri totale (mii lei)	77.723	82.395
Medie venituri totale (mii lei)	637	654
Mediana venituri totale (mii lei)	129	127
Cuartila 3 venituri totale (mii lei)	357	395

Cheltuieli totale (mii lei)	76.242	76.540
Total excedent net (mii lei)	6.990	9.371
% organizații cu excedent net	51.11%	41.13%
Total personal	899	931
Venituri din activități economice (mii lei)	27.517	28.819
Medie venituri din activitatea economică (mii lei)	204	204
Mediana venituri din activitatea economică (mii lei)	0	0
Cuartila 3 venituri din activitatea economică (mii lei)	79	54
Cheltuieli din activitatea economică (mii lei)	23.249	24.320
Profit net din activitatea economică (mii lei)	3.880	4.308
% organizații cu profit	22.22%	17.02%
Rata profitului net	16.69%	17.71%
Total personal pt. activ. ec.	368	388
Productivitatea muncii în act. ec. (mii lei/salariat/an)	75	74

Sursa: INS; prelucrare IES-FDSC

Asociații cu legi speciale:

Societăți agricole și alte forme asociative conform legii 36/1991: analiză în detaliu 2011 și 2012

Asociațiile agricole și alte forme asociative în agricultură sunt înființate și funcționează pe baza Legii 36 din 1991 privind societățile agricole și alte forme de asociere în agricultură. Societatea agricolă este o societate de tip privat, cu capital variabil și un număr nelimitat și variabil de asociați, avînd ca obiect exploatarea agricolă a pămîntului, uneltelor, animalelor și altor mijloace aduse în societate, precum și realizarea de investiții de interes agricol. Exploatarea agricolă poate consta din: organizarea și efectuarea de lucrări agricole și îmbunătățiri funciare, utilizarea de mașini și instalații, aprovizionarea, prelucrarea și valorificarea produselor agricole și neagricole și alte asemenea activități. Conform legii 36 din 1991, societatea agricolă “nu are caracter comercial” (art.5). Mai mult, societățile agricole respectă principiile cooperatiste privind participarea la decizie a membrilor, legea precizînd că „fiecare asociat are un singur vot, oricare ar fi valoarea părților sociale pe care le deține” (art.62). Societățile agricole sunt de fapt forme hibride de organizare care au atât aspecte de organizație non-profit cât și aspecte cooperatiste, respectînd de exemplu principiul cooperatist “un om, un vot”.

În anul 2012 societățile agricole și alte forme asociative în agricultură nu au cumulat imobilizări totale semnificative (4,8% în total imobilizări AF) sau un număr mare de angajați (5,74% în total angajați AF), în schimb s-au remarcat prin aportul considerabil la veniturile totale ale sectorului (13,90% în total venituri AF), și prin ponderea ridicată a veniturilor din activități economice în total venituri economice ale AF cu activitate economică: 54,42%. Mai mult de jumătate dintre

societățile agricole au demonstrat performanță economică în funcționare (52,07% au înregistrat profit), iar rata profitului net a fost de 10,32%. Se remarcă trendul de creștere în 2012 comparativ cu 2011, la o serie de indicatori: total imobilizări, total venituri, total venituri economice, productivitatea muncii. Mici scăderi au fost înregistrate la indicatorii ce reflectă eficiența și performanța economică: ponderea organizațiilor cu excedent net a scăzut de la 56,18% la 52,07%, însă nivelul se menține peste 50%, situație caracteristică și pentru ponderea organizațiilor care au obținut profit. De asemenea, rata profitului a scăzut de la 14,81% în 2011 la 10,32% în 2012.

Tabel nr.44: Principalii indicatori economici și ai rezultatului net al exercițiului financiar și din activitate economică pentru Societățile agricole în per. 2011 - 2012

	2011	2012
Număr societăți agricole	1004	2225
Total imobilizări (mii lei)	441.977	459.751
Medie imobilizări (mii lei)	440	475
Mediana imobilizări (mii lei)	22	27
Cuartila 3 imobilizări (mii lei)	288	347
Venituri totale (mii lei)	1.081.059	1.121.433
Medie venituri totale (mii lei)	1.077	1.159
Mediana venituri totale (mii lei)	133	154
Cuartila 3 venituri totale (mii lei)	1.034	1.163
Cheltuieli totale (mii lei)	927.033	1.010.716
Total excedent net (mii lei)	162.129	123.690
% organizații cu excedent net	56.18%	52.58%
Total personal	4.419	4.408
Venituri din activități economice (mii lei)	1.079.598	1.120.229
Medie venituri din activitatea economică (mii lei)	1.075	1.157
Mediana venituri din activitatea economică (mii lei)	128	150
Cuartila 3 venituri din activitatea economică (mii lei)	1.034	1.163
Cheltuieli din activitatea economică (mii lei)	927.033	1.010.716
Profit net din activitatea economică (mii lei)	137.303	104.298
% organizații cu profit	55.58%	52.07%
Rata profitului (%)	14.81%	10.32%
Total personal pentru activitatea economică	4.415	4.401
Productivitatea muncii în activitatea economică (mii lei/salariat/an)	245	255

Sursa: INS 2011 - 2012; prelucrare IES-FDSC

Obști/Composesorate - conform legii 1/2000: analiza în detaliu 2011 și 2012

Obștile/composesoratele sunt tipuri de organizații cunoscute sub denumirea de „commons” în multe țări europene, care administrează resurse comune, ca de exemplu pădurile, pășunile, zonele de pescuit, lacurile, izvoarele etc. Aceste organizații au fost re-înființate în România în

conformitate cu Legea nr. 400/2002 în contextul restituirii pășunilor agricole și forestiere foștilor proprietari, deoarece era nevoie de un tip specific de organizație pentru administrarea terenurilor și pășunilor agricole. Principalele avantaje ale reînființării obștilor / composesoratorilor au fost oferirea de locuri de muncă, acces la serviciile oferite de organizație, beneficierea de facilități în achiziția de material lemnos, beneficierea de facilități în concesionarea de păduri. În prezent, astfel de proprietăți comune de păduri se regăsesc sub diferite forme: forme asociative de tip composesorat (în Transilvania), obști de moșneni (în Moldova, Muntenia și Oltenia), obști de răzeși, păduri grănicerești, asociații urbariale (în Banat), grupuri asociative de pădure.

Primele cercetări din perspectiva economiei sociale asupra obștilor/composesoratorilor au fost întreprinse în cadrul proiectului Prometeus - Promovarea Economiei Sociale în România prin Cercetare, Educație și Formare Profesională la Standarde Europene, POSDRU 2007 - 2013, ID 57676²⁸. Comparând cu datele pentru anul 2010 din raportul ICCV amintit, observăm o creștere ușoară (cu 0,7%) a numărului obștilor cu activitate economică în 2012.

Datele pentru anul 2012 prezentate în tabelul următor arată un trend crescător în intervalul 2011 - 2012 la indicatorii: total imobilizări, total personal, venituri din activități economice, total personal pentru activități economice. În anul 2012, activele imobilizate au avut o pondere de 12,30% în total active AF, însă indicatorii de tendință centrală arată o variabilitate foarte mare - 75% dintre obști au avut active imobilizate sub 78.000 lei. Aceeași distribuție inegală se observă și în cazul veniturilor din activități economice, unde, deși media veniturilor economice anuale este de 176.000 lei, mediana arată faptul că 50% dintre obști au obținut venituri economice sub 8.000 lei. În 2012, veniturile totale ale obștilor au reprezentat numai 3,2% în total venituri AF, iar angajații 3% în total angajați. Se remarcă în schimb performanța de funcționare și economică a obștilor, chiar dacă indicatorii au avut un trend ușor negativ pe intervalul celor doi ani - 60,48% dintre obști au obținut excedent în 2012, 36,70% dintre obști au obținut profit, iar rata profitului a fost de 21,55%.

Tabel nr.45: Principalii indicatori economici și ai rezultatului net al exercițiului financiar și din activitate economică pentru obști și composesorate în per. 2011 - 2012

	2011	2012
Număr obști și composesorate	854	921
Total imobilizări (mii lei)	1.102.307	1.176.689
Medie imobilizări (mii lei)	1.291	1.278
Mediana imobilizări (mii lei)	31	0
Cuartila 3 imobilizări (mii lei)	54	78
Venituri totale (mii lei)	266.030	259.953
Medie venituri totale (mii lei)	312	282
Mediana venituri totale (mii lei)	112	88
Cuartila 3 venituri totale (mii lei)	354	274
Cheltuieli totale (mii lei)	191.304	230.013

²⁸ A se vedea analiza datelor pentru perioada 2000 - 2010 în lucrarea: Claudia Petrescu (coordonator), *Organizațiile colective ale proprietarilor de terenuri agricole și forestiere. Profil, evoluție, tendințe.*, Editura Polirom, 2013

Total excedent net (mii lei)	81.039	49.420
% organizații cu excedent net	70.02%	60.48%
Total personal	1.746	2.353
Venituri din activități economice (mii lei)	159.529	162.425
Medie venituri din activitatea economică (mii lei)	187	176
Mediana venituri din activitatea economică (mii lei)	12	8
Cuartila 3 venituri din activitatea economică (mii lei)	148	1.230
Cheltuieli din activitatea economică (mii lei)	124.485	139.390
Profit net din activitatea economică (mii lei)	38.192	30.033
% organizații cu profit	42.27%	36.70%
Rata profitului (%)	30.68%	21.55%
Total personal pt. activ. ec.	806	896
Productivitatea muncii în act. ec. (mii lei/salariat/an)	197	181

Sursa: INS; prelucrare IES-FDSC

Programul acționarilor salariați conform legii 77/1994 : analiza în detaliu 2011 și 2012

Programul acționarilor salariați (PAS) - asociații ale salariaților se referă la procesul de vânzare a întreprinderilor către salariații organizați în asociații, în contextul privatizării de tip MEBO (Management Employee Buyout - vânzarea către salariați și management) din perioada 1993 - 2000. Prin Legea nr. 77/1994 privind asociațiile salariaților și membrilor conducerii societăților comerciale care se privatizează și legislația care reglementa procesul de privatizare s-a declanșat acest proces de vânzare a întreprinderilor către salariații organizați în asociații. Asociațiile erau constituite în scopul de a dobândi și de a folosi în condițiile legii, în numele și pentru aceste persoane, acțiuni ale societăților comerciale cu capital majoritar de stat, în vederea privatizării acestora în condițiile legii, în cadrul unei societăți comerciale fiind permisă constituirea unei singure astfel de asociații. Asociația putea fi constituită din salariați, foști salariați și foști salariați care s-au pensionat de la respectiva societate comercială, conducerea societății, producătorii agricoli, persoane fizice, care se află în relații contractuale, de furnizori sau beneficiari, cu societatea comercială agroindustrială care se privatiza. Asociațiile au fost implicate în ceea ce s-a numit Programul Acționarilor Salariați - PAS.

În anul 2011, în România existau 146 PAS active, din care 3 PAS cu activitate economică, iar în anul 2012 numărul acestora a scăzut ușor, ajungând la 139 PAS active din care 2 PAS cu activitate economică. Menționăm asociațiile PAS ale salariaților de la producătorul de benzi din cauciuc Artego Târgu-Jiu (ARTE) și producătorul de piese auto Compa Sibiu (CMP) care au pachete de acțiuni care valorează fiecare peste 14 mil. euro pe bursă. Salariații de la Artego controlează 70% din acțiunile companiei, în timp ce salariații de la Compa au un pachet de 54,6%. Un pachet important, în valoare de 8,9 mil. euro, este deținut și de asociația PAS a producătorului de echipamente și trading de energie Electromagnetica București (ELMA).

Aceste exemple sunt o dovadă că o astfel de structură de organizare poate să fie profitabilă și în perioade de creștere economică, respectiv și în perioade de criză economică²⁹.

Tabelul următor surprinde principalii indicatori economici și ai rezultatului net al exercițiului financiar pentru PAS în perioada 2011 - 2012. În anul 2012 observăm că imobilizările PAS au scăzut față de 2011 cu 14%, veniturile totale cu 15%, în schimb, excedentul net cumulat a crescut cu 56,75%, iar personalul angajat a crescut cu 22,54%. Analiza indicatorilor de tendință centrală calculați pentru total imobilizări și venituri totale, indică o distribuție extrem de inegală, 75% dintre PAS neînregistrând imobilizări și venituri totale.

Tabel nr.46: Principalii indicatori economici și ai rezultatului net al exercițiului financiar pentru PAS în perioada 2011 - 2012

	2011	2012
Număr PAS	146	139
Total imobilizări (mii lei)	56.199	48.750
Medie imobilizări (mii lei)	385	351
Mediana imobilizări (mii lei)	0	0
Cuartila 3 imobilizări (mii lei)	0	0
Venituri totale (mii lei)	2.445	2.099
Medie venituri totale (mii lei)	17	15
Mediana venituri totale (mii lei)	0	0
Cuartila 3 venituri totale (mii lei)	0	0
Cheltuieli totale (mii lei)	3.477	2.949
Total excedent net (mii lei)	74	116
% organizații cu excedent net	11.64%	10.79%
Total personal	102	125

Sursa: INS; prelucrare IES-FDSC

Cooperative

Cooperativele sunt asociații de persoane care urmăresc îndeplinirea unor scopuri comune ale membrilor, în special de natură economică, dar și socială și culturală. Sunt deținute în comun și controlate democratic de către membrii, în conformitate cu principiile cooperatiste. Astăzi, cooperativele iau diferite forme și operează în toate sectoarele economiei, dar în general, o cooperativă este înființată de către un grup de oameni care împărtășesc o nevoie comună, fie că sunt consumatori, producători sau lucrători.

În România, cele mai frecvente forme cooperatiste sunt *cooperativele meșteșugărești, de consum, agricole și de credit*. Majoritar întâlnim *cooperative de gradul 1*, dar există și

²⁹ Cojocar A., *Cât valorează pachetele de acțiuni deținute de salariații companiilor de pe bursă*, Ziarul Financiar, 27 iulie 2013.

cooperative de gradul 2 și uniuni de cooperative. Societatea cooperativă de gradul 1 este o persoană juridică constituită de persoane fizice și înregistrată în conformitate cu prevederile Legii nr.1/2005 (numărul minim de membri cooperatori ai unei societăți cooperative se stabilește prin statut, dar nu este mai mic de 5; capitalul social al societății cooperative este variabil și nu poate fi mai mic de 500 Ron). Societatea cooperativă de gradul 2 este persoană juridică constituită din societăți cooperative de gradul 1, în majoritate, și alte persoane fizice sau juridice, în scopul integrării pe orizontală sau pe verticală a activității economice desfășurate de acestea. Participarea cumulată a societăților cooperative de gradul 1 la constituirea capitalului social al societății cooperative de gradul 2 nu poate fi mai mică de 67% .

Cooperativele realizează venituri din vânzări de produse și servicii pe piață, prin urmare se încadrează în *sub-sectorul piață al economiei sociale.*

Spre deosebire de asociații, *cooperativele pot distribui parțial profitul obținut, proporțional cu aportul de capital al membrilor cooperatori.* Conform principiului participării economice a membrilor cooperatori, membrii contribuie în mod echitabil la constituirea proprietății societății cooperative. Un membru cooperativ poate deține părți sociale în limita și în condițiile prevăzute de actul constitutiv, fără a putea depăși 20% din capitalul social. Membrii cooperatori primesc, de regulă, o compensație limitată în bani sau în natură, din profitul stabilit pe baza situației financiare anuale și a contului de profit și pierderi, proporțional cu cota de participare la capitalul social. Membrii cooperatori alocă din profitul net al societății cooperative sumele necesare realizării următoarelor scopuri: dezvoltarea societății cooperative, recompensarea membrilor cooperatori în raport cu participarea la activitatea societății cooperative sau sprijinirea altor activități aprobate de către membrii cooperatori.

Deși au un model de operare asemănător societăților comerciale, mecanismul democratic de guvernare – principiul un om, un vot care face ca drepturile de decizie să nu fie proporționale cu participarea la capital, ca în cazul societăților comerciale, și misiunea de a servi interesul comun al membrilor, fac ca acestea să fie parte din economia socială. De altfel, principiile de funcționare ale economiei sociale își găsesc originea în tradiția istorică a mișcării cooperatiste.

Legislația cadru și specifică a cooperației în România este reprezentată de: Legea nr. 1 din 21/02/2005 privind Organizarea și funcționarea cooperației, Legea Cooperației Agricole 566/2004, OUG 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului: Titlul V – Organizații Cooperatiste de credit, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 227/2007.

În România, se poate vorbi în prezent de o re-descoperire a sectorului cooperatist, aflat încă sub impactul barierelor psihologice datorate perioadei comuniste, și care trebuie depășite. Istoricul cooperației în România datează din anii 1800 (cu titlu de exemplu, amintim: 1851 - prima bancă populară este înființată în Transilvania în Bistrița aproape simultan cu cooperativele de credit modelele Schulze Delitzsch și Raiffeisen din Germania, 1860 - Ion Ionescu de la Brad înființează prima bancă populară în satul Brad, Roman, 1873 - prima

cooperativă de consum, 1883 - prima cooperativă de consum rurală „Economatul” în Retevoiești, 1903 - prima lege a cooperativelor, în acel moment existând deja 700 bănci populare etc). În prezent, cele mai cunoscute forme de cooperative sunt: cooperativele meșteșugărești, de consum, de credit, agricole, iar în acest capitol vor fi analizate detaliat pe secțiuni. Cooperativele de locuințe, de utilități, de servicii sociale, modele în expansiune pe plan european, sunt foarte puțin prezente sau chiar inexistente în România.

Principalii indicatori ai cooperativelor

În anul 2012 cooperația în România a fost reprezentată printr-un număr de 2.228 cooperative, care au însumat active în valoare de 1.222.805 mii lei, 31.428 angajați și au obținut venituri cumulate de 1.764.363 mii lei. Din cele 2228 cooperative, 42% au fost cooperative de consum, 38% cooperative meșteșugărești, 16% cooperative agricole, și numai 4% cooperative de credit.

Activele și veniturile cele mai importante revin cooperației meșteșugărești și de consum: *cooperativelor meșteșugărești le revin 53% din total active cooperație și 41% din total venituri*, iar cooperativelor de consum le revin 24% din total active cooperație și 32% din total venituri. Cu privire la numărul de angajați, *cooperația meșteșugărească se detașează față de celelalte forme de cooperative, totalizând în anul 2012, 70,26% din total angajați din sectorul cooperatist.*

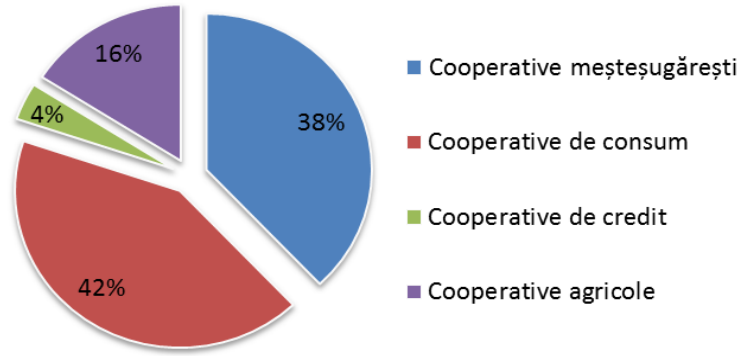
Tabel nr. 47: Principalii indicatori ai cooperativelor în 2012

2012	Număr organizații	Active (mii lei)	Venituri (mii lei)	Angajați
Cooperative, din care:	2.228	1.122.805	1.764.363	31.428
Cooperative meșteșugărești	846	599.352	719.036	22.082
Cooperative de consum	940	265.295	571.711	7.050
Cooperative de credit	86	86.371	156.339	2.049
Cooperative agricole	356	171.787	317.277	247
Cooperative de gradul 2*				
	11	23.966	55.862	424
Organizații de reprezentare a cooperativelor				
	75	117.486	30.772	527

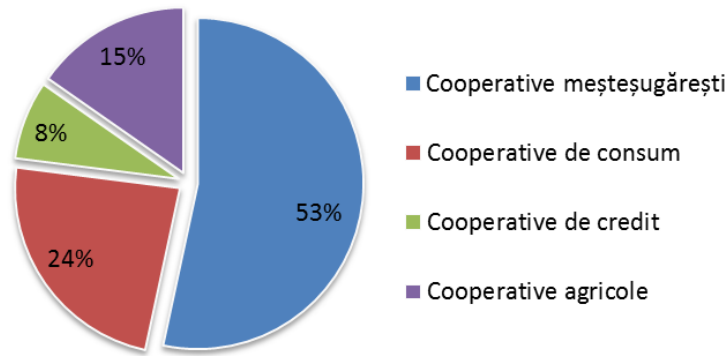
Sursa: INS 2012, prelucrare FDSC-IES

Notă*: incluse în categoriile de mai sus

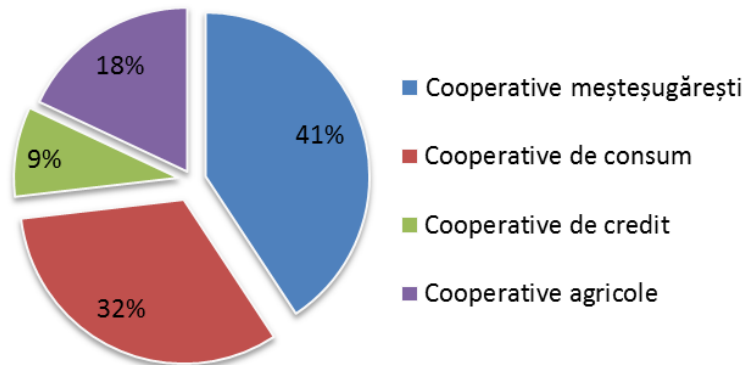
Grafic nr. 33: Distribuția cooperativelor pe tipuri în 2012

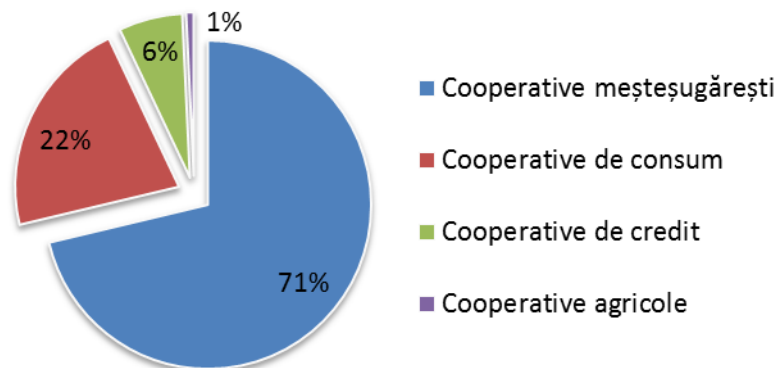
Grafic nr. 34: Distribuția activelor imobilizate pe tipuri de cooperative în 2012

Grafic nr. 35: Distribuția veniturilor pe tipuri de cooperative în 2012

Grafic nr. 36: Distribuția angajaților pe tipuri de cooperative în 2012

Analizând evoluția principalilor indicatori ai cooperativelor în intervalul 2009 - 2012, putem observa cu ușurință că *cea mai dinamică evoluție pozitivă au avut-o cooperativele agricole*. Numărul cooperativelor agricole a crescut cu 29,45% în 2012 față de 2011, iar per total interval 2010 - 2012 cu 180%, în timp ce celelalte tipuri de cooperative au înregistrat o stagnare din punct de vedere al numărului de organizații. Aceeași dinamică pozitivă pentru cooperativele agricole este caracteristică și pentru active (au crescut cu 152,62% în 2012 față de 2010), venituri (au crescut cu 164%,39% în 2012 față de 2010), și, într-o măsură mai mică pentru angajați (au crescut cu 10,26% în 2012 față de 2011, revenind aproximativ la numărul angajaților din 2010). Celelalte tipuri de cooperative au avut o evoluție oscilantă (fie rate de creștere foarte mici, fie scăderi foarte ușoare) a principalilor indicatori pentru intervalul 2009 - 2012.

Tabel nr.48 : Evoluția principalilor indicatori ai cooperativelor în perioada 2009(2010) - 2012

COOPERATIVE MEȘTEȘUGĂREȘTI	2009	2010	2011	2012
Nr. Organizații	788	857	836	846
Active (mii lei)	597.105	592.124	615.213	599.352
Venituri (mii lei)	760.470	749.972	727.264	719.036
Angajați	25.553	25.109	23.202	22.082

Sursa: INS 2009 - 2012, prelucrare FDSC-IES

COOPERATIVE DE CONSUM	2009	2010	2011	2012
Nr. organizații	894	958	947	940
Active (mii lei)	151.028	199.204	262.381	265.295
Venituri (mii lei)	591.474	565.039	595.440	571.711
Angajați	7.401*	7.485	7.621	7.050

Sursa: INS 2009 - 2012, prelucrare FDSC-IES

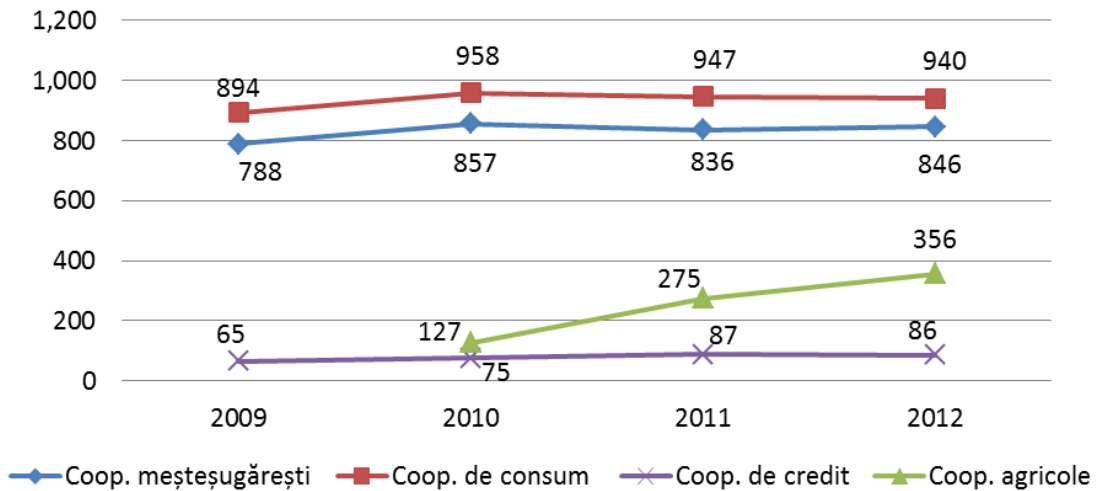
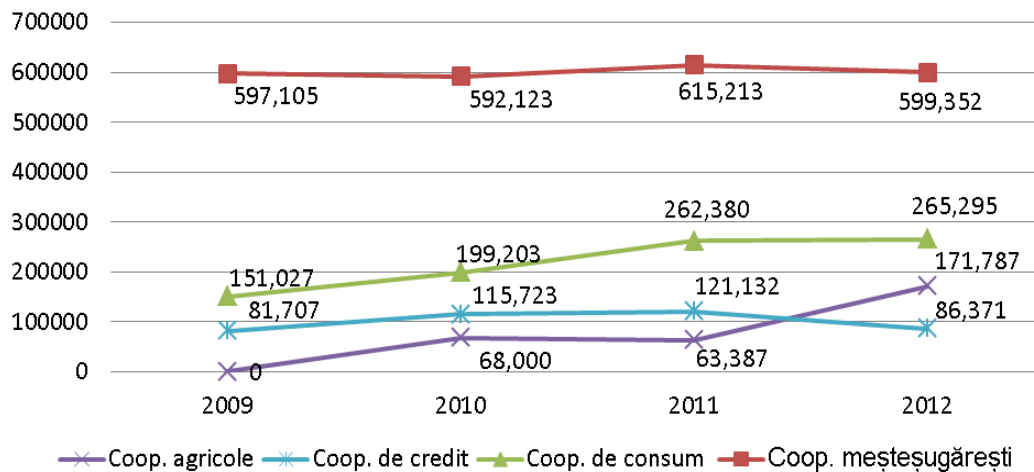
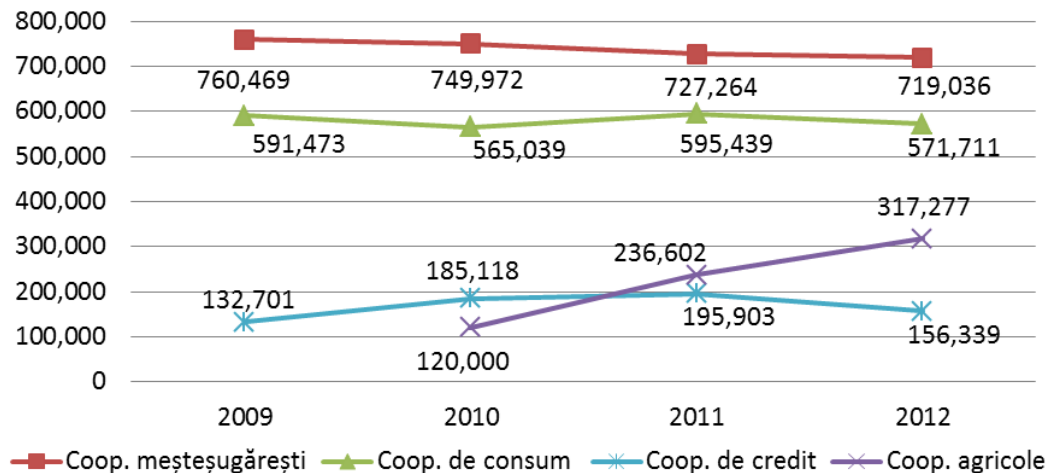
Notă*: diferența dintre valoarea indicatorului pentru anul 2009 între prima ediție a Atlasului Economiei Sociale și ediția actuală, este datorată prelucrării necesare efectuate în 2014, care a constat în eliminarea unui caz improbabil, cu un număr de peste 8000 angajați.

COOPERATIVE DE CREDIT	2009	2010	2011	2012
Nr. Organizații	65	75	87	86
Active (mii lei)	81.708	115.723	121.132	86.371
Venituri (mii lei)	132.702	185.119	195.903	156.339
Angajați	1.419	2.003	1.858	2.049

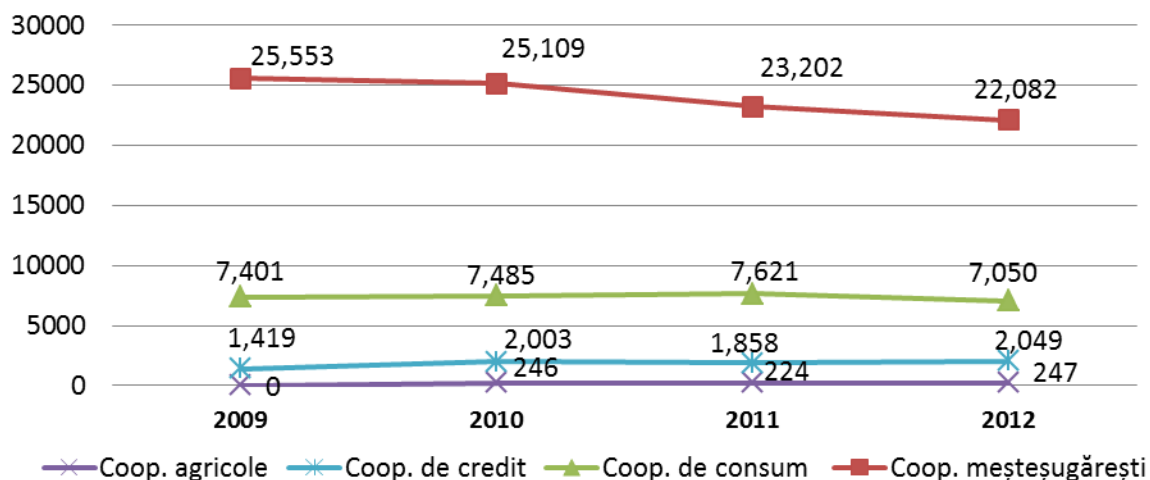
Sursa: INS 2009 - 2012, prelucrare FDSC-IES

COOPERATIVE AGRICOLE	2010	2011	2012
Nr. Organizații	127	275	356
Active (mii lei)	68.000	63.387	171.787
Venituri (mii lei)	120.000	236.602	317.277
Angajați	246	224	247

Sursa: INS 2010 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Grafic nr. 37: Evoluția numărului de cooperative (pe tipuri) în perioada 2009 - 2012**Grafic nr. 38: Evoluția activelor cooperativelor (pe tipuri) în perioada 2009 - 2012****Grafic nr. 39: Evoluția veniturilor cooperativelor (pe tipuri) în perioada 2009 - 2012**

Grafic nr. 40: Evoluția angajaților cooperativelor (pe tipuri) în perioada 2009 - 2012

Distribuția regională a cooperăției

În anul 2012, cooperăția meșteșugărească a fost cel mai bine reprezentată ca număr de organizații în regiunea Nord-Est, ca venituri și active imobilizate în regiunea București-Ilfov, iar ca număr de angajați de regiunea Nord-Vest. De asemenea, regiunea Nord-Vest a concentrat și cele mai mari venituri, active și angajați ai cooperăției de consum, fiind ușor depășită la număr de organizații de regiunea Centru. Cooperăția de credit este bine reprezentată atât ca număr de organizații tot în regiunea Nord-Vest (dar și în Sud-Est și Sud-Muntenia), cât și ca venituri totale. Situația este însă schimbată în cazul cooperăției agricole, unde cele mai multe organizații se găsesc în regiunea Nord-Est, cele mai mari venituri în Sud-Est, iar cele mai mari active și număr de personal în Sud-Muntenia.

Tabel nr.49: Distribuția regională a cooperăției meșteșugărești în anul 2012

	Nord-Est	Vest	Sud - Est	Centru	Nord - Vest	Sud-Vest Oltenia	Sud - Muntenia	București - Ilfov
Nr.Organizații	235	74	132	103	104	77	75	46
Venituri Totale (mii Lei)	77.919	83.828	105.117	90.964	106.286	47.907	73.304	133.706
Active imobilizate (mii Lei)	58.939	62.431	65.392	91.325	88.730	57.019	65.951	109.563
Total Personal	2.562	2.662	2.890	2.653	3.546	1.838	2.714	3.217

Sursa: INS 2012, prelucrare FDSC-IES

Tabel nr.50: Distribuția regională a cooperăției de consum în anul 2012

	Nord- Est	Vest	Sud - Est	Centru	Nord - Vest	Sud- Vest Oltenia	Sud - Muntenia	București - Ilfov
Nr.Organizații	164	114	110	166	160	79	118	29
Venituri Totale (mii Lei)	85.952	62.786	60.435	83.097	162.414	44.988	62.957	9.077
Active imobilizate (mii Lei)	53.193	35.087	25.028	40.294	52.756	18.489	32.602	7.842
Total Personal	1.181	746	761	936	1.804	612	870	140

Sursa: INS 2012, prelucrare FDSC-IES

Tabel nr. 51: Distribuția regională a cooperăției de credit în 2012

	Nord- Est	Vest	Sud - Est	Centru	Nord - Vest	Sud- Vest Oltenia	Sud - Muntenia	București - Ilfov
Nr.Organizații	13	10	14	9	14	8	14	4
Venituri Totale (mii Lei)	25.254	9.379	17.545	16.879	26.604	17.836	19.874	22.964
Active imobilizate (mii Lei)	12.389	5.879	8.366	10.614	15.182	9.246	9.337	15.353
Total Personal	328	121	275	273	263	282	322	185

Sursa: INS 2012, prelucrare FDSC-IES

Tabel nr. 52 : Distribuția regională a cooperăției agricole în 2012

	Nord- Est	Vest	Sud - Est	Centru	Nord - Vest	Sud- Vest Oltenia	Sud - Muntenia	București - Ilfov
Nr.Organizații	77	31	51	50	49	31	55	12
Venituri Totale (mii Lei)	62.929	16.554	111.171	38.239	37.636	1.875	48.105	765
Active imobilizate (mii Lei)	21.521	261	31.285	7.207	7.852	561	101.922	1.175
Total Personal	53	12	38	42	16	13	57	16

Sursa: INS 2012, prelucrare FDSC-IES

Cooperativele meșteșugărești

Anul 2012 se caracterizează printr-o revenire a numărului de cooperative meșteșugărești, după scăderea înregistrată în anul 2011. În intervalul 2000 - 2012 cooperativele meșteșugărești au avut o evoluție aproximativ constantă, oscilând în jurul a 800 de organizații. Această formă de cooperare este specifică mediului urban, atât în anii 2011 și 2012, cât și în anii anteriori. Remarcăm însă o ușoară creștere a numărului de cooperative meșteșugărești în mediul rural în 2012 (cu 10 organizații față de 2011), ceea ce poate fi semnul unei noi orientări în cooperarea

meșteșugărească. Regiunile care au concentrat cele mai multe cooperative meșteșugărești în acești ani sunt: regiunea Nord-Est (27,8% în total cooperative meșteșugărești în 2012, respectiv 28% în 2011), regiunea Sud-Est (15,6% în total cooperative meșteșugărești în 2012, respectiv 16,1% în 2011) și regiunea Nord-Vest (12,3% în total cooperative meșteșugărești în 2012, respectiv 12,2% în 2011).

Tabel nr.53: Evoluția numărului de cooperative meșteșugărești active în perioada 2000 - 2012

Număr de organizații	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
Cooperative meșteșugărești	800	771	799	788	857	836	846

Sursa: INS 2000 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Tabel nr.54: Distribuția regională a cooperației meșteșugărești în 2011 și 2012

Regiune de dezvoltare	2011		2012	
	Cooperative Meșteșugărești	%	Cooperative Meșteșugărești	%
Nord-Est	234	28.0%	235	27.8%
Vest	70	8.4%	74	8.7%
Sud - Est	135	16.1%	132	15.6%
Centru	101	12.1%	103	12.2%
Nord - Vest	102	12.2%	104	12.3%
Sud-Vest Oltenia	71	8.5%	77	9.1%
Sud - Muntenia	76	9.1%	75	8.9%
București - Ilfov	47	5.6%	46	5.4%
Distribuția urban/rural				
Rural	11	1.3%	21	2.5%
Urban	825	98.7%	825	97.5%

Sursa: INS 2011 - 2012, prelucrare FDSC-IES

La sfârșitul anului 2012, **patrimoniul cooperativelor meșteșugărești** se ridică la 919.532 mii lei, din care 599.352 mii lei active imobilizate și 320.180 mii lei active circulante.

Imobilizările cooperației meșteșugărești sunt aproape exclusiv de tip corporal, în anul 2012 imobilizările corporale (mijloace fixe, terenuri etc) având o pondere de 98,78% în total active imobilizate. Imobilizările au înregistrat o tendință ascendentă în intervalul 2000 - 2011 (rată de creștere de 164,62% pe întreg intervalul), și o foarte ușoară scădere în 2012 față de 2011 (-2,6%). Media activelor imobilizate a fost în 2012 de 708 mii lei, însă valoarea medianei indică faptul că jumătate dintre cooperativele meșteșugărești au avut active sub 248 mii lei. Analiza distribuției cooperativelor pe intervale de imobilizări arată o distribuție relativ echilibrată pentru perioada 2005 - 2012. În 2012, imobilizările peste 1000 mii lei au fost concentrate în 20,3% dintre organizații; de altfel, putem observa pe întreg intervalul analizat menținerea modelului de concentrare a activelor în valoare mare la aproximativ 20% dintre cooperativele meșteșugărești.

Datoriile pe termen scurt (datorii ce trebuie plătite până la 1 an) au fost de 153.806 mii lei, iar datoriile pe termen lung (datorii ce trebuie plătite într-o perioadă mai mare de 1 an) au fost de 33.856 mii lei în 2012.

Tabel nr. 55: Patrimoniul cooperăției meșteșugărești în anii 2011 și 2012

	2011	2012
Active imobilizate - total (mii lei)	615.213	599.352
Imobilizări necorporale (mii lei)	1.028	886
Imobilizări corporale (mii lei)	608.561	592.074
Imobilizări financiare (mii lei)	5.625	6.392
Active circulante (mii lei)	319.388	320.180
Datorii: sume care trebuie plătite într-o per. mai mare de 1 an (mii lei)	39.229	33.856
Datorii: sume care trebuie plătite într-o per. de până la 1 an (mii lei)	160.366	153.806

Sursa: INS 2011 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Tabel nr. 56: Evoluția activelor imobilizate ale cooperăției meșteșugărești în perioada 2000 - 2012

	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
Total Active (mii lei)	232.484	464.834	569.126	597.105	592.123	615.213	599.352
Medie (mii lei)	291	603	712	759	759	736	708
Mediana (mii lei)	136	301	322	343	281	270	248

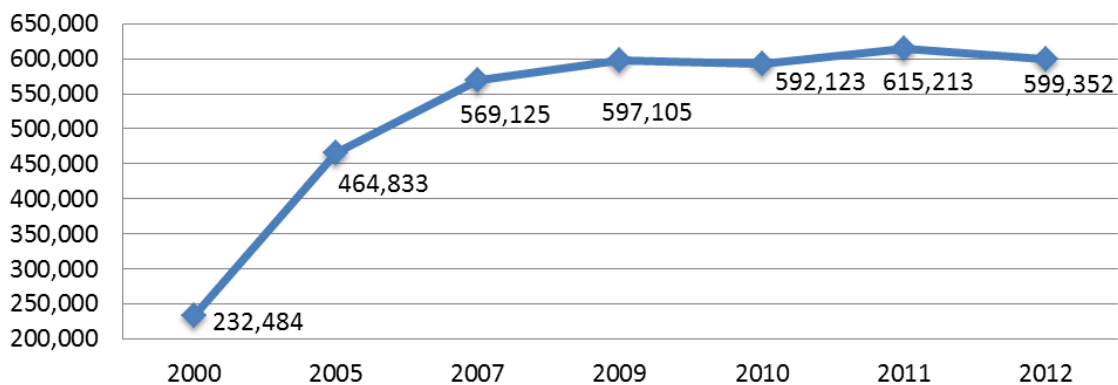
Sursa: INS 2000 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Tabel nr.57: Distribuția cooperativelor meșteșugărești pe intervale de imobilizări în perioada 2005 – 2012:

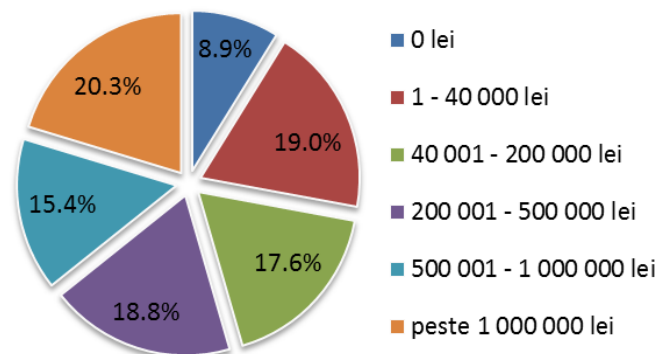
Intervale de imobilizări	Total Imobilizări (% în total imobilizări cooperative meșteșugărești)					
	2005	2007	2009	2010	2011	2012
0 lei	6.7%	7.1%	5.8%	6.2%	8.4%	8.9%
1 - 40 000 lei	14.9%	14.0%	15.4%	17.2%	16.7%	19.0%
40 001 - 200 000 lei	19.7%	19.1%	19.1%	19.0%	19.1%	17.6%
200 001 - 500 000 lei	23.9%	20.9%	19.9%	20.4%	18.8%	18.8%
500 001 - 1 000 000 lei	16.7%	18.8%	17.7%	16.8%	16.1%	15.4%
peste 1 000 000 lei	18.0%	20.0%	22.1%	20.3%	20.8%	20.3%

Sursa: INS 2005 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Grafic nr. 41: Evoluția activelor imobilizate ale cooperăției meșteșugărești în perioada 2000 - 2012

Grafic nr. 42: Distribuția cooperativelor meșteșugărești pe intervale de imobilizări în anul 2012

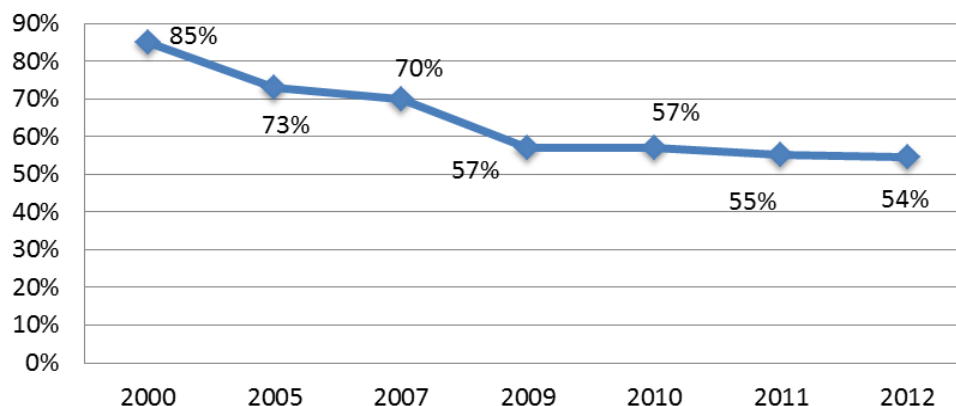
În perioada 2005 - 2012, **veniturile totale** ale cooperativelor meșteșugărești au avut o evoluție constantă, cu mici oscilații, în 2012 cumulând 719.036 mii lei. Media veniturilor totale în 2012 a fost de 849 mii lei, însă 50% din total cooperative meșteșugărești au obținut venituri mai mici sau egale cu 309 mii lei. Evoluția distribuției pe intervale de venituri evidențiază o concentrare relativ mai ridicată a organizațiilor cu venituri peste 1.000.000 lei în 23,4% din total organizații în anul 2012, și 24,4% în 2011.

În 2012 **profitul** cumulat al cooperativelor meșteșugărești a fost de 23.811 mii lei, în tendință descrescătoare pentru intervalul 2007 - 2012 (- 54,32%). Deși tot în tendință de scădere ca pondere, se remarcă faptul că peste 50% din total cooperative meșteșugărești au obținut profit și în 2011 și 2012. Marja profitului brut a fost destul de scăzută pe întreg intervalul analizat, în 2011 și 2012 fiind de 4,3%. Se remarcă ponderea ridicată a cheltuielilor cu personalul (peste 50%) în total cheltuieli. Analiza distribuției organizațiilor pe intervale de profit indică o distribuție extrem de inegală: în 2012, 40% din cooperativele meșteșugărești au obținut profituri între 1 - 40000 lei, iar numai 0,7% profituri peste 500 lei. Modelul distribuției este asemănător anilor 2009 - 2011.

Tabel nr. 58: Evoluția principalilor indicatori economico-financiari ai cooperăției meșteșugărești în perioada 2000 - 2012

COOP Meșteșugărești	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
Venituri totale (mii lei)	398.125	762.162	829.397	760.470	749.972	727.264	719.036
Medie Venituri totale (lei)	498.28	989.82	1.038.044	965.06	875.11	869.933	849.925
Mediana Venituri totale (lei)	208.13	522.36	531.64	449.19	373.24	366.579	309.319
Cheltuieli totale (mii lei), din care:	378.754	741.606	779.663	748.148	734.890	717.544	712.256
% Cheltuieli cu personalul	51.9%	50.4%	49.8%	52.2%	52.0%	52.5%	52.5%
Rezultatul net al exercițiului - profit (mii lei)	18.737	29.214	52.136	30.570	29.492	25.314	23.811
% coop meșteșugărești cu profit în total coop meșteșugărești	85%	73%	70%	57%	57%	55%	54%
Medie profit net (lei)	32.635	37.891	65.251	38.794	34.414	30.280	28.145
Mediana profit net (lei)	1.841	3.221	4.694	871	810	556	473
Rata profitului brut - (Profit brut/ Cheltuieli totale) (%)	5.9%	4.6%	8.0%	5.1%	5.1%	4.3%	4.3%

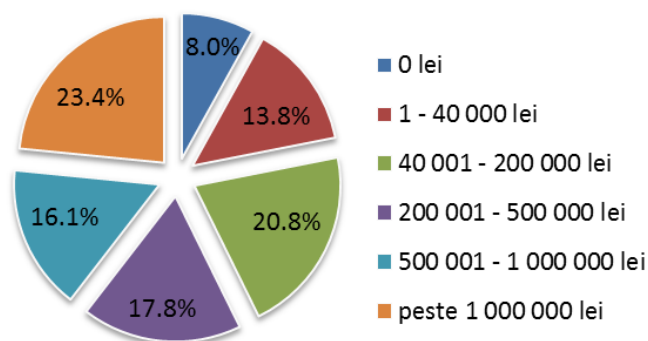
Sursa: INS 2000 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Grafic nr.43: Evoluția cooperativelor meșteșugărești cu profit (% în total coop. meșteșugărești), 2000 - 2012**Tabel nr. 59: Evoluția distribuției cooperativelor meșteșugărești pe intervale de venituri în perioada 2000 - 2012**

Intervale de venituri	Total Venituri (% în total venituri coop meșteșugărești)					
	2005	2007	2009	2010	2011	2012
0 lei	2.1%	3.9%	3.6%	4.4%	7.1%	8.0%
1 - 40 000 lei	7.7%	8.5%	8.8%	11.2%	12.9%	13.8%
40 001 - 200 000 lei	19.4%	17.8%	20.8%	21.9%	19.4%	20.8%
200 001 - 500 000 lei	19.2%	17.9%	20.1%	19.3%	18.3%	17.8%
500 001 - 1 000 000 lei	22.2%	21.7%	18.7%	17.5%	17.9%	16.1%
peste 1 000 000 lei	29.5%	30.3%	28.2%	25.7%	24.4%	23.4%

Sursa: INS 2005 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Grafic nr. 44: Distribuția cooperativelor meșteșugărești pe intervale de venituri în anul 2012

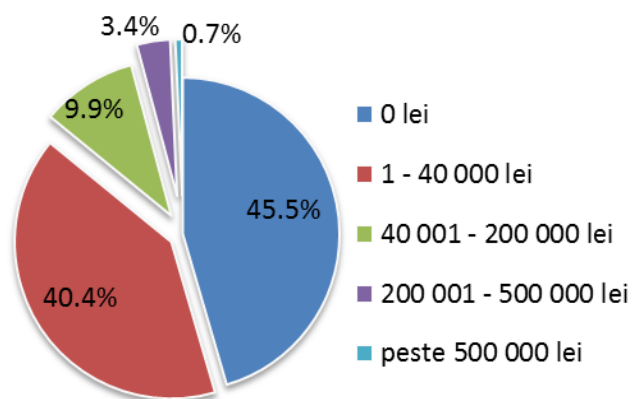

Tabel nr. 60: Distribuția cooperativelor meșteșugărești pe intervale de profituri în perioada 2000 - 2012

Intervale de profituri	% în total profituri cooperative meșteșugărești						
	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
0 lei	15.0%	27.0%	30.2%	43.4%	43.2%	44.7%	45.5%
1 - 40 000 lei	45.5%	52.1%	45.7%	37.8%	38.6%	40.4%	40.4%
40 001 - 200 000 lei	19.4%	16.2%	16.5%	13.1%	14.2%	10.8%	9.9%
200 001 - 500 000 lei	8.3%	3.4%	4.8%	4.2%	2.8%	3.3%	3.4%
peste 500 000 lei	11.9%	1.3%	2.9%	1.5%	1.2%	0.7%	0.7%

Sursa: INS 2000 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Grafic nr. 45: Distribuția cooperativelor meșteșugărești pe intervale de profit în anul 2012

Evoluția personalului salariat arată o tendință continuă de scădere de-a lungul perioadei 2000 - 2012: - 71,73% în 2012 față de 2000.

În anul 2012, cooperația meșteșugărească angaja un număr total de 22.082 salariați, iar numărul mediu de salariați pe organizație era de 26. Analiza indicatorilor de tendință centrală și distribuția pe intervale de salariați relevă faptul că 50% dintre cooperativele meșteșugărești au avut un număr de salariați mai mic sau egal cu 9 (valoarea mediane), 17,8% dintre organizații

nu au avut nici un salariat, 21% au avut între 1 - 5 angajați, iar 33,1% au avut un număr de peste 20 de angajați, putând vorbi astfel de o distribuție inegală.

Datele statistice sintetice UCECOM (Uniunea Națională a Cooperăției Meșteșugărești), evidențiază faptul că la data de 31.12.2012 cele 524 cooperative meșteșugărești membre UCECOM, asigurau locuri de muncă pentru 16.158 persoane, dintre acestea, *un număr de 14.128 persoane (87,4%) având calitatea de membri cooperatori*³⁰.

Indicatorii privind **nivelul salarizării** în cooperația meșteșugărească în anii 2011 și 2012 arată un salariu mediu brut în ușoară creștere: + 4.24% în 2012 față de 2011. În 2012, salariul mediu brut/an/organizație a fost de 13.273 lei, altfel exprimat - salariul mediu brut/lunar/organizație a fost de 1106 lei, mult mai mic însă față de salariul mediu brut pe țară din 2012 care a fost de 2117 lei (mai mic cu 47,75%).

Tabel nr. 61: Evoluția personalului salariat în cooperația meșteșugărească în perioada 2000 - 2012

Cooperative Meșteșugărești	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
Nr. salariați total	78.117	47.457	34.087	25.553	25.109	23.202	22.082
Nr. mediu salariați	98	62	43	32	29	28	26
Mediana salariați	51	33	22	15	12	11	9

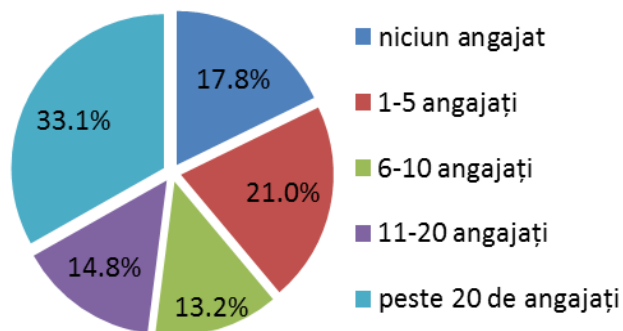
Sursa: INS 2000 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Tabel nr. 62: Distribuția cooperativelor meșteșugărești pe intervale de salariați în perioada 2000 - 2012

	Cooperative Meșteșugărești (%)						
	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
niciun angajat	1.6%	2.9%	6.0%	9.5%	7.9%	12.6%	17.8%
1-5 angajați	12.8%	14.0%	18.0%	19.4%	23.3%	23.0%	21.0%
6-10 angajați	9.1%	10.6%	9.6%	12.8%	14.9%	13.9%	13.2%
11-20 angajați	5.5%	10.0%	14.5%	16.5%	14.9%	15.0%	14.8%
peste 20 de angajați	71.0%	62.5%	51.8%	41.8%	38.9%	35.5%	33.1%

Sursa: INS 2000 - 2012, prelucrare FDSC-IES

³⁰ date conform Anuarului Statistic al Uniunii Naționale a Cooperăției Meșteșugărești (UCECOM), București, 2013, p.8

Grafic nr. 46: Distribuția cooperativelor meșteșugărești pe interval de salariați**Tabel nr. 63: Indicatori privind salarizarea în cooperația meșteșugărească în anii 2011 și 2012**

	2011	2012
Total salariați	23.202	22.082
Total salarii și indemnizații – brut (mii lei)	295.639	293.106
Salariul mediu brut/an/organizație (lei)	12.741	13.273
Salariul mediu brut/lunar/organizație (lei)	1.061	1.106

Sursa: INS 2011 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Cooperative de consum

Numărul cooperativelor de consum a înregistrat o ușoară scădere în ultimii doi ani: -1,87% rată de scădere în 2012 față de 2010. În anul 2012 numărul total al cooperativelor de consum a fost de 940 organizații, cu o concentrare în regiunile Centru (17,7% din total cooperative consum), Nord - Est (17,4%) și Nord-Vest (17%). Spre deosebire de distribuția cooperativelor meșteșugărești, cooperația de consum este specifică mediului rural, peste 70% dintre organizații funcționând în mediul rural în 2010, 2011 și 2012.

Tabel nr. 64: Evoluția numărului de cooperative de consum în perioada 2000 - 2012

Număr de organizații	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
Cooperative de Consum	874	941	927	894	958	947	940

Sursa: INS 2000 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Tabel nr. 65: Distribuția regională a cooperației consum în 2011 și 2012

Regiune de dezvoltare	2011		2012	
	Cooperative de Consum	%	Cooperative de Consum	%
Nord-Est	169	17.8%	164	17.4%
Vest	111	11.7%	114	12.1%
Sud - Est	113	11.9%	110	11.7%
Centru	165	17.4%	166	17.7%
Nord - Vest	159	16.8%	160	17.0%
Sud-Vest Oltenia	79	8.3%	79	8.4%

Sud - Muntenia	123	13.0%	118	12.6%
București - Ilfov	28	3.0%	29	3.1%
Distribuția urban - rural				
Urban	275	29.0%	277	29,5%
Rural	672	71.0%	663	70.5%

Sursa: INS 2011 - 2012, prelucrare FDSC-IES

La sfârșitul anului 2012, **patrimoniul cooperativelor de consum** se ridica la 415.457 mii lei, din care 265.295 mii lei active imobilizate și 150.162 mii lei active circulante.

Asemănător situației cooperativelor meșteșugărești, *imobilizările cooperației de consum sunt aproape exclusiv de tip corporal*, în anul 2012 imobilizările corporale (mijloace fixe, terenuri etc) având o pondere de 98,88% în total active imobilizate. Imobilizările au înregistrat o tendință ascendentă în intervalul 2000 - 2012 (au crescut de aproximativ 5 ori pe întreg intervalul). Media activelor imobilizate a fost în 2012 de 282 mii lei, însă valoarea medianei indică faptul că jumătate dintre cooperativele meșteșugărești au avut active sub 93 mii lei. Analiza distribuției cooperativelor pe intervale de imobilizări arată că cele mai multe cooperative de consum au avut imobilizări între 1 - 500.000 lei. În anul 2012 doar 6,7% dintre organizații au avut imobilizări între 500 001 - 1 000 000 lei, și numai 5% peste 1 000 000 lei.

Datoriile pe termen scurt (datorii ce trebuie plătite până la 1 an) au fost de 117.685 mii lei, iar datoriile pe termen lung (datorii ce trebuie plătite într-o perioadă mai mare de 1 an) au fost de 22.527 mii lei în 2012.

Tabel nr. 66: Patrimoniul cooperației de consum în anii 2011 și 2012

	2011	2012
Active imobilizate - total (mii lei)	262.381	265.295
Imobilizări necorporale (mii lei)	503	483
<i>Imobilizări corporale (mii lei)</i>	<i>259.614</i>	<i>262.330</i>
Imobilizări financiare (mii lei)	2.263	2.483
Active circulante (mii lei)	147.034	150.162
Datorii: sume care trebuie plătite într-o per. mai mare de 1 an (mii lei)	23.048	22.527
Datorii: sume care trebuie plătite într-o per. de până la 1 an (mii lei)	117.640	117.685

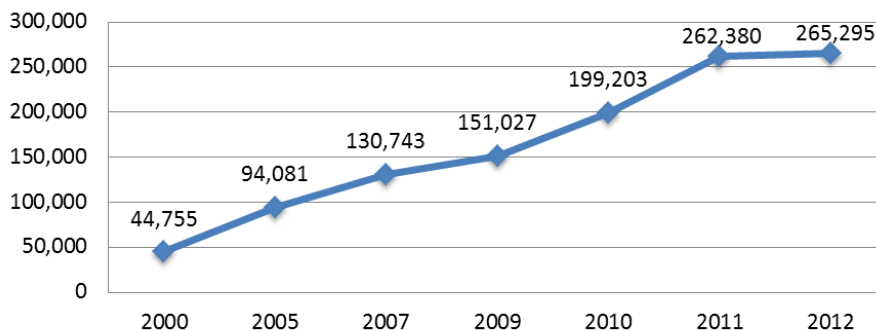
Sursa: INS 2011 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Tabel nr. 67: Evoluția activelor imobilizate ale cooperației de consum în perioada 2000 - 2012

	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
Total active cooperative de consum (mii lei)	44.755	94.082	130.743	151.028	199.204	262.381	265.295
Medie (mii lei)	51	100	141	169	208	277	282
Mediana (mii lei)	26	47	62	74	78	90	93

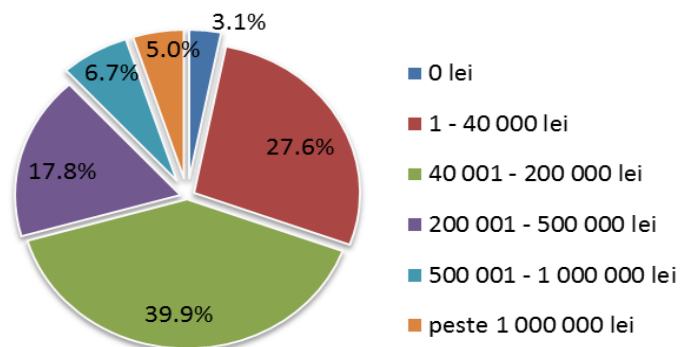
Sursa: INS 2000 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Grafic nr. 47: Evoluția activelor imobilizate ale cooperației de consum în perioada 2000 - 2012**Tabel nr. 68: Distribuția cooperativelor de consum pe intervale de imobilizări în perioada 2005 - 2012**

Intervale de imobilizări	(% în total imobilizări cooperative de consum)					
	2005	2007	2009	2010	2011	2012
0 lei	1.5%	1.4%	1.3%	1.6%	2.3%	3.1%
1 - 40 000 lei	43.9%	37.9%	33.3%	33.2%	30.0%	27.6%
40 001 - 200 000 lei	42.0%	42.7%	42.7%	41.9%	38.9%	39.9%
200 001 - 500 000 lei	9.7%	12.3%	15.2%	15.1%	17.6%	17.8%
500 001 - 1 000 000 lei	2.4%	4.1%	5.0%	5.5%	6.3%	6.7%
peste 1 000 000 lei	0.5%	1.6%	2.3%	2.7%	4.9%	5.0%

Sursa: INS 2000 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Grafic nr. 48: Distribuția cooperativelor de consum pe intervale de imobilizări în anul 2012

Veniturile totale ale cooperației de consum s-au caracterizat printr-o tendință de stabilizare în perioada 2005 - 2012, înregistrându-se variații foarte mici de la an la an. În anul 2012 veniturile cumulate ale cooperativelor de consum au fost de 571.711 mii lei, media veniturilor totale a fost de 608 mii lei, iar 50% dintre cooperativele de consum au obținut venituri totale mai mici sau egale cu 258 mii lei (valoarea medianei). Analiza distribuției cooperativelor de consum pe intervale de venituri arată că cea mai mare parte dintre organizații au obținut venituri între 40 001 - 200 000 lei (26,6% din total cooperative consum), venituri între 40 001 - 200 000 lei 23,8% din total cooperative consum, iar 16,9% au obținut venituri mai mari, peste 1.000.000 lei.

În anul 2012, cooperativele de consum au cumulat **profituri totale** de 14.324 mii lei. Ca și în anii precedenți, observăm ponderea mare a cooperativelor de consum care au obținut profit (peste

60%) și o marjă foarte mică a profitului brut, de numai 2,5%, deși în ușoară creștere față de 2011. Majoritar (94,8% din total cooperative de consum cu profit) au obținut profituri mici în valoare absolută, sub 40.000 lei.

Tabel nr. 69: Evoluția principalilor indicatori economico-financiari ai cooperației de consum în perioada 2000 - 2012

	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
Venituri totale (mii lei)	171.413	512.836	572.372	591.474	565.039	595.440	571.711
Medie Venituri totale (mii lei)	196	545	617	662	590	629	608
Mediana Venituri totale (mii lei)	132	337	377	382	322	289	258
Cheltuieli totale (mii lei), din care:	169.377	504.157	562.584	584.871	561.857	593.687	566.064
% Cheltuieli cu personalul	16.1%	17.0%	18.0%	20.1%	20.6%	21.8%	22.0%
Rezultatul net al exercițiului - profit (total) (mii lei)	2.374	8.450	10.258	8.333	6.060	10.124	14.324
% cooperative de consum cu profit	89%	83%	79%	61%	55%	60%	61%
Medie profit net (mii lei)	20	9	11	9	6	9	13
Mediana profit net (mii lei)	4	1	1	1	0	0	1
Rata profitului brut - Profit brut/ Cheltuieli totale (%)	1.4%	2.0%	2.2%	2.1%	1.7%	1.7%	2.5%

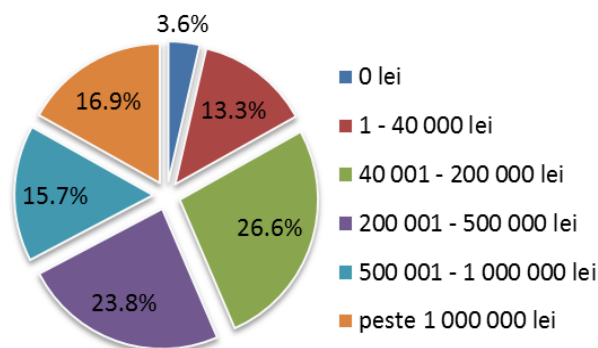
Sursa: INS 2000 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Tabel nr. 70 : Evoluția distribuției cooperativelor de consum pe intervale de venituri în perioada 2000 - 2012

Intervale de venituri	(% în total venituri cooperative de consum)					
	2005	2007	2009	2010	2011	2012
0 lei	1.3%	1.2%	1.5%	1.8%	3.1%	3.6%
1 - 40 000 lei	6.3%	7.2%	8.8%	11.6%	12.7%	13.3%
40 001 - 200 000 lei	22.5%	21.4%	20.9%	24.2%	24.1%	26.6%
200 001 - 500 000 lei	35.6%	31.4%	28.4%	26.5%	25.7%	23.8%
500 001 - 1 000 000 lei	20.5%	21.6%	21.9%	19.0%	17.2%	15.7%
peste 1 000 000 lei	13.8%	17.3%	18.5%	16.9%	17.3%	16.9%

Sursa: INS 2000 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Grafic nr. 49: Distribuția cooperativelor de consum pe intervale de venituri în anul 2012

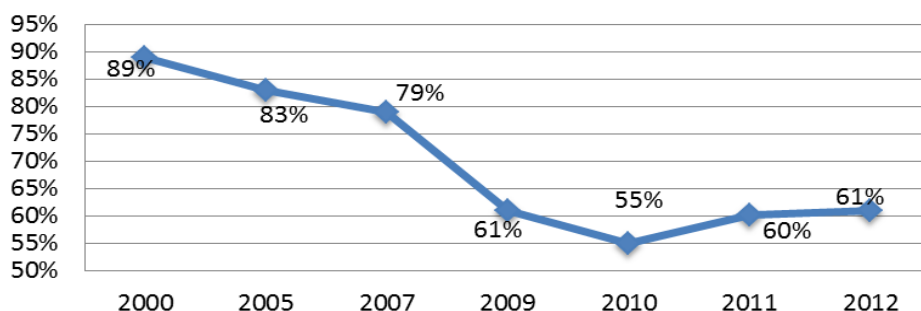

Tabel nr. 71: Evoluția distribuției cooperativelor de consum pe intervale de profituri în perioada 2000 - 2012

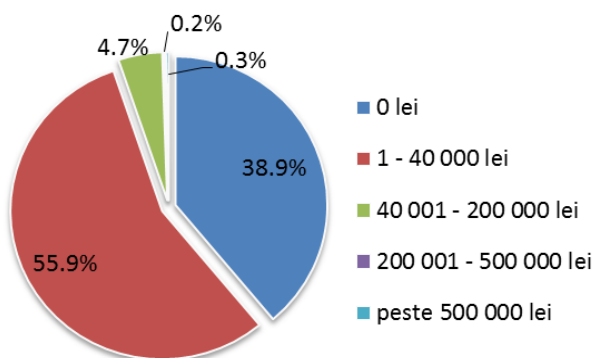
Intervale de profituri	(% în total profituri cooperative de consum cu profit)						
	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
0 lei	11.0%	16.8%	21.5%	38.7%	44.7%	39.8%	38.9%
1 - 40 000 lei	79.4%	78.9%	71.7%	55.7%	51.9%	55.8%	55.9%
40 001 - 200 000 lei	8.6%	3.7%	6.3%	5.0%	3.3%	3.7%	4.7%
200 001 - 500 000 lei	0.5%	0.5%	0.4%	0.4%	0.0%	0.5%	0.2%
peste 500 000 lei	0.6%	0.1%	0.1%	0.1%	0.1%	0.2%	0.3%

Sursa: INS 2000 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Grafic nr. 50: Evoluția cooperativelor de consum cu profit (% în total cooperative de consum) în perioada 2000 - 2012

Grafic nr. 51: Distribuția cooperativelor de consum pe intervale de profit în anul 2012

Tabelele de mai jos analizează **personalul salariat** în cooperarea de consum în perioada 2000 - 2012. Se observă după stabilizarea numărului total de salariați în perioada 2009 - 2011 la aproximativ 7500 salariați, o scădere în anul 2012 față de 2011 cu 7,49% a numărului de salariați. Astfel, în anul 2012, cooperarea de consum a cumulat un număr de 7050 salariați, numărul mediu de salariați într-o cooperativă de consum a fost de 8 salariați (număr neschimbat din 2009), iar valoarea mediane indică faptul că 50% din cooperativele de consum au avut un număr de salariați mai mic sau egal cu 4. Cooperativele de consum le este caracteristică o distribuție extrem de inegală pe intervale de salariați: majoritar, peste 50%

dintre organizații au între 1 și 5 angajați, 18,4% din total organizații au între 6 și 10 angajați, 12,8% au între 11 și 20 de angajați, și doar 6,7% au avut peste 20 de angajați. De asemenea, întâlnim și situația inversă - 11,6% dintre organizații nu au avut nici un angajat.

Tabel nr. 72: Evoluția personalului salariat în cooperarea de consum în perioada 2000 - 2012

Cooperative de Consum	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
Nr. salariați total	13.402	11.287	9.124	7.401	7.485	7.621	7.050
Nr. mediu salariați	15	12	10	8	8	8	8
Mediana salariați	11	9	7	6	5	5	4

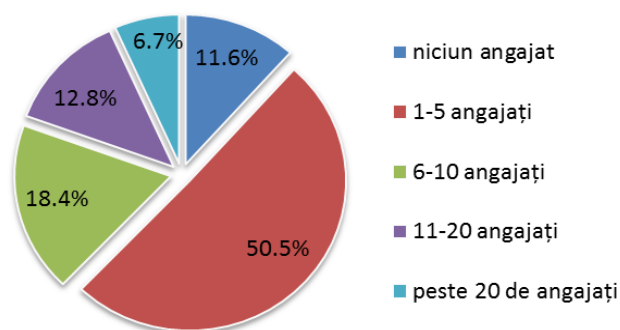
Sursa: INS 2000 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Tabel nr.73 : Distribuția cooperativelor de consum pe intervale de salariați în per. 2000 - 2012

Intervale de salariați	(% în total cooperative de consum)						
	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
niciun angajat	1.1%	2.7%	2.8%	6.4%	4.9%	8.1%	11.6%
1-5 angajați	15.1%	27.0%	37.1%	42.5%	50.2%	49.5%	50.5%
6-10 angajați	31.8%	31.2%	30.0%	27.4%	23.7%	21.3%	18.4%
11-20 angajați	31.8%	26.0%	20.6%	16.7%	14.7%	14.0%	12.8%
peste 20 de angajați	20.1%	13.1%	9.5%	7.0%	6.5%	7.0%	6.7%

Sursa: INS 2000 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Grafic nr.52: Distribuția cooperativelor de consum pe intervale de salariați în anul 2012

Indicatorii privind **nivelul salarizării** în cooperarea de consum în anii 2011 și 2012 arată un salariu mediu brut în ușoară creștere: + 5.05% în 2012 față de 2011. În 2012, salariul mediu brut/an/organizație a fost de 13.966 lei, altfel exprimat - salariul mediu brut/lunar/organizație a fost de 1164 lei, nivel apropiat salariului mediu brut al cooperăției meșteșugărești.

Tabel nr.74: Indicatori privind salarizarea în cooperarea de consum în anii 2011 și 2012

	2011	2012
Total salariați	7.621	7.050
Total salarii și indemnizații – brut (mii lei)	101.343	97.349
Salariul mediu brut/an/organizație (lei)	13.298	13.966
Salariul mediu brut/lunar/organizație (lei)	1.108	1.164

Sursa: INS 2011 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Cooperativele agricole

Așa cum s-a arătat în secțiunea introductivă a acestui capitol, în intervalul 2009 - 2012, dintre toate tipurile de cooperative, *cea mai dinamică evoluție pozitivă au avut-o cooperativele agricole*. Numărul cooperativelor agricole a crescut cu 29,45% în 2012 față de 2011, iar per total interval 2010 - 2012 cu 180%, în timp ce celelalte tipuri de cooperative au avut o evoluție relativ constantă din punct de vedere al numărului de organizații. Aceeași dinamică a trendului pozitiv pentru cooperativele agricole este caracteristică și pentru active (au crescut cu 152,62% în 2012 față de 2010), venituri (au crescut cu 164%,39% în 2012 față de 2010). Aceste evoluții pozitive, precum și importanța dezvoltării cooperativelor agricole ca oportunitate strategică de dezvoltare economică în contextul imperativului modernizării agriculturii în România, au determinat includerea în această ediție a Atlasului Economiei Sociale, o secțiune distinctă de analiză detaliată a cooperativelor agricole în anii 2011 și 2012.

În România, cooperativele agricole sunt reglementate de două legi, și anume: *Legea 566/2004 - Legea cooperăției agricole*, care reglementează doar sectorul cooperăției agricole, și *Legea 1/2005 - Legea Cooperăției*, care prevede la rândul ei posibilitatea constituirii de societăți cooperative de valorificare (asociații de persoane fizice care se constituie în scopul de a valorifica produsele proprii sau achiziționate prin distribuție directă sau prin prelucrare și distribuție directă) și de societăți cooperative agricole - asociații de persoane fizice care se constituie cu scopul de a exploata în comun suprafețele agricole deținute de membrii cooperatori, de a efectua în comun lucrări de îmbunătățiri funciare, de a utiliza în comun mașini și instalații și de a valorifica produsele agricole.

Prin constituirea unei cooperative agricole, fermierii pot avea avantaje economice certe: pot influența stabilirea prețurilor de vânzare, pot avea acces pe piețe de desfacere mari și competitive, pot reduce numărul de intermediari ai lanțului de distribuție, pot tehnologiza procesul de producție agricolă etc

Tabelele următoare prezintă evoluția numărului de cooperative agricole în perioada 2011 - 2012, precum și distribuția regională a cooperăției agricole. Observăm că în ambii ani, aproximativ 70% din cooperativele agricole sunt dezvoltate în mediul rural, ceea ce e și firesc. Regiunile de dezvoltare care au concentrat cel mai mare număr de cooperative agricole sunt: Regiunea Nord-Est (aproximativ 22% din total cooperative agricole în ambii ani), Regiunea Sud-Muntenia (15,4% din total cooperative agricole în 2012, respectiv 17,5% în 2011) și Regiunea Sud-Est (14,3% în 2012, respectiv 18,2% în 2011).

Tabel nr. 75: Evoluția numărului de cooperative agricole în perioada 2011 - 2012

Număr de organizații	2011	2012
Cooperative Agricole	275	356

Sursa: INS 2011 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Tabel nr. 76: Distribuția regională a cooperăției agricole în 2011 și 2012

Regiune de dezvoltare	2011		2012	
	Cooperative Agricole	%	Cooperative Agricole	%
Nord-Est	61	22.2%	77	21.6%
Vest	21	7.6%	31	8.7%
Sud - Est	50	18.2%	51	14.3%
Centru	34	12.4%	50	14.0%
Nord - Vest	36	13.1%	49	13.8%
Sud-Vest Oltenia	15	5.5%	31	8.7%
Sud - Muntenia	48	17.5%	55	15.4%
București - Ilfov	10	3.6%	12	3.4%
Distribuția rural - urban				
<i>Rural</i>	190	69.1%	255	71.6%
<i>Urban</i>	85	31.9%	101	29.4%

Sursa: INS 2011 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Patrimoniul cooperăției agricole se ridică la sfârșitul anului 2012 la 421.157 mii lei, din care 171.787 mii lei active imobilizate și 249.370 active circulante. Se remarcă creșterea accelerată a patrimoniului în 2012 față de anul 2011, când acesta cumula 196.061 mii lei (rată de creștere de 114,80%).

Asemănător situației cooperativelor meșteșugărești și de consum, și *imobilizările cooperăției agricole sunt aproape exclusiv de tip corporal*, în anul 2012 imobilizările corporale (mijloace fixe, terenuri etc) având o pondere de 91,70% în total active imobilizate. Imobilizările au înregistrat o rată de creștere în 2012 față de 2011 de 171%. Media activelor imobilizate a fost în 2012 de 483 mii lei, însă așa cum arată valoarea medianei și distribuția pe intervale de imobilizări, aproape 50% din cooperativele agricole nu au avut deloc active. O mare parte a cooperativelor agricole (33,6% din total cooperative agricole) au avut imobilizări între 1 - 40 000 lei.

În 2012, datoriile pe termen scurt ale cooperăției agricole (datoriile ce trebuie plătite până la 1 an) au fost de 179.753 mii lei, însă observăm că și datoriile pe termen lung (datoriile ce trebuie plătite într-o perioadă mai mare de 1 an) au fost de valoare aproximativ egală, și anume 178.295 mii lei.

Tabel nr. 77: Patrimoniul cooperăției agricole în anii 2011 și 2012

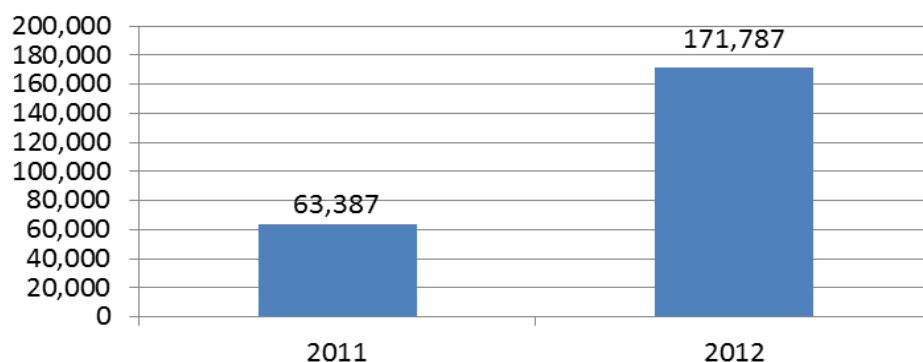
	2011	2012
Active immobilizate - total (mii lei)	63.388	171.787
Imobilizări necorporale (mii lei)	208	217
<i>Imobilizări corporale (mii lei)</i>	<i>56.814</i>	<i>157.540</i>
Imobilizări financiare (mii lei)	6.366	14.030
Active circulante (mii lei)	132.673	249.370
Datorii: sume care trebuie plătite într-o per. mai mare de 1 an (mii lei)	94.900	178.295
Datorii: sume care trebuie plătite într-o per. de până la 1 an (mii lei)	72.368	179.753

Sursa: INS 2011 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Tabel nr. 78: Evoluția activelor immobilizate ale cooperăției agricole în perioada 2011 - 2012

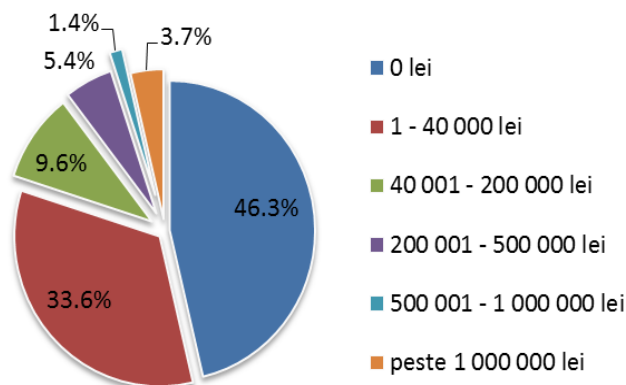
	2011	2012
Total active immobilizate (mii lei)	63.388	171.787
Medie (mii lei)	231	483
Mediana (mii lei)	0	0

Sursa: INS 2011 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Grafic nr. 53: Evoluția activelor immobilizate ale cooperăției agricole în perioada 2011 - 2012**Tabel nr. 79 : Distribuția cooperativelor agricole pe intervale de imobilizări în perioada 2011 - 2012**

Intervale de imobilizări	% în Total Imobilizări	
	2011	2012
0 lei	44.7%	46.3%
1 - 40 000 lei	38.2%	33.6%
40 001 - 200 000 lei	8.0%	9.6%
200 001 - 500 000 lei	4.0%	5.4%
500 001 - 1 000 000 lei	1.1%	1.4%
peste 1 000 000 lei	4.0%	3.7%

Sursa: INS 2011 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Grafic nr. 54: Distribuția cooperativelor agricole pe intervale de immobilizări în 2012

Tabelele de mai jos evidențiază **evoluția indicatorilor economico-financiarilor ai cooperăției agricole în anii 2011 și 2012**. Observăm atât creșterea veniturilor totale (+34,09%), cât și creșterea profiturilor totale (+34,41%) în anul 2012 față de 2011. Media veniturilor totale a fost în anul 2012 de 891 mii lei, în ușoară creștere (+3,6%) față de media veniturilor totale din 2011. Majoritatea cooperativelor agricole (63,2% din total cooperative agricole) au obținut în 2012 venituri sub 40.000 lei, iar din acestea 31,5% nu au obținut deloc venituri. Se observă însă și evoluții negative: scăderea ponderii cooperativelor agricole cu profit în total cooperative agricole de la 50% în 2011 la 39% în 2012. De asemenea, în ambii ani marja profitului brut a fost destul de mică (2,9%) în condițiile în care cheltuielile cu personalul nu au fost deloc mari, având o pondere în cheltuieli totale de 1,5% în 2012, respectiv 1,3% în 2011. Distribuția cooperativelor agricole pe intervale de profituri arată faptul că un număr foarte mic de cooperative au obținut profituri mari: 1,7% din total cooperative agricole au obținut în 2012 profituri între 200 001 - 500 000 lei, și numai 0,3% profituri peste 500 000 lei.

Tabel nr. 80: Evoluția principalilor indicatori economico-financiarilor ai cooperăției agricole în perioada 2011 - 2012

COOP Agricole	2011	2012
Venituri totale (mii lei)	236.603	317.277
Medie Venituri totale (mii lei)	860	891
Mediana Venituri totale (mii lei)	10	8
Cheltuieli totale (mii lei), din care:	235.335	313.526
% Cheltuieli cu personalul	1.3%	1.5%
Rezultatul net al exercițiului - profit (total) (mii lei)	6.709	9.018
% cooperative agricole cu profit	50%	39%
Medie profit net (mii lei)	22	23
Mediana profit net (mii lei)	0	0
Marja profitului brut: Profit brut/ Cheltuieli totale (%)	2.9%	2.9%
Impozitul pe profit/venit (mii lei)	781	663

Sursa: INS 2011 - 2012, prelucrare FDSC-IES

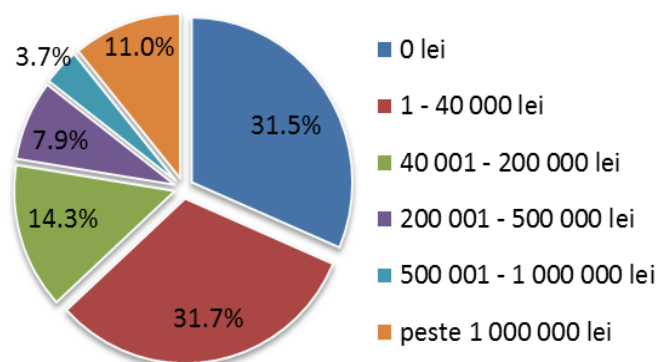

Tabel nr. 81: Evoluția distribuției cooperativelor agricole pe intervale de venituri în perioada 2011 - 2012

Intervale de venituri	(% în total venituri cooperative agricole)	
	2011	2012
0 lei	24.1%	31.5%
1 - 40 000 lei	33.2%	31.7%
40 001 - 200 000 lei	16.8%	14.3%
200 001 - 500 000 lei	10.2%	7.9%
500 001 - 1 000 000 lei	4.4%	3.7%
peste 1 000 000 lei	11.3%	11.0%

Sursa: INS 2011 - 2012, prelucrare FDSC-IES

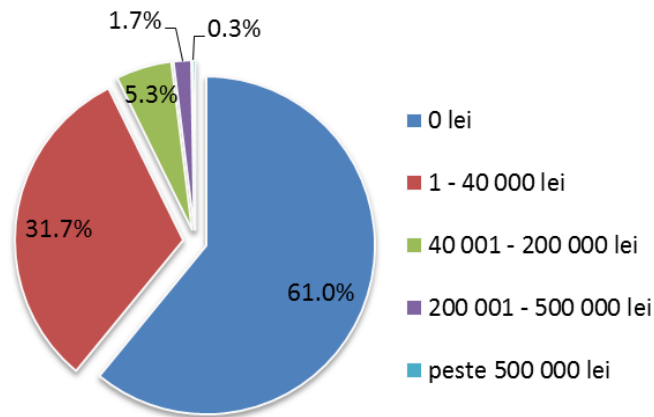
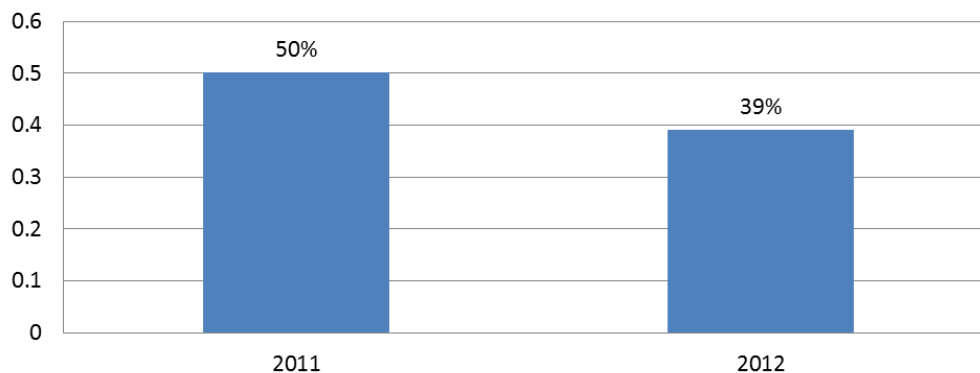
Grafic nr. 55: Distribuția cooperativelor agricole pe intervale de venituri în anul 2012

Tabel nr. 82: Evoluția distribuției cooperativelor agricole pe intervale de profituri în perioada 2011 - 2012

Intervale de profituri	(% în total profituri cooperative agricole)	
	2011	2012
0 lei	49.8%	61.0%
1 - 40 000 lei	37.8%	31.7%
40 001 - 200 000 lei	10.5%	5.3%
200 001 - 500 000 lei	0.7%	1.7%
peste 500 000 lei	1.1%	0.3%

Sursa: INS 2011 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Grafic nr. 56: Distribuția cooperativelor agricole pe intervale de profit în 2012**Grafic nr. 57: Evoluția cooperativelor agricole cu profit (% în total cooperative agricole) în perioada 2011 - 2012**

Analiza personalului salariat în cooperația agricolă arată o ușoară creștere a numărului total de salariați de la 224 salariați în 2011 la 247 salariați în 2012 (rată de creștere de 10,26%). Numărul mediu de salariați în ambii ani a fost de 1 salariat, iar valoarea mediei și distribuția pe intervale de salariați indică o inegalitate extremă: în 2012, 74,5% din cooperativele agricole nu au avut nici un angajat, 21,7% au avut între 1 și 5 angajați, în timp ce numai 2,6% din total cooperative agricole au avut între 6 și 10 angajați, și 1,2% între 11 și 20 de angajați. Modelul distribuției pe intervale de salariați este asemănător anului 2011.

Nivelul salarizării este similar cooperativelor meșteșugărești și de consum: în anul 2012 salariul mediu brut lunar/organizație a fost de 1283 lei, în creștere cu 41,76% comparativ cu 2011.

Tabel nr. 83: Evoluția personalului salariat în cooperația agricole în perioada 2011 - 2012

COOP Agricole	2011	2012
Nr. salariați total	224	247
Nr. mediu salariați	1	1
Mediana salariați	0	0

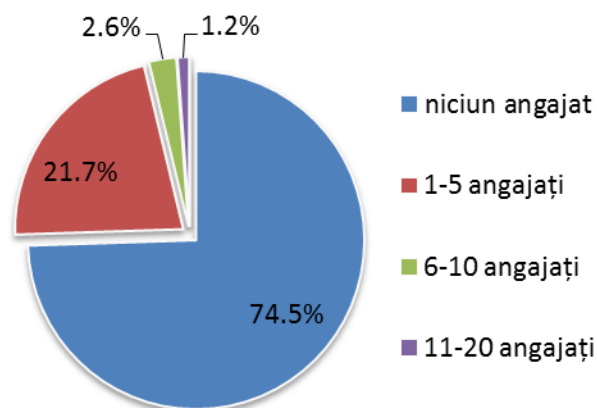
Sursa: INS 2011 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Tabel nr. 84: Distribuția cooperativelor agricole pe intervale de salariați în perioada 2011 - 2012

	COOP Agricole (%)	
	2011	2012
niciun angajat	73.6%	74.5%
1-5 angajați	23.0%	21.7%
6-10 angajați	1.9%	2.6%
11-20 angajați	1.1%	1.2%
peste 20 de angajați	0.4%	0.0%

Sursa: INS 2011 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Grafic nr. 58: Distribuția cooperativelor agricole pe intervale de salariați în anul 2012

Tabel nr. 85: Indicatori privind salarizarea în cooperarea agricolă în anii 2011 și 2012

	2011	2012
Total salariați	224	247
Salarii și indemnizații – brut (mii lei)	2.432	3.803
Salariul mediu brut/an/organizație (lei)	10.857	15.396
Salariul mediu brut/lunar/organizație (lei)	905	1.283

Sursa: INS 2011 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Cooperativele de credit (Băncile cooperatiste)

Băncile cooperatiste sunt instituții de credit constituite ca asociații autonome de persoane fizice unite voluntar în scopul îndeplinirii nevoilor și aspirațiilor lor comune de ordin economic, social și cultural, a căror activitate se desfășoară, cu precădere, pe principiul într-ajutorării membrilor cooperatori. Legislația aferentă cooperativelor de credit este reprezentată de Ordonanța de Urgență 99 din 6 decembrie 2006 (OUG 99/2006) privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, Titlul V Organizații cooperatiste de credit.

În tabelul și în graficele următoare este prezentată **evoluția principalilor indicatori economico-financiar ai cooperativelor de credit în perioada 2005 - 2012**. Observăm o creștere a

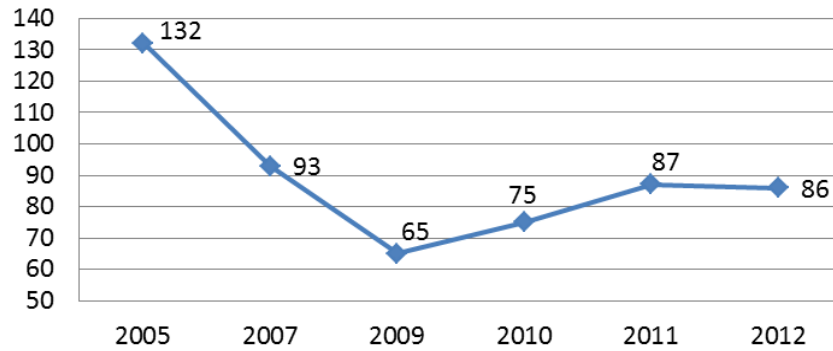
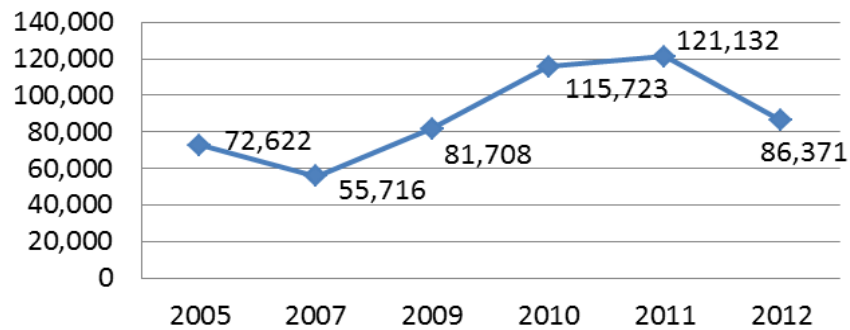
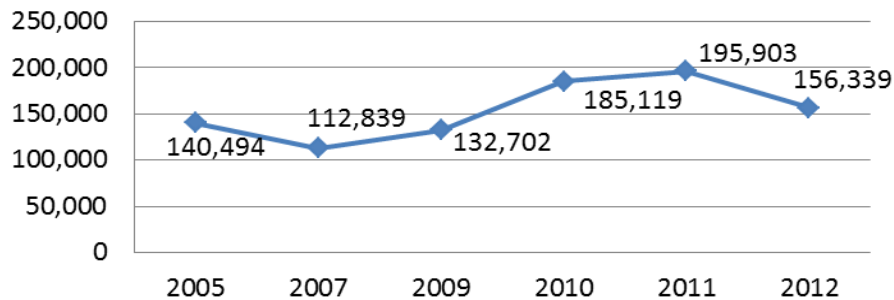
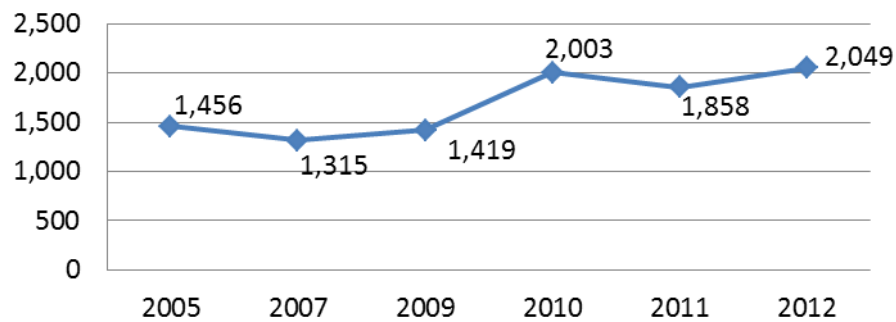
numărului de cooperative de credit începând cu anul 2009, în prezent putând vorbi de o stabilizare la 86 de organizații³¹. Imobilizările totale au înregistrat un trend crescător în perioada 2007 - 2011 (+117,40% pe întreg intervalul), după care, în anul 2012 se înregistrează o scădere bruscă față de anul 2011, cu 29,7%. În anul 2012 media imobilizărilor a fost de 1004 mii lei, iar valoarea mediane indică faptul că 50% din cooperativele de credit au avut imobilizări mai mici sau egale cu 595 mii lei. Același trend crescător în intervalul 2007 - 2011, urmat de scădere în 2012, îl observăm și în cazul veniturilor totale. Cooperativele de credit au cumulat în anul 2012 venituri totale în valoare de 156.339 mii lei, în scădere cu 21,19% față de nivelul veniturilor din 2011. Media veniturilor totale în 2012 a fost de 1.818 mii lei. O evoluție oscilantă în perioada 2010 - 2012 observăm în cazul numărului de angajați, însă per total interval 2005 - 2012 putem vorbi de o creștere substanțială a angajaților de 40,72%, considerând revenirea din anul 2012.

Tabel nr. 86: Evoluția indicatorilor economico - financiari ai cooperativelor de credit în perioada 2005 - 2012

Cooperative de credit/ Bănci Cooperatiste	2005	2007	2009	2010	2011	2012
Nr. de organizații	132	93	65	75	87	86
Total Imobilizări (mii lei)	72.622	55.716	81.708	115.723	121.132	86.371
Medie Imobilizări (mii lei)	550	599	1.257	1.543	1.392	1.004
Mediana Imobilizări (mii lei)	321	242	277	1.065	209	595
Venituri totale (mii lei)	140.494	112.839	132.702	185.119	195.903	156.339
Medie Venituri (mii lei)	1.064	1.213	2.042	2.468	2.252	1.818
Mediana Venituri (mii lei)	523	702	372	1.711	1.153	1.067
Cheltuieli totale (mii lei)	127.730	105.097	131.993	179.088	185.964	153.768
Medie Cheltuieli (mii lei)	968	1.130	2.095	2.420	2.138	1.788
Mediana Cheltuieli (mii lei)	372	661	779	1.909	1.073	1.070
Total Personal	1.456	1.315	1.419	2.003	1.858	2.049
Medie Personal	11	14	22	27	21	24
Mediana Personal	7	8	3	21	2	16
Rezultatul net al exercițiului – profit (mii lei)	12.766	7.866	2.980	5.675	9.078	6.284
Medie excedent (mii lei)	97	85	46	76	104	73
Mediana excedent (mii lei)	35	24	0	14	10	2
% Cooperative cu profit net	73%	66%	49%	59%	58%	52%
Marja profitului net: Profit Net/ Cheltuieli totale (%)	10.0%	7.5%	2.3%	3.2%	4.9%	4.1%

Sursa: INS 2005 - 2012, prelucrare FDSC-IES

³¹ Precizăm că numărul de organizații este conform denumirii și formei juridice înregistrate la Institutul Național de Statistică. Menționăm că în anul 2012, din cele 86 de organizații cooperatiste de credit din analiză, 38 de organizații au depus bilanț contabil de societate comercială și nu fac parte din Rețeaua Creditcoop și nu figurează în Registrul Băncii Naționale a României. la secțiunea Organizații cooperatiste de credit.

Grafic nr. 59: Evoluția numărului de cooperative credit în perioada 2005 - 2012**Grafic nr. 60: Evoluția activelor imobilizate ale cooperativelor de credit în perioada 2005 - 2012****Grafic nr. 61: Evoluția veniturilor totale ale cooperativelor de credit în perioada 2005 - 2012****Grafic nr. 62: Evoluția numărului de angajați ai cooperativelor de credit în perioada 2005 - 2012**

Calculule privind **nivelul salarizării** în cooperația de credit, arată în anul 2012 un salariul mediu brut/lunar/organizație de 2.274 mii lei. Cooperativele de credit au cele mai mari salarii comparativ cu celelalte tipuri de cooperative, foarte apropiat de nivelul salariului mediu brut pe țară din 2012 (2.117 lei), ceea ce înseamnă că au reușit să creeze locuri de muncă cu o remunerare decentă.

Tabel nr. 87: Indicatori privind salarizarea în cooperația de credit în anii 2011 și 2012

	2011	2012
Total salariați	1.858	2.049
Salarii - brut(mii lei)	56.662	55.937
Salariul mediu brut/an/organizație (lei)	30.496	27.299
Salariul mediu brut/lunar/organizație (lei)	2.541	2.274

Sursa: INS 2011 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Analiza distribuției regionale a principalilor indicatori ai cooperativelor de credit în 2012, indică faptul că cele mai multe cooperative de credit sunt concentrate în regiunile Sud-Est, Nord-Vest și Sud, veniturile și activele cele mai ridicate sunt concentrate în regiunile Nord-Vest, Nord-Est și București-Ilfov, iar cele mai multe locuri de muncă au fost create în regiunile Nord-Est, Sud-Est și Sud.

Tabel nr. 88: Distribuția regională a principalilor indicatori ai cooperativelor de credit în 2012

	Nord-Est	Vest	Sud-Est	Centru	Nord-Vest	Sud-Vest	Sud	București-Ilfov
Nr. organizații	13	10	14	9	14	8	14	4
Venituri toale (mii lei)	25.254	9.379	17.545	16.879	26.604	17.836	19.874	22.964
Active Imobilizate (mii lei)	12.389	5.879	8.366	10.614	15.182	9.246	9.337	15.353
Total Personal	328	121	275	273	263	282	322	185

Sursa: INS 2012, prelucrare FDSC-IES

Nivelul creditării și al depozitelor atrase - 2011 și 2012

Conform legislației, cooperativele de credit pot să atragă depozite sau alte fonduri rambursabile de la membrii acestora, precum și de la persoane fizice, juridice ori alte entități, care domiciliază, au reședința sau locul de muncă, respectiv au sediul social și desfășoară activitate, în raza teritorială de operare a cooperativei de credit. Cooperativele de credit pot să acorde credite: membrilor acestora, cu prioritate; persoanelor fizice, persoanelor juridice ori altor entități fără personalitate juridică, ce domiciliază, au reședința sau locul de muncă, respectiv au sediul social și desfășoară activitate, în raza teritorială de operare a cooperativei de credit, la un nivel care să nu poată depăși 25% din activele cooperativei de credit. Cooperativele de credit pot să deruleze credite, în numele și pe contul statului, din surse puse la dispoziție, destinate persoanelor enumerate mai sus și/sau destinate finanțării unor proiecte de

dezvoltare/reabilitare a activităților economice și sociale din raza teritorială de operare a cooperativei de credit.

Tabelul de mai jos evidențiază depozitele atrase și creditele acordate de cooperația de credit în anii 2011 și 2012. Observăm creșterea depozitelor atrase în 2012 față de 2011 cu 25,47% ceea ce indică în același timp creșterea gradului de încredere în aceste entități, și o ușoară scădere (-3,82%) a creditelor acordate, explicabilă prin conjunctura economică care a afectat întregul sistem bancar. În anul 2012 cooperația de credit a reușit să atragă depozite de 537.590 mii lei (cu o medie a depozitelor de 11.200 mii lei/organizație, valoare foarte apropiată medianei), și să ofere credite în valoare de 462.080 mii lei (cu o medie a creditelor de 9627 mii lei, valoare apropiată medianei).

Tabel nr.89: Evoluția depozitelor atrase și creditelor acordate de cooperativele de credit în perioada 2011 - 2012

	2011			2012		
	Suma	Media	Mediana	Suma	Media	Mediana
Depozite (mii lei)	428.459	9.521	9.645	537.590	11.200	11.044
Creanțe asupra clienței (mii lei)	480.476	10.677	10.833	462.080	9.627	9.111

Sursa: INS 2011 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Conform datelor CREDITCOOP³², în anul 2012 *activitatea de creditare a Băncii Centrale Cooperatiste CREDITCOOP³³ s-a adresat cu preponderență persoanelor fizice (97,18% din total clienți au fost persoane fizice, iar numai 2,82% au fost persoane juridice)*. Regiunile care au absorbit un volum ridicat de credite au fost: Nord-Est (18,20% din total credite persoane fizice), Sud (18,42%) și Nord-Vest (15,91%). În ceea ce privește defalcarea creditelor acordate persoanelor fizice la nivelul rețelei CREDITCOOP pe zone geografice și pe mediu urban și rural, *cea mai mare parte a creditelor a fost absorbită de mediul rural (61,33% din total credite)*, iar 38,67% de mediul urban. Regiunile în care mediul rural a apelat cel mai mult la creditarea oferită de cooperație au fost regiunile Nord-Est (a absorbit 13,23% din volumul creditelor pe rural), Nord-Vest (11,78%), și Sud-Muntenia (10,43%). Cele mai multe credite acordate au fost pe termen scurt și mediu: 6 - 12 luni, 1 - 2 ani și 2 - 3 ani.

Cooperativele de gradul 2 - analiza în detaliu 2011 și 2012

Cooperativa de gradul 2 este o persoană juridică constituită din societăți cooperative de gradul 1, în majoritate, și alte persoane fizice sau juridice, în scopul integrării pe orizontală sau pe

³² Banca Centrală Cooperatistă CREDITCOOP, Raport privind cerințele de publicare și transparență 2012, p. 28 - 29.

³³ Banca Centrală Cooperatistă CREDITCOOP este instituția de credit constituită prin asocierea băncilor cooperatiste din România, în scopul gestionării intereselor lor comune, urmării centralizate a respectării dispozițiilor legale și a reglementărilor-cadru aplicabile, prin exercitarea supravegherii și a controlului administrativ, tehnic și financiar asupra organizării și funcționării acestora. În anul 2012 Rețeaua CREDITCOOP era formată din 48 de bănci asociate.

verticală a activității economice desfășurate de acestea. Participarea cumulată a societăților cooperative de gradul 1 la constituirea capitalului social al societății cooperative de gradul 2 nu poate fi mai mică de 67% .

Tabelul următor prezintă principalii indicatori economici și ai rezultatului net al exercițiului financiar pentru cooperativele de gradul 2 în anii 2011 și 2012 (12 organizații în anul 2011, respectiv 11 în 2012). Datele evidențiază faptul că integrarea pe orizontală sau pe verticală a activității economice desfășurate de cooperativele de gradul 1, poate conduce la creșterea rentabilității economice, în anul 2012, 90,9% din cooperativele de gradul 2 înregistrând profit, iar rata profitului fiind de 9,73%, net superioară marjelor de profit obținute de cooperativele de gradul 1. Printre cooperativele de gradul 2 care au obținut venituri totale ridicate în 2012 s-au numărat Banca Centrală Cooperatistă CreditCoop, Cooperativa agricolă de gradul 2 Montefeltro, Federalcoop - Satu Mare, Dâmbovița, Cluj.

Tabel nr.90: Principalii indicatori economici și ai rezultatului net al exercițiului financiar pentru cooperativele de gradul 2 în anii 2011 și 2012

	2011	2012
Nr. organizații	12	11
Total active (mii lei)	29.142	23.967
Venituri totale (mii lei)	51.300	55.862
Cheltuieli totale (mii lei)	49.478	50.543
Rezultatul net al exercițiului - profit (mii lei)	1.611	4.916
% coop. de gradul 2 cu profit	58.3%	90.9%
Rata profitului	3.26%	9.73%
Total angajați	451	424

Sursa: INS 2011 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Organizații de reprezentare a cooperativelor - analiza în detaliu 2011 și 2012

Această secțiune prezintă principalii indicatori economici și ai rezultatului net al exercițiului financiar și din activitatea economică pentru organizațiile de reprezentare a cooperativelor în anii 2011 și 2012. Observăm un număr stabil al acestor organizații: 75 de organizații, atât în 2011, cât și în 2012. Majoritatea indicatorilor economici (total imobilizări, total venituri, total cheltuieli, total personal) au valori apropiate în cei doi ani de analiză. Observăm ușoare creșteri a veniturilor din activități economice, a profitului net din activitatea economică, și a salariilor pentru activitatea economică. De asemenea, aceste organizații au dovedit eficiență în funcționare, aproximativ 50% având excedent, iar din cele cu activitate economică 100% obținând profit. Rata profitului a fost ridicată în ambii ani, aproximativ 18%. În anul 2012, printre organizațiile de reprezentare a cooperativelor care au obținut cele mai ridicate venituri totale s-au numărat UCECOM, CENTROCOOP, Uniunile Județene ale Cooperăției de Consum Ilfov, Bihor și Constanța.

Tabel nr. 91: Principalii indicatori economici și ai rezultatului net al exercitiului financiar și din activitatea economică pentru organizații de reprezentare a cooperativelor în anii 2011 și 2012

	2011	2012
Nr. Organizații	75	75
Total imobilizări (mii lei)	118.891	117.486
Medie imobilizări (mii lei)	1.585	1.566
Mediana imobilizări (mii lei)	54	54
Cuartila 3 imobilizări (mii lei)	298	268
Venituri totale (mii lei)	29.828	30.772
Medie venituri totale (mii lei)	398	410
Mediana venituri totale (mii lei)	169	140
Cuartila 3 venituri totale (mii lei)	375	416
Cheltuieli totale (mii lei)	32.117	31.670
Total excedent net (mii lei)	1.454	1.903
% organizații cu excedent net	57.3%	44.0%
Total personal	523	527
Venituri din activități economice (mii lei)	20.583	22.858
Medie venituri din activitatea economică (mii lei)	274	305
Mediana venituri din activitatea economică (mii lei)	0	0
Cuartila 3 venituri din activitatea economică (mii lei)	306	275
Cheltuieli din activitatea economică (mii lei)	17.066	18.987
Profit net din activitatea economică (mii lei)	3.017	3.515
% organizații cu profit net	100%	100%
Rata profitului	17.7%	18.5%
Total personal pentru activitatea economică	237	263

Sursa: INS 2011 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Profil cooperative 2011 și 2012 (indicatori medii)

În încheierea acestei secțiuni, prezentăm în tabelele următoare valorile medii ale indicatorilor cooperativelor meșteșugărești, de consum, agricole și de credit pentru anii 2011 și 2012. Fără a ne propune o comparație care ar fi irelevantă datorită specificului domeniilor de activitate, observăm la cooperativele de credit valori mai mari la majoritatea indicatorilor: active imobilizate, venituri totale, rata profitului, salariul mediu brut.

Tabel nr. 92: Profil cooperativă meșteșugărească 2011 și 2012 (indicatori medii)

COOP MEȘTEȘUGĂREASCĂ	2011	2012
Active imobilizate - medie (lei)	735.901	708.454
Venituri totale - medie (lei)	869.933	849.925
Rata profitului - medie	3.5%	3.3%
Nr. Salariați- medie	28	26
Salariul mediu brut (lei)	1.061	1.106

Sursa: INS 2011 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Tabel nr. 93: Profil cooperativă de consum 2011 și 2012 (indicatori medii)

COOP CONSUM	2011	2012
Active imobilizate - medie (lei)	277.065	282.229
Venituri totale - medie (lei)	628.764	608.203
Rata profitului - medie	1.4%	2.1%
Nr. salariați - medie	8	8
Salariul mediu brut (lei)	1.108	1.164

Sursa: INS 2011 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Tabel nr. 94: Profil cooperativă agricolă 2011 și 2012 (indicatori medii)

COOP AGRICOLĂ	2011	2012
Active imobilizate - medie (lei)	230.501	482.549
Venituri totale - medie (lei)	860.373	891.228
Rata profitului - medie	2.5%	2.7%
Nr. salariați - medie	1	1
Salariul mediu brut (lei)	905	1.283

Sursa: INS 2011 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Tabel nr. 95: Profil cooperativă de credit 2011 și 2012 (indicatori medii)

COOP CREDIT	2011	2012
Active imobilizate - medie (lei)	1.392.326	1.004.316
Venituri totale - medie (lei)	2.251.760	1.817.896
Rata profitului - medie	4.9%	4.1%
Nr. salariați - medie	21	24
Salariul mediu brut (lei)	2.541	2.274

Sursa: INS 2011 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Casele de Ajutor Reciproc

Casele de ajutor reciproc (CAR) din punct de vedere legislativ sunt înființate ca asociații fără scop patrimonial și se împart în două mari categorii: **case de ajutor reciproc ale salariaților** (CARS, înființate conform legii nr. 122/1996) și **case de ajutor reciproc ale pensionarilor** (CARP, înființate conform legii nr. 540/2002). CAR pot fi considerate că fac parte din categoria *societăților mutuale de economisire* sau a *uniunilor de credit*, având rolul principal de a strânge fonduri de la membri în „fondul social” și de a oferi împrumuturi cu dobândă avantajoasă membrilor (uneori și ajutorare în situații deosebite - susținerea cheltuielilor de înmormântare etc), contribuind astfel la obiectivul european de prevenire a excluziunii sociale. CAR sunt încadrate de legislația națională în categoria *instituțiilor financiare nebankare (IFN)* și sunt înregistrate în Registrul de evidență al instituțiilor financiare nebankare al Băncii Naționale a României, alături de casele de amanet și de alte entități fără scop patrimonial cu activități în acest domeniu. Ele nu sunt instituții de credit (instituții financiare monetare), în sensul în care

nu pot atrage depozite sau alte fonduri rambursabile de la public și oferi credite în cont propriu și/sau emite monedă electronică.

Istoria creditului mutual datează în România încă din secolul al XVIII-lea când în Transilvania s-au constituit astfel de asociații, urmând modelul breslelor care aveau și un caracter de întraajutorare. Literatura de specialitate menționează³⁴: în anul 1722 a apărut la Reșița așa numita „ladă frățească” (Bruderslade), asociație ce a luat ființă după modelul asociațiilor miniere din Europa Centrală ce funcționau încă din sec.XV-XVI; în anul 1789 la Baia-Mare exista Casa principală frățească, care ulterior s-a extins și la metalurgiștii din localitate; în anul 1835 a luat ființă la Brașov, Casa de Păstrare “Kronstadter Allgemeine Sparkassa”, constituită din depunerile membrilor. În a doua jumătate a secolului al XIX-lea apar primele uniuni de credit rezultate din inițiativele unor categorii sociale, cum ar fi mici meșteșugari, comercianți, cadre didactice, muncitori ș.a. care își puneau o parte din economii în comun, ca bază pentru obținerea creditelor (de exemplu: 1846, în Brașov – Asociația de Ajutor Reciproc Românească a lucrătorilor tipografi; 1855, în Brăila – Societatea de economie, credit și ajutor „Înfrățirea”; în 1858, în București – „Casa de ajutor și prevedere a lucrătorilor tipografi”; în 1863, în București, „Casa de Ajutor Reciproc a tipografilor din România”, avându-l ca președinte pe C.A.Rosetti; în 1868, în comuna Chirnogi, județul Ilfov – „Societatea de înlesnire interioară a comunei Chirnogi”, considerată prima asociație de credit modernă care funcționa legal în România – cu personalitate juridică; în 1870, în București – „Economia – Asociațiune de credit popular”, casă de economii și credite fondată de Petre S.Aurelian³⁵ etc). Casele de ajutor reciproc au fost mereu prin tradiție sprijin pentru persoanele cu venituri scăzute în România, menținându-și credibilitatea atât în perioada comunistă, cât și după anul 1990, făcând față transformărilor economice și schimbărilor globale, supraviețuind și dezvoltându-se până în prezent, când se înscriu pe direcția instituțiilor de microfinanțare promovate la nivel european. Menționăm în acest sens faptul că, recent, în cadrul primelor etape ale inițiativei comune europene JASMINE³⁶, din România au fost selectate 6 CAR pentru a beneficia de furnizarea de asistență tehnică, evaluare și formare ca furnizori de microcredite.

În anul 2012, în Registrul de evidență Instituției Financiare Nebancare, Secțiunea B - Case de Ajutor Reciproc al Băncii Naționale a României au fost înregistrate un număr total de 2845 CAR³⁷. Efectiv, au fost însă active (cu bilanț contabil raportat la INS) un număr de 2.767 CAR, din

---

34 Conform raport de cercetare realizat de Mircea Kivu - Accesul la finanțare în România. Casele de Ajutor Reciproc și Cooperativele de Credit - Dimensiuni, performanțe, tendințe, provocări (2011), preluat din Lambru M., Organizațiile de ajutor reciproc, Editura Polirom 2013, p.37

35 UNCARSR, File de istoria caselor de ajutor reciproc ale salariaților din România, a se vedea: <http://www.uncar.ro/Istoria-Car.aspx>

36 JASMINE este cea de-a patra inițiativa comună a Comisiei Europene, Băncii Europene de Investiții (BEI) și a Fondului European de Investiții (FEI). Scopul JASMINE este de a stimula capacitatea furnizorilor de microcredite/instituțiilor de microfinanțare în diverse domenii, printre care buna guvernarea, sistemele de informații, managementul riscurilor și planificarea strategică, ajutându-le, astfel, să devină operatori sustenabili și viabili pe piața microcreditelor.

37 menționăm că în Registrul de evidență Instituției Financiare Nebancare, Secțiunea B - Case de Ajutor Reciproc al Băncii Naționale a României, nu sunt cuprinse CAR din unități militare

care 2.569 CARS (92,84% din total CAR) și 198 CARP (7,16% din total CAR), rata de activitate pentru total CAR fiind de 97,3%. În evoluție, observăm o creștere ne semnificativă a numărului de CAR, atât la CAR înregistrate în Registrul BNR (+0,85%), cât și ca organizații active (+1,17%) în 2012 comparativ cu 2011.

Din cele 2.569 CARS din 2012, cea mai mare parte (72% din total CARS), 1852 de organizații sunt afiliate UNCARSR (Uniunea Națională a Caselor de Ajutor Reciproc ale Salariaților din România). Cele 717 organizații neafiliate UNCARSR sunt fie CAR militare, poliție sau alte structuri (295 de organizații), fie sunt afiliate altor federații, fie sunt neafiliate.

Tabel nr. 96 : Număr total CAR înregistrate și active; rate de activitate în 2011 și 2012

	2011	2012
CAR înregistrate (Registrul BNR)	2.821	2.845
CAR active (cu bilanț INS)	2.735	2.767
Rata de activitate (%)	97.0%	97.3%

Sursa: Banca Națională a României - Registrul de evidență Instituții Financiare Nebancare, Secțiunea B - Case de Ajutor Reciproc; INS 2011 - 2012; prelucrare FDSC-IES

Principalii indicatori ai CAR active au înregistrat o evoluție pozitivă în anul 2012 comparativ cu anul 2011. CAR au cumulat în anul 2012 active în valoare de 3.624.190 mii lei (în creștere cu 7,31% față de anul 2011), au obținut venituri totale de 589.143 mii lei (în creștere cu 4,06% față de anul 2011), și au angajat un total de 5.403 persoane (în creștere cu 1,31% față de anul 2011).

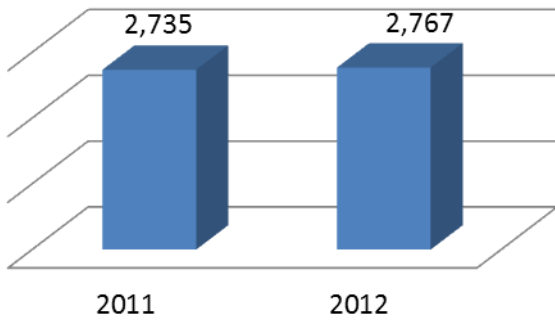
Tabel nr. 97 : Principalii indicatori CAR active în anii 2011 și 2012

2011	Număr organizații	Active (mii lei)	Venituri (mii lei)	Angajați
CAR, din care:	2.735	3.377.058	566.148	5.333
CARP	193	678.768	145.194	2.176
CARS	2.542	2.698.290	420.954	3.157

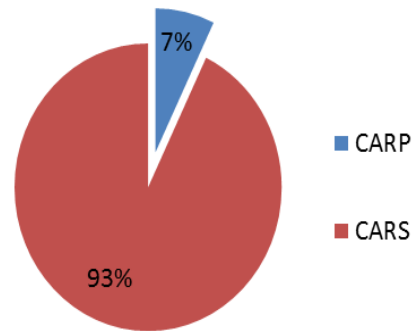
2012	Număr organizații	Active (mii lei)	Venituri (mii lei)	Angajați
CAR, din care:	2.767	3.624.190	589.143	5.403
CARP	198	768.865	159.879	2.240
CARS	2.569	2.855.325	429.264	3.163

Sursa: INS, 2011 - 2012, UNCARSR (date de bilanț încărcate pe site) 2011 - 2012

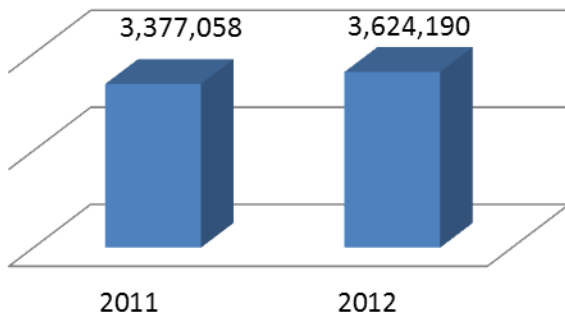
Grafic nr. 63: Evoluția numărului CAR active în 2011 - 2012

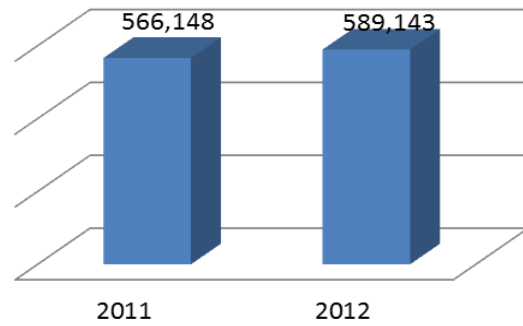
Grafic nr. 64: Structura CAR active (cu bilanț contabil la INS) în 2012 (% număr de organizații pe tipuri în total CAR active)

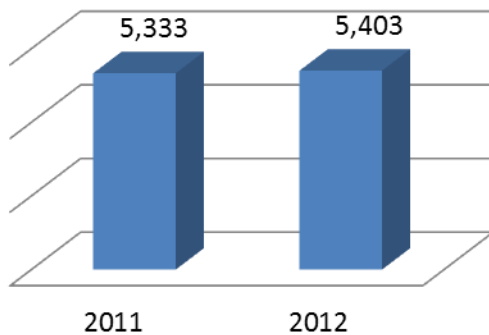
Grafic nr. 65: Evoluția activelor și veniturilor CAR în 2011 - 2012 (mii lei)

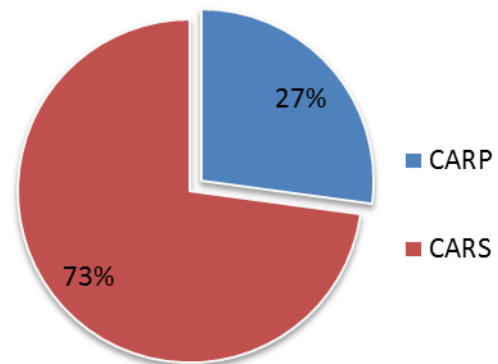
Grafic nr. 66: Venituri CAR în 2011 - 2012 (mii lei)

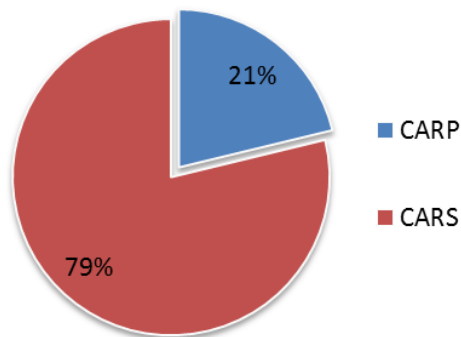
Grafic nr. 67: Evoluția angajaților CAR în 2011 - 2012

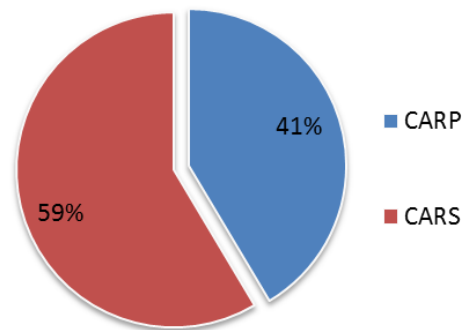
Grafic nr.68 : Structura veniturilor CAR pe tipuri de organizații în 2012 (% în total venituri CAR)

Grafic nr. 69:
Structura activelor CAR pe tipuri de organizații în 2012 (% în total active CAR)

Grafic nr. 70:
Structura angajaților CAR pe tipuri de organizații în 2012 (% în total angajați CAR)

Tabel nr. 98 : Evoluția numărului de membri CAR în perioada 2010 - 2012 (estimate)

Nr. membri (mii)	2010	2011	2012
CAR, din care:	3.237	3.125	3.028
CARP	2.000	1.853	1.811
CARS	1.237	1.272	1.217

Sursa: estimate autori în baza datelor INS 2011-2012, UNCARSR 2011 - 2012, F.N. CARP Omenia 2011- 2012; estimate autori Atlasul Economiei Sociale ediția 2012 pentru anul 2010

Metodologia de estimare a numărului membrilor CAR în 2011 și 2012:

Nr. membri	2011	2012
Nr. membri CAR afiliate UNCARSR	935.286	877.895
Nr. membri CAR neafiliate UNCARSR (Nr. mediu membri CAR afiliată UNCARSR x nr. CAR neafiliate UNCARSR)	337.674	339.858
Total membri CARS (1)	1.272.960	1.217.753
Nr. membri CAR afiliate F.N.CARP Omenia	1.373.400	1.417.979
Nr. membri CAR neafiliate F.N.CARP Omenia (Nr. mediu membri CARP membră F.N.CARP Omenia x nr. CARP neafiliate F.N.CARP Omenia)	480.210	393.375
Total membri CARP (2)	1.853.610	1.811.354
Total membri CAR (1 + 2)	3.126.360	3.029.125

Casele de Ajutor Reciproc ale Pensionarilor (CARP)

La sfârșitul anului 2012, în România funcționau un număr de 198 CARP, număr în ușoară creștere față de anul 2011 (+2,5%). În prezent, Federația Națională Omenia a Caselor de Ajutor Reciproc a Pensionarilor din România, cea mai puternică organizație de pensionari din țară, are

142 CARP-uri afiliate, cu peste 1.400.000 membri răspânditi atât în mediul urban (53%), cât și în mediul rural (47%)³⁸.

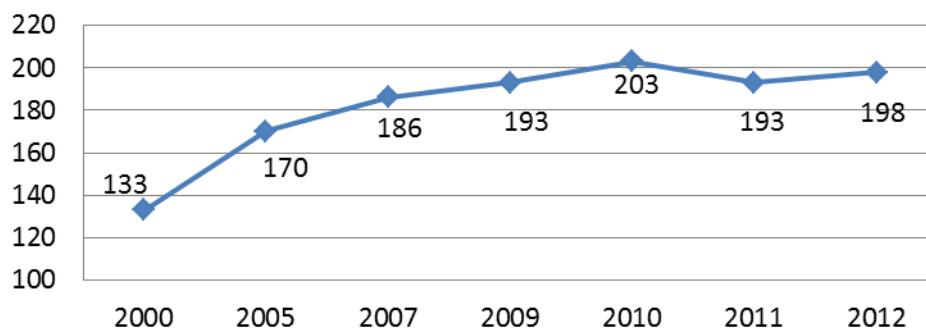
În anul 2012, regiunile care au concentrat cele mai multe CARP au fost: regiunea Nord-Est (18% din total CARP), Sud-Muntenia (16% din total CARP) și Sud-Vest (15% din total CARP). Peste 90% din total CARP au fost situate în mediul urban. Modelul distribuției pe regiuni de dezvoltare și pe mediile urban-rural a fost similar anului 2011.

Tabel nr. 99: Evoluția nr. CARP în perioada 2000 - 2012

Număr organizații	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
CARP	133	170	186	193	203	193	198

Sursa: INS, 2000 - 2012; prelucrare FDSC-IES

Grafic nr. 71: Evoluția numărului CARP în perioada 2000 - 2012

Tabel nr. 100: Distribuția regională a CARP în anii 2011 și 2012

Regiunea de dezvoltare	2011		2012	
	CARP	CARP(%)	CARP	CARP(%)
NORD-EST	35	18%	35	18%
SUD-EST	22	11%	21	11%
SUD-MUNTENIA	31	16%	31	16%
SUD-VEST	30	16%	30	15%
VEST	23	12%	26	13%
NORD-VEST	21	11%	23	12%
CENTRU	20	10%	22	11%
BUCUREȘTI	11	6%	10	5%
Distribuția rural - urban				
Rural	16	8%	17	9%
Urban	177	92%	181	91%

Sursa: INS, 2011 - 2012; prelucrare FDSC-IES

³⁸ date conform Federația Națională Omenia a Caselor de Ajutor Reciproc a Pensionarilor din România, extrase din: <http://www.fn-omenia.ro/Introducere.htm> în aprilie 2014.

La sfârșitul anului 2012, **patrimoniul CARP** se ridică la 1.170.968 mii lei, din care 768.866 mii lei active imobilizate și 402.102 mii lei active circulante.

Imobilizările CARP sunt aproape exclusiv de tip financiar, în anul 2012 imobilizările financiare având o pondere de 93,35% în total active imobilizate. Imobilizările au înregistrat o tendință ascendentă în intervalul 2005 - 2012 (au crescut de aproximativ 3 ori pe întreg intervalul), cu o creștere de 13,27% în 2012 față de 2011. Media activelor imobilizate a fost în 2012 de 3.883 mii lei, însă valoarea medianei indică faptul că jumătate dintre CARP au avut active sub 1.153 mii lei. Analiza distribuției CARP pe intervale de imobilizări indică o distribuție inegală, 27,8% dintre organizații având în 2012 imobilizări între 1 - 500 mii lei, iar 33,8% dintre organizații concentrând imobilizări de valoare ridicată, peste 3.000 mii lei.

Datoriile pe termen scurt (datorii ce trebuie plătite până la 1 an) au fost de 10.954 mii lei, iar datoriile pe termen lung (datorii ce trebuie plătite într-o perioadă mai mare de 1 an) au fost de 1.827 mii lei în 2012.

Tabel nr. 101: Patrimoniul CARP în 2011 și 2012

	2011	2012
Active imobilizate total (mii lei), din care:	678.768	768.866
Imobilizări necorporale (mii lei)	2.292	4.831
Imobilizări corporale (mii lei)	44.106	46.244
<i>Imobilizări financiare</i> (mii lei)	<i>632.370</i>	<i>717.790</i>
Active circulante (mii lei)	329.121	402.102
Datorii ce trebuie plătite într-o perioadă de până la 1 an (mii lei)	10.477	10.954
Datorii ce trebuie plătite într-o perioadă de peste 1 an (mii lei)	1.657	1.827

Sursa: INS, 2011 - 2012; prelucrare FDSC-IES

Tabel nr.102: Evoluție active imobilizate (total) CARP în perioada 2005 - 2012

CARP	2005	2007	2009	2010	2011	2012
Total Active Imobilizate (mii lei)	196.560	318.804	507.371	674.163	678.768	768.866
Medie Active Imobilizate (mii lei)	1.156	1.714	2.629	3.321	3.517	3.883
Mediana Active Imobilizate (mii lei)	340	529	870	891	1.067	1.153

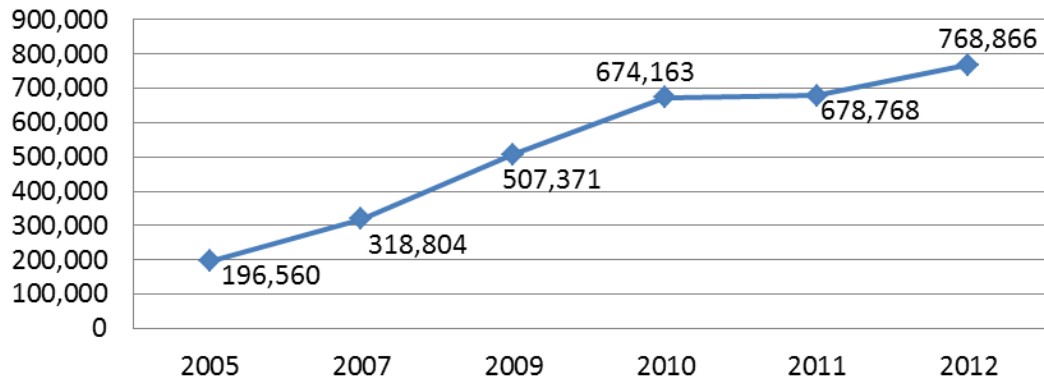
Sursa: INS, 2011 - 2012; prelucrare FDSC-IES

Tabel nr. 103: Distribuția CARP pe intervale de imobilizări în perioada 2005 - 2012

	Total Imobilizări (%CARP)	
	2011	2012
0 lei	10.9%	8.6%
1 - 500 000 lei	25.9%	27.8%
500 001 - 1 000 000 lei	11.4%	12.1%
1 000 001 - 2 000 000 lei	13.0%	11.6%
2 000 001 - 3 000 000 lei	6.2%	6.1%
peste 3 000 000 lei	32.6%	33.8%

Sursa: INS, 2011 - 2012; prelucrare FDSC-IES

Grafic nr.72: Evoluția activelor imobilizate CARP în perioada 2005 - 2012

CAR operează cu fonduri proprii, colective și indivizibile. Sursa împrumuturilor acordate de către CAR este reprezentată de depunerile (cotizațiile) membrilor în **fondul social**. În anul 2012, conform datelor de bilanț INS, fondul social al CARP a fost de 987.357 mii lei, în creștere cu 16,89% față de anul 2011. **Fondul de deces al membrilor** CARP (fond tot de natură colectivă și indivizibil, rezultat din contribuțiile membrilor) a fost de 38.933 mii lei, în creștere cu 23,18% față de anul 2011. O evoluție pozitivă observăm și în cazul capitalului permanent al CARP (total active minus datoriile curente, +13,41% în 2012 față de 2011), ceea ce denotă creșterea finanțării pe termen lung a CARP.

Tabel nr. 104: Fondul social al membrilor CARP și alte fonduri, capitalul permanent 2011 - 2012

	2011	2012
Fondul social al membrilor CARP (mii lei)	844.661	987.357
Fondul pentru ajutor de deces al membrilor CARP (mii lei)	31.606	38.933
Total active minus datoriile curente (Capitalul Permanent) (mii lei)	668.291	757.912

Sursa: INS, 2011 - 2012; prelucrare FDSC-IES

În anul 2012, CARP au cumulat **venituri totale** în valoare de 159,879 mii lei. După scăderea înregistrată în anul 2010, veniturile totale CARP și-au reluat trendul crescător, în 2011 crescând cu 78%, iar în 2012 crescând cu 10,11%. Media veniturilor totale a fost în anul 2012 de 807 mii lei. Indicatorii de tendință centrală (mediana și cuartila 3) și distribuția CARP pe intervale de venituri arată că în anul 2012, 50% dintre CARP au obținut venituri totale mai mici sau egale cu 305 mii lei, și că numai 25% dintre organizații au obținut venituri mari, peste 1.011 mii lei. Intervalele de venituri cu cele mai ridicate frecvențe au fost 40.001 - 200.000 lei (23,7% dintre CARP obținând în 2012 venituri încadrate în acest interval) și intervalul peste 500.000 lei (41,9% dintre CARP obținând în 2012 venituri încadrate în acest interval).

Spre deosebire de CARS, CARP pot realiza și **venituri din activități economice** (de exemplu, unele CARP oferă la prețuri modice excursii, pelerinaje, cabinete medicale, prestări servicii reparații, coafor, frizerie, croitorie, magazine sociale etc). Veniturile din activități economice au avut o pondere mică în veniturile totale CARP pe întreg intervalul analizat, în 2012, ponderea acestora scăzând la 3% din venituri totale.

CARP au dovedit eficiență în funcționare pe întreg intervalul 2005 - 2012, în ultimii 2 ani ponderea CARP care au obținut **excedent** ajungând la aproximativ 90% în total CARP, iar rata excedentului net stabilizându-se în jurul valorii de 32%.

Tabel nr. 105: Evoluția principalilor indicatori economico-financiari ai CARP în perioada 2005 - 2012

CARP	2005	2007	2009	2010	2011	2012
Medie venituri totale (mii lei)	369	462	594	402	752	807
Mediana venituri totale (mii lei)	146	184	260	44	302	305
Percentila 75 venituri totale (mii lei)	464	546	736	278	943	1.011
Venituri totale (mii lei), din care:	62.721	85.977	114.639	81.574	145.194	159.879
Venituri din activitățile economice (mii lei)	3.566	4.344	6.723	3.757	5.365	5.000
% Venituri din activitățile economice	6%	5%	6%	5%	4%	3%
Cheltuieli totale (mii lei)	48.415	71.198	85.027	69.686	109.580	122.019
Rezultatul net al exercițiului - excedent (mii lei)	14.712	15.239	30.634	14.270	36.191	38.842
Rezultatul net al exercițiului - deficit (mii lei)	406	460	1.022	2.382	578	982
% CARP cu rezultatul net al exercițiului - excedent	87.1%	88.7%	88.6%	60.1%	91.2%	89.9%
Medie excedent (mii lei)	99	92	179	117	206	218
Mediana excedent (mii lei)	21	27	56	19	48	54
Percentila 75 excedent (mii lei)	87	98	212	118	198	234
Excedent net/Cheltuieli totale (%)	30.04%	21.4%	36.0%	20.5%	33.0%	31.8%

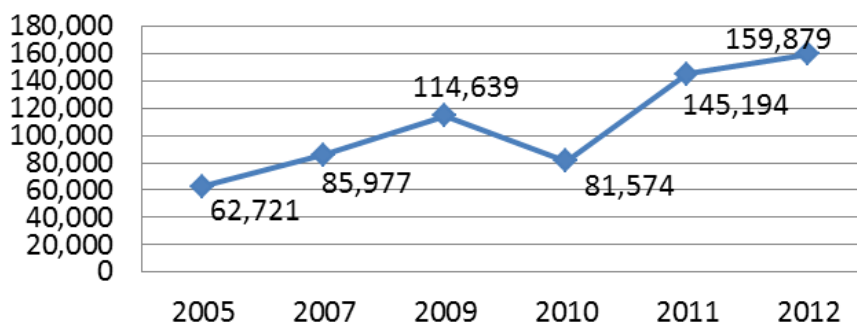
Sursa: INS, 2005 - 2012; prelucrare FDSC-IES

Tabel nr. 106: Distribuția CARP pe intervale de venituri în perioada 2005 - 2012

	Total Venituri (%CARP)				
	2005	2007	2010	2011	2012
0 lei	1.8%	1.6%	14.3%	1.6%	2.5%
1 - 40 000 lei	21.2%	17.2%	32.5%	14.5%	12.1%
40 001 - 200 000 lei	35.9%	33.3%	24.1%	21.2%	23.7%
200 001 - 500 000 lei	18.8%	21.5%	11.8%	22.8%	19.7%
peste 500 000 lei	22.4%	26.3%	17.2%	39.9%	41.9%

Sursa: INS, 2005 - 2012; prelucrare FDSC-IES

Grafic nr.73: Evoluția veniturilor CARP, 2005 - 2012

Datele din tabelele următoare referitoare la **total angajați** CARP trebuie privite și analizate cu precauție datorită faptului că datele de personal din bilanțuri ridică probleme de acuratețe³⁹. În anul 2012, datele INS indică un nivel angajării CARP de aproximativ 2.200 salariați și o medie de 12 angajați pe CARP, o evoluție aproximativ constantă în intervalul 2011 - 2012. Valoarea mediane indică faptul că 50% dintre CARP au avut un număr de angajați de maxim 6, situație neschimbată pe întreg intervalul 2007 - 2012.

Distribuția CARP pe intervale de salariați arată că în anii 2011 și 2012, aproximativ 40% din total CARP au avut un număr de salariați situat în intervalul 1-5 salariați. Analiza distribuției pe baza datelor INS este validată de rezultatele cercetării pe un eșantion reprezentativ de CARP, efectuată de către ICCV, în cadrul proiectului Prometeus, 2011, variațiile între cele două surse fiind relativ mici⁴⁰.

Tabel nr. 107: Evoluția indicatorilor privind angajarea în CARP în perioada 2000 - 2012

CARP	2005	2007	2009	2010	2011	2012
Medie Personal	14	13	14	12	12	12
Mediana Personal	7	6	6	6	6	6
Total Personal	2.345	2.368	2.724	2.510	2.176	2.240

Sursa: INS, 2005 - 2012; prelucrare FDSC-IES

Tabel nr. 108: Distribuția CARP pe intervale de salariați în perioada 2005 - 2012

Intervale salariați	%CARP (INS)			% CARP (cercetare ICCV)	%CARP (INS)	
	2005	2007	2010	2011	2011	2012
niciun salariat	6.5%	8.1%	9.9%	17.8%	10.1%	8.2%
1-5 salariați	34.7%	36.6%	39.9%	39.0%	37.6%	40.7%
6-10 salariați	21.2%	17.7%	20.7%	16.1%	19.0%	17.5%
11-20 salariați	20.0%	19.4%	11.8%	16.1%	18.0%	17.5%
peste 20 salariați	17.6%	18.3%	17.7%	12.7%	15.3%	16.0%

Sursa: INS, 2005 - 2012; prelucrare FDSC-IES; cercetare reprezentativă pe CARP, ICCV-CNPS, 2011, realizată în cadrul proiectului Prometeus

Calculule privind **nivelul salarizării** pentru CARP care au utilizat formularul de bilanț lung în raportare - aproximativ 20% din total CARP (singurele formulare care au conținut date disponibile) relevă faptul că aceste CARP au reușit să creeze locuri de muncă cu o remunerare

³⁹ Aceste probleme de acuratețe sunt datorate, cel mai probabil, confuziei între membri și salariați, unele organizații raportând numărul de membri în coloana aferentă efectivului de personal din formularul de bilanț. În anii 2011 și 2012, au fost excluse 4 CARP cu un număr foarte mare de angajați (peste trei abateri standard față de medie - 60 angajați) în condițiile unor active și venituri modice care nu ar fi putut susține efortul de angajare. Așadar datele din tabel privind evoluția personalului nu indică în mod cert o anumită tendință, care ar putea fi datorată în egală măsură și „curățării” bazelor de date.

⁴⁰ preluat din FDSC (2012), Constantinescu St., *Atlasul Economiei Sociale România 2012*, p.53

decentă: în 2012 salariul mediu brut al acestor CARP a fost de 1,941 lei, nivel foarte apropiat de nivelul salariului mediu brut pe țară din 2012 (2117 lei).

Tabel nr. 109: Indicatori privind salarizarea CARP* în anii 2011 și 2012

	2011	2012
Salariul mediu brut/an/organizație (lei)	21.393	23.287
Salariul mediu brut/lunar/organizație (lei)	1.783	1.941

Sursa: INS, 2011 - 2012; prelucrare FDSC-IES

* Notă: indicatorii privind salarizarea CARP sunt valabili doar pentru organizațiile care au utilizat formularul de bilanț lung în raportare (39 CARP în anul 2011, respectiv 38 organizații în anul 2012)

Distribuția regională a principalilor indicatori CARP în anii 2011 și 2012 indică faptul că regiunile în care CARP au fost cel mai bine reprezentate au fost: *regiunea Nord-Est* (în 2012 a concentrat 17,7% din total CARP, 23,6% din total venituri CARP, 28,4% din total active CARP și 22% din total personal CARP), *regiunea Sud* (în 2012 a concentrat 15,7% din total CARP, 24% din total venituri CARP, 26,9% din total active CARP și 24% din total personal CARP) și *regiunea Sud-Vest* (în 2012 a concentrat 15,2% din total CARP, 10,5% din total venituri CARP, 9,9% din total active CARP). S-a remarcat și regiunea Vest prin ponderi ridicate ale personalului și veniturilor.

Tabel nr.110: Distribuția regională a principalilor indicatori CARP în anii 2011 și 2012

2011	Nr. organizații	% Nr. organizații	Venituri (mii lei)	% Venituri	Active (mii lei)	% Active	Total personal	% Personal
Nord-Est	35	18.1%	34.269	23.6%	188.066	27.7%	439	20.2%
Vest	23	11.9%	15.320	10.6%	62.966	9.3%	274	12.6%
Sud-Est	22	11.4%	14.806	10.2%	51.364	7.6%	236	10.8%
Centru	20	10.4%	12.736	8.8%	46.092	6.8%	180	8.3%
Nord-Vest	21	10.9%	9.882	6.8%	47.310	7.0%	121	5.6%
Sud-Vest	30	15.5%	14.748	10.2%	70.075	10.3%	205	9.4%
Sud	31	16.1%	33.936	23.4%	178.534	26.3%	499	22.9%
București-Ilfov	11	5.7%	9.492	6.5%	34.357	5.1%	222	10.2%
Total	193	100%	145.194	100%	678.768	100%	2.176	100%

2012	Nr. organizații	% Nr. organizații	Venituri (mii lei)	% Venituri	Active (mii lei)	% Active	Total personal	% Personal
Nord-Est	35	17.7%	37.792	23.6%	218.429	28.4%	492	22.0%
Vest	26	13.1%	16.343	10.2%	67.900	8.8%	278	12.4%
Sud-Est	21	10.6%	15.643	9.8%	56.200	7.3%	190	8.5%
Centru	22	11.1%	14.978	9.4%	53.439	7.0%	199	8.9%
Nord-Vest	23	11.6%	10.842	6.8%	55.230	7.2%	120	5.4%
Sud-Vest	30	15.2%	16.730	10.5%	75.765	9.9%	209	9.3%
Sud	31	15.7%	38.313	24.0%	206.752	26.9%	537	24.0%
București-Ilfov	10	5.1%	9.233	5.8%	35.147	4.6%	215	9.6%
Total	198	100%	159.879	100%	768.865	100%	2.240	100%

Sursa: INS, 2011 - 2012; prelucrare FDSC-IES

În încheierea secțiunii, prezentăm mai jos **profilul unui CARP în anii 2011 și 2012** (valorile indicatorilor medii). Se observă cu ușurință tendința de creștere la majoritatea indicatorilor în 2012 comparativ cu 2011.

Tabel nr.111: Profil CARP (indicatori medii) în 2011 și 2012

	2011	2012
Active imobilizate - medie (mii lei)	3.517	3.883
Venituri totale - medie (mii lei)	752	807
Fondul social - medie (mii lei)	4.422	5.012
Total active minus datorii curente (capitalul permanent) - medie	3.463	3.828
Excedent - medie (mii lei)	206	218
Salariați - medie	12	12

Sursa: INS, 2011 - 2012; prelucrare FDSC-IES

Casele de Ajutor Reciproc ale Salariaților (CARS)

Analiza datelor privind casele de ajutor reciproc ale salariaților vor fi prezentate în 3 secțiuni: un total agregat al domeniului CARS în România, detaliat ulterior în următoarele două secțiuni care prezintă date despre CARS afiliate Uniunii Naționale a Caselor de Ajutor Reciproc ale Salariaților din România (UNCARSR), și date despre case neafiliate UNCARSR aflate în bazele de date INS.

1. Total CARS

Agregând datele din sursele UNCARSR și INS, prezentăm mai jos principalii indicatori pentru CARS în anii 2011 și 2012.

În anul 2012 cele 2.569 CARS din România (72% afiliate UNCARSR și 28% neafiliate UNCARSR) au acumulat active imobilizate în valoare de 2.855.325 mii lei (în creștere cu 5,81% față de anul 2011), și au obținut venituri totale în cuantum de 429.264 mii lei (în creștere cu 1,97% față de anul 2011). Estimăm că aceste organizații au angajat în 2012 aproximativ 3.157 persoane și au avut aproximativ 1.217.771 membri.

Datele oficiale din bilanțurile consolidate UNCARSR 2011 și 2012 privind situația și evoluția principalilor indicatori ale CARS afiliate UNCARSR sunt următoarele:

CARS afiliate UNCARSR – date din bilanțul consolidat UNCARSR

Indicator	2011	2012
Nr. CARS afiliate	1966	1912
Nr membri	944.564	954.979
Active imobilizate(mii lei)	2.098.450	2.369.090
Venituri (mii lei)	301.208	324.376
Angajati	1784	1832

Sursa: UNCARSR, 2012

Pentru prelucrările necesare analizelor realizate în Atlas au fost disponibile electronic numai datele pentru CARS care au fost de acord să încarce bilanțul contabil pe site UNCARSR, și anume: 1852 CARS în 2012, și 1868 CARS în 2011. Aceste diferențe mici față de numărul caselor afiliate (98 case în 2011 - 4,9% din total case afiliate în 2011, și 60 organizații - 3,1% din total case afiliate în 2012), conform discuțiilor cu reprezentanții UNCARSR, rezultă din faptul că CARS din județul Hunedoara nu au dorit să încarce bilanțurile pe site. Ca urmare, **analiza datelor CARS afiliate UNCARSR din Atlas se referă la numărul de organizații enunțat mai sus, și nu la numărul oficial.**

Tabel nr. 112: Indicatori CARS în 2011 și 2012

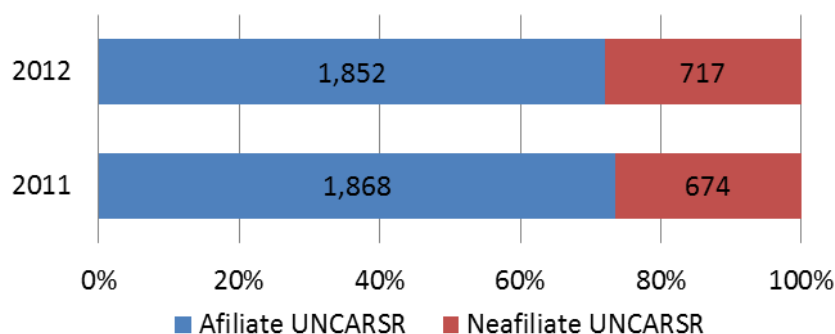
2011	Număr organizații	Active immobilizate (mii lei)	Venituri (mii lei)	Angajați	Membri* (mii)
CARS afiliate UNCARSR	1.868	2.078.301	298.318	1.765	935.286
CARS neafiliate UNCARSR	674	619.989	122.636	1.392	337.674
Total CARS	2.542	2.698.290	420.954	3.157	1.272.960

2012	Număr organizații	Active immobilizate (mii lei)	Venituri (mii lei)	Angajați	Membri* (mii)
CARS Afiliate UNCARSR	1.852	2.085.624	283.000	1.659	877.895
Neafiliate UNCARSR	717	769.701	146.264	1.504	339.858
Total CARS	2.569	2.855.325	429.264	3.163	1.217.753

Sursa: UNCARSR 2011- 2012 și INS 2011 - 2012; prelucrare FDSC-IES

* date UNCARS și estimate IES pentru organizațiile neafiliate

Grafic nr. 74: Structura numărului de CARS, afiliate UNCARSR și neafiliate, în anii 2011 și 2012

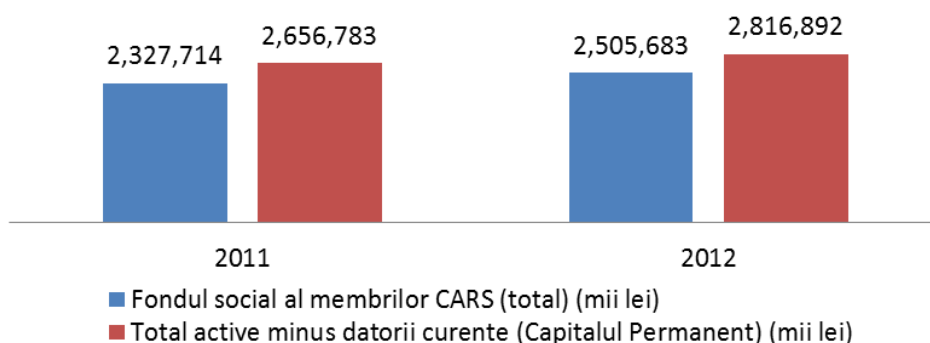
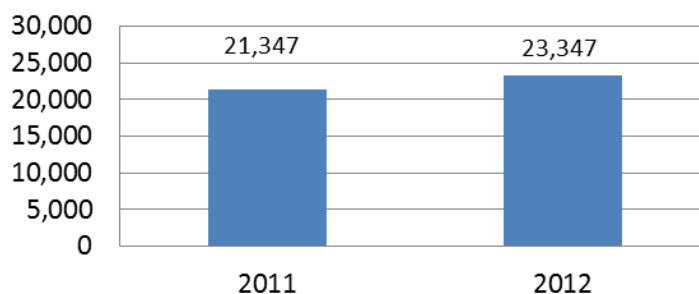

Analiza fondurilor colective și indivizibile, sursă de împrumuturi și ajutoare pentru membri, la nivel total CARS în România, indică o evoluție pozitivă a acestor indicatori în anul 2012 comparativ cu 2011. În 2012, fondul social al total CARS a fost de 2.505.683 mii lei, în creștere cu 7,64% față de 2011, iar fondul pentru ajutor de deces al membrilor CARS a fost de 23.347 mii lei, în creștere cu 9,36% față de 2011. De asemenea, putem vorbi de o creștere a capacității de finanțare pe termen lung a acestor organizații, capitalul permanent (total active), cumulând în anul 2012 suma de 2.816.892 mii lei, în creștere cu 6,02%.

Tabel nr. 113: Fondul social al membrilor CARS (total) și alte fonduri, capitalul permanent 2011 - 2012

	2011	2012
Fondul social al membrilor CARS (total) (mii lei)	2.327.714	2.505.683
Fondul pentru ajutor de deces al membrilor CARS (total) (mii lei)	21.347	23.347
Total active minus datorii curente (Capitalul Permanent) (mii lei)	2.656.783	2.816.892

Sursa: UNCARSR 2011- 2012 și INS 2011 - 2012; prelucrare FDSC-IES

Grafic nr. 75: Evoluția fondului social și al capitalului permanent pentru total CARS în 2011 - 2012**Grafic nr. 76: Evoluția fondului pentru ajutor de deces al membrilor CARS (total) în 2011 - 2012**

Calcululele privind **nivelul salarizării** în cazul CARS pentru care au fost date disponibile privind acest indicator (aproximativ 31% din total CARS) indică un nivel al salariului mediu brut situat peste nivelul salariului mediu brut pe țară: în 2012 salariul mediu brut al acestor CARS a fost de 3.085 lei, cu 45,72% peste nivelul salariului mediu brut pe țară din 2012 (2.117 lei).

Tabel nr. 114: Indicatori privind salarizarea CARS* în anii 2011 și 2012

	2011	2012
Salariul mediu brut/an/organizație (lei)	36.787	37.022
Salariul mediu brut/lunar/organizație (lei)	3.066	3.085

Sursa: UNCARSR 2011 - 2012 și INS 2011 - 2012; prelucrare FDSC-IES

* Notă: indicatorii privind salarizarea CARS sunt valabili doar pentru 809 CARS în 2011 - din care 799 CARS afiliate UNCARSR și 10 CARS neafiliate, și pentru 787 CARS în 2012 - din care 775 CARS afiliate UNCARSR și 12 CARS neafiliate.

Prezentăm mai jos **profilul unui CARS în anii 2011 și 2012** (valorile indicatorilor medii). Se pot observa cu ușurință creșteri la majoritatea indicatorilor medii.

Tabel nr. 115: Profil CARS în 2011 și 2012 (indicatori medii)

	2011	2012
Active imobilizate - medie (mii lei)	1.061	1.111
Venituri totale - medie (mii lei)	166	167
Fondul social - medie (mii lei)	918	976
Total active minus datoriile curente (Capitalul Permanent) - medie (mii lei)	1.044	1.096
Excedent - medie (mii lei)	61	59
Salariați - medie	2	2
Membri - medie	500	474

Sursa: UNCARSR 2011 - 2012 și INS 2011 - 2012; prelucrare FDSC-IES

2. CARS afiliate UNCARSR

În anul 2012 UNCARSR avea 1.852 CARS afiliate, cu un număr total de 877.895 membri, și un număr de 474 membri/casă. Datele din registrele UNCARSR evidențiază o scădere constantă a numărului de CARS afiliate (-46,25% în 2012 față de 2004) și a membrilor acestora (-33,67% în 2012 față de 2004). În 2012 numărul total al membrilor a reprezentat numai 14,08% din populația salariată⁴¹, ceea ce semnifică faptul că multe CARS nu reușesc să atragă un număr suficient de mare de membri (numai 21,3% din total CARS afiliate UNCARSR au avut în 2012 peste 500 membri). Pe de altă parte, ponderea scăzută a membrilor CARS în total populație salariată, sugerează un potențial ridicat al dezvoltării CARS în România.

Regiunile care în anii 2011 și 2012 au concentrat cele mai multe CARS au fost: *regiunea Sud* (20,2% din total CARS în 2012, respectiv 20,0% în 2011), *regiunea Centru* (17,1% din total CARS în 2012, respectiv 16,9% în 2011) și *regiunea Nord-Est* (14,5% din total CARS în 2012, respectiv 14,2% în 2011). În mod firesc, tot aceste regiuni au concentrat și cel mai mare număr de membri în ambii ani.

Tabel nr. 116: Evoluția nr. de case și membri din cadrul UNCARSR în perioada 2004 - 2012

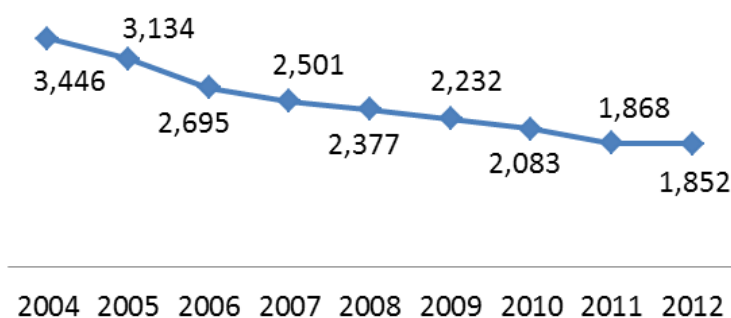
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Nr.CARS-uri	3.446	3.134	2.695	2.501	2.377	2.232	2.083	1.868	1.852
Membri	1.323.591	1.188.615	1.115.633	1.043.209	1.002.484	965.760	942.381	935.286	877.895
Membri/casă	384	379	414	417	422	434	450	501	474

Sursa: UNCARSR 2004 - 2012

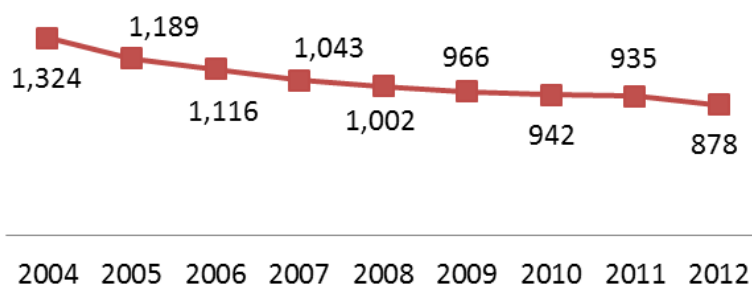
⁴¹ conform INS, în anul 2012, populația salariată a reprezentat 67,3% din populația ocupată, totalizând 6.234 mii persoane (*România în cifre 2013 - breviar statistic*, p. 17 - 18)

**Grafic nr. 77: Evoluția numărului caselor afiliate UNCARS
în perioada 2004 - 2012**

**Grafic nr.78: Evoluția numărului membrilor caselor afiliate UNCARS
în perioada 2004 - 2012**

Tabel nr. 117: Distribuția regională a caselor UNCARSR în anii 2011 și 2012

	2011		2012	
	Numar organizații	% din Total	Numar organizații	% din Total
Nord-Est	265	14.2%	269	14.5%
Vest	120	6.4%	98	5.3%
Sud-Est	229	12.3%	230	12.4%
Centru	316	16.9%	316	17.1%
Nord-Vest	248	13.3%	248	13.4%
Sud-Vest	249	13.3%	250	13.5%
Sud	374	20.0%	374	20.2%
București-Ilfov	67	3.6%	67	3.6%

Sursa: UNCARSR, 2011 - 2012; prelucrare FDSC-IES

Tabel nr. 118: Distribuția regională a membrilor CARS afiliate UNCARSR în anii 2011 și 2012

2011	Nr. Membri	Medie	Mediana	Sub 50 membri	51-100 membri	101-200 membri	201-500 membri	501-1000 membri	Peste 1000 membri
Nord-Est	147.258	556	140	16.6%	23.4%	18.1%	19.6%	9.4%	12.8%
Vest	110.649	922	241	6.7%	12.5%	25.8%	22.5%	11.7%	20.8%
Sud-Est	102.672	448	155	12.7%	21.0%	25.8%	20.1%	9.2%	11.4%
Centru	147.718	467	166	13.9%	19.0%	24.7%	20.3%	8.9%	13.3%
Nord-Vest	82.961	335	176	13.3%	19.0%	23.4%	27.4%	10.9%	6.0%
Sud-Vest	124.367	499	196	10.0%	12.9%	28.1%	26.5%	9.6%	12.9%
Sud	183.862	492	193	8.6%	17.1%	25.4%	23.8%	13.1%	12.0%
București-Ilfov	35.799	534	201	6.0%	16.4%	26.9%	28.4%	11.9%	10.4%
Total	935.286	501	178	11.7%	18.1%	24.5%	23.1%	10.5%	12.1%

2012	Nr.Membri	Medie	Mediana	Sub 50 membri	51-100 membri	101-200 membri	201-500 membri	501-1000 membri	Peste 1000 membri
Nord-Est	150.659	560	144	17.8%	22.3%	18.2%	20.8%	8.6%	12.3%
Vest	41.044	419	176	12.2%	14.3%	29.6%	25.5%	12.2%	6.1%
Sud-Est	103.214	449	150	13.0%	20.9%	27.0%	20.0%	7.0%	12.2%
Centru	150.663	477	163	14.2%	18.7%	24.1%	19.6%	9.5%	13.9%
Nord-Vest	81.968	331	174	12.9%	21.0%	23.0%	27.4%	9.3%	6.5%
Sud-Vest	127.772	511	200	12.0%	12.0%	26.0%	28.4%	8.8%	12.8%
Sud	185.311	495	197	8.0%	19.5%	24.1%	23.3%	13.1%	12.0%
București-Ilfov	37.264	556	220	4.5%	20.9%	22.4%	29.9%	11.9%	10.4%
Total	877.895	474	175	12.4%	18.9%	23.9%	23.5%	9.9%	11.4%

Sursa: UNCARSR 2011 - 2012; prelucrare FDSC-IES

Analiza evoluției principalilor indicatori economici ai caselor membre UNCARSR în perioada 2009 - 2012 indică o creștere la majoritatea indicatorilor (exceptând membrii și agențiile de lucru) în perioada 2009 - 2011, după care, în 2012, comparativ cu 2011, se observă doar o ușoară creștere a activelor imobilizate și o rată de creștere de +6,8% a agențiilor de lucru.

În anul 2012, CARS afiliate UNCARSR au cumulat **active imobilizate** în valoare de 2.085.624 mii lei, și au obținut **venituri totale** de 283.001 mii lei. Regiunile în care CARS au reușit să obțină cele mai mari venituri în anul 2012 au fost: regiunea Sud (a cumulat venituri totale în valoare de 58.392 mii lei), regiunea Nord-Est (venituri totale în valoare de 47.158 mii lei) și regiunea Centru (venituri totale în valoare de 41.562 mii lei).

Distribuția pe intervale de venituri este inegală, în 2012, 63% din total CARS obținând venituri între 10.001 și 200.000 lei, și numai 7% dintre organizații situându-se în intervalul veniturilor

ridicate, peste 500.000 lei. Pe regiuni, observăm că media este depășită de regiunea București-Ilfov, unde în 2012, 12% dintre organizații au obținut venituri ridicate, peste 500.000 lei.

În anul 2012, conform datelor de bilanț, **fondul social** al CARS afiliate UNCARSR a fost de 1.644.050 mii lei, în tendință de stabilizare comparativ cu anul 2011, față de care s-a înregistrat o creștere ne semnificativă, de +0,71%.

Fondul de deces al membrilor CARS afiliate a fost de 7.619 mii lei, în scădere cu 8,14% față de anul 2011. O tendință constantă observăm și în cazul capitalului permanent al CARS afiliate UNCARSR (total active minus datoriile curente, +0,53% în 2012 față de 2011).

Din punct de vedere al concentrării salariaților, se remarcă de asemenea regiunile Sud și Nord Est, precum și regiunea Sud-Vest. În medie, CARS afiliate UNCARSR au avut 1 salariat atât în 2012, cât și în 2011. Mediana și distribuția pe intervale de salariați arată că, de fapt, în ambii ani de analiză, 61% dintre CARS nu au avut nici un salariat. În anul 2012, pe regiuni, se remarcă regiunea Vest unde 41% dintre organizații au avut 2 salariați, și 10% au avut 3 salariați sau mai mulți.

Tabel nr. 119: Evoluția principalilor indicatori economici ai caselor membre UNCARSR, în perioada 2009 - 2012

	2009	2010	2010/ 2009(%)	2011	2011/ 2010(%)	2012	2012/ 2011(%)
Active Imobilizate (mii lei)	1.676.562	1.859.216	10.9%	2.078.301	11.8%	2.085.624	0.4%
Venituri (mii lei)	253.015	276.068	9.1%	298.318	8.1%	283.001	-5.1%
Cheltuieli (mii lei)	150.324	164.359	9.3%	182.514	11.0%	176.719	-3.2%
Salariați	1.701	1.711	0.6%	1.765	3.2%	1.659	-6.0%
Membri	962.725	935.309	-2.8%	935.286	0.0%	877.895	-6.1%
Agenții de lucru	415	390	-6.0%	235	-39.7%	251	6.8%

Sursa: UNCARSR 2009 - 2012; prelucrare FDSC-IES

Tabel nr. 120: Fondul social al membrilor CARS afiliate UNCARSR și alte fonduri, capitalul permanent 2011 - 2012

	2011	2012
Fondul social al membrilor CAR afiliate UNCARSR (mii lei)	1.632.415	1.644.050
Fondul pentru ajutor de deces al membrilor CAR afiliate UNCARSR (mii lei)	8.295	7.619
Total active minus datoriile curente (Capitalul Permanent) (mii lei)	2.046.592	2.057.573

Sursa: UNCARSR 2011 - 2012; prelucrare FDSC-IES

Tabel nr. 121: Distribuția regională a veniturilor din casele UNCARSR în anii 2011 și 2012

2011	Venituri totale (mii lei)	Media (mii lei)	Mediana (mii lei)	0 RON	1-10000 lei	10001-40000 lei	40001-200000 lei	200001-500000 lei	peste 500000 lei
Nord-Est	41.562	157	21	2%	32%	25%	23%	9%	9%
Vest	50.135	418	77	0%	8%	25%	38%	8%	20%
Sud-Est	26.396	115	26	0%	20%	41%	26%	6%	7%
Centru	41.234	130	29	2%	21%	34%	25%	11%	6%
Nord-Vest	23.297	94	33	0%	22%	31%	36%	6%	4%
Sud-Vest	35.282	142	47	1%	16%	28%	41%	8%	6%
Sud	58.392	156	31	1%	16%	37%	29%	10%	7%
București-Ilfov	22.021	329	67	0%	6%	21%	48%	13%	12%
Total	298.318	160	35	1%	19%	32%	31%	9%	8%

2012	Venituri totale (mii lei)	Media (mii lei)	Mediana (mii lei)	0 RON	1-10000 lei	10001-40000 lei	40001-200000 lei	200001-500000 lei	peste 500000 lei
Nord-Est	47.158	175	22	4%	30%	25%	25%	8%	9%
Vest	13.678	140	55	0%	12%	29%	45%	8%	6%
Sud-Est	28.816	125	30	0%	20%	39%	26%	7%	7%
Centru	43.555	138	33	3%	20%	35%	25%	12%	6%
Nord-Vest	24.858	100	36	0%	24%	30%	35%	7%	4%
Sud-Vest	38.627	155	48	2%	15%	27%	40%	8%	8%
Sud	63.485	170	34	1%	16%	36%	28%	11%	8%
București-Ilfov	22.823	341	66	1%	3%	24%	43%	16%	12%
Total	283.001	153	36	2%	19%	32%	31%	9%	7%

Sursa: UNCARSR 2011- 2012; prelucrare FDSC-IES

Tabel nr. 122: Distribuția regională a salariaților din casele UNCARSR în 2011 și 2012

2011	Nr.salariați	Medie	Mediana	Niciun salariat	1 salariat	2 salariați	3 salariați sau mai mulți
Nord-Est	251	1	0	75%	6%	7%	13%
Vest	277	2	2	39%	3%	36%	23%
Sud-Est	157	1	0	67%	8%	21%	4%
Centru	224	1	0	69%	9%	17%	5%
Nord-Vest	199	1	0	57%	13%	25%	6%
Sud-Vest	274	1	1	47%	14%	32%	7%
Sud	314	1	0	59%	13%	20%	8%
București-Ilfov	69	1	0	58%	18%	13%	10%
Total	1.765	1	0	61%	10%	21%	8%

2012	Nr.salariați	Medie	Mediana	Niciun salariat	1 salariat	2 salariați	3 salariați sau mai mulți
Nord-Est	263	1	0	74%	6%	7%	12%
Vest	126	1	2	44%	5%	41%	10%
Sud-Est	162	1	0	66%	10%	20%	4%
Centru	231	1	0	69%	8%	18%	5%
Nord-Vest	199	1	0	58%	13%	23%	6%
Sud-Vest	289	1	1	46%	13%	32%	9%
Sud	315	1	0	59%	13%	20%	9%
București-Ilfov	74	1	0	58%	13%	18%	10%
Total	1.659	1	0	61%	10%	21%	8%

Sursa: UNCARSR 2011- 2012; prelucrare FDSC-IES

3. CARS neafiliate UNCARSR

Tabelul de mai jos prezintă evoluția principalilor indicatori economici ai organizațiilor neafiliate UNCARSR în perioada 2005 - 2012. În anul 2012, au funcționat 717 CARS neafiliate UNCARSR, reprezentând aproape o treime din total CARS (27,90% din total CARS în 2012). Observăm tendința constantă de creștere a numărului acestor organizații în intervalul 2005 - 2012: rată de creștere de 30,12% per total interval.

În anul 2012, CARS neafiliate UNCARSR au cumulată imobilizări totale în valoare de 769.702 mii lei (rată de creștere de 159,05% în 2012 față de 2005), au obținut venituri totale în valoare de 146.265 mii lei (rată de creștere de 157,32% în 2012 față de 2005), și au avut un număr total de angajați de aproximativ 1.504 persoane. Media veniturilor totale a CARS neafiliate UNCARSR a fost de 204 mii lei, însă valoarea mediane indică faptul că 50% din aceste organizații au obținut venituri mai mici sau egale cu 21 mii lei.

Tabel nr. 123: Evoluția indicatorilor economici ai organizațiilor neafiliate UNCARSR în perioada 2005 - 2012

	2005	2007	2010	2011	2012
Nr. CARS	551	637	654	674	717
Total Imobilizări CARS (mii lei)	297.129	442.988	609.264	619.989	769.702
Medie Imobilizări CARS (mii lei)	520	674	892	920	1.074
Mediana Imobilizări (mii lei)	75	98	114	125	129
Venituri totale (mii lei)	56.840	73.336	68.622	122.636	146.265
Medie venituri totale (mii lei)	100	112	100	182	204
Mediana venituri totale (mii lei)	11	12	11	19	21
Total personal*	17.047	19.407	15.962	1.392	1.504

Sursa: INS 2005- 2012; prelucrare FDSC-IES

*Notă: diferența între valorile privind personalul total în anii 2011 și 2012 și anii anteriori provine din faptul că în acești ani a fost curățată baza de date prin eliminarea cazurilor extreme sau improbabile situate la mai mult de trei abateri standard față de medie: peste 18 angajați în 2011 și peste 21 angajați în 2012 (erori datorate confuziei între salariați și membri în raportare, efort de angajare care nu ar fi putut fi susținut din veniturile obținute).

În anul 2012, fondul social al CARS neafiliate UNCARSR a fost de 861.633 mii lei. Observăm la aceste organizații rate ridicate de creștere atât pentru fondul social, cât și pentru fondul de ajutor de deces în 2012 față de 2011: 23,92% pentru fondul social, respectiv 20,50% pentru fondul de deces. De asemenea, în anul 2012 față de 2011, apreciem că a crescut și finanțarea pe termen lung a acestor organizații, capitalul permanent înregistrând o rată de creștere de 24,43%.

Tabel nr. 124: Fondul social al membrilor CARS neafiliate UNCARSR și alte fonduri, capitalul permanent 2011 - 2012

	2011	2012
Fondul social al membrilor CARS neafiliate UNCARSR (mii lei)	695.299	861.633
Fondul pentru ajutor de deces al membrilor CAR neafiliate UNCARSR (mii lei)	13.052	15.728
Total active minus datorii curente (Capitalul Permanent) (mii lei)	610.191	759.319

Sursa: INS 2011- 2012; prelucrare FDSC-IES

Analiză comparativă CARS afiliate UNCARSR și CARS neafiliate UNCARSR

Fără a ne dori o comparație în sensul ierarhizării deoarece ar fi irelevantă datorită diferenței între numărul de organizații și mărimilor absolute ale indicatorilor, prezentăm mai jos o analiză comparativă a principalilor indicatori pentru CARS neafiliate UNCARSR și CARS afiliate UNCARSR. Observăm că în anii 2011 și 2012, CARS afiliate UNCARSR au avut medii ale activelor imobilizate, capitalului permanent și salariului mediu brut superioare mediilor indicatorilor caselor neafiliate, în timp ce acestea din urmă au înregistrat indicatori medii superiori pentru veniturile totale, fondul social, și angajați. Media excedentului a avut valori asemănătoare pentru toate CARS, fie că au fost afiliate UNCARSR sau nu.

Tabel nr. 125: Comparație indicatori medii CARS afiliate UNCARSR și CARS neafiliate

	CARS neafiliate UNCARSR		CARS afiliate UNCARSR	
	2011	2012	2011	2012
Active imobilizate - medie (mii lei)	920	1.074	1.113	1.126
Venituri totale - medie (mii lei)	182	204	160	153
Fondul social - medie (mii lei)	1.036	1.203	874	888
Total active minus datorii curente (Capitalul Permanent) - medie (mii lei)	905	1.059	1.096	1.111
Excedent - medie (mii lei)	56	64	62	58
Salariați - medie	3	3	1	1
Salariul mediu brut/lunar/organizație (lei)	1.314	1.247	3.160	3.196

Sursa: UNCARSR 2011 - 2012 și INS 2011 - 2012; prelucrare FDSC-IES

În tabelul următor prezentăm o comparație de dinamică între principalii indicatori, pe intervale egale, alese în funcție de disponibilitatea datelor. Se observă cu ușurință o dinamică mult mai

bună pentru CARS neafiliate la majoritatea indicatorilor, putând așadar vorbi de un proces de expansiune a acestora din urmă în sector.

Tabel nr. 126: Comparație dinamică indicatori CARS afiliate UNCARSR și CARS neafiliate

	CARS afiliate UNCARSR	CARS neafiliate UNCARSR
Nr. CARS	Tendință constantă de scădere - 40,90% (2012/2005)	Tendință constantă de creștere + 30,12% (2012/2005)
Imobilizări totale	+ 12,17% (2012/2010)	+ 9,63% (2012/2010)
Venituri totale	+ 2,51% (2012/2010)	+ 113,14% (2012/2010)
Fondul social al membrilor	+ 0,71% (2012/2011)	+ 23,92% (2012/2011)
Fondul pentru ajutor de deces al membrilor	- 8,14% (2012/2011)	+ 20,50% (2012/2011)
Capitalul permanent (Total active minus datorii curente)	+ 0,53% (2012/2011)	+ 24,43% (2012/2011)

Sursa: UNCARSR 2005 - 2012 și INS 2005 - 2012; prelucrare FDSC-IES

Prezentăm detaliat, evoluția în ultimii ani a principalilor indicatori CARS pe cele două segmente (afiliate UNCARSR și neafiliate) în tabelele și în graficele de mai jos.

Tabel nr. 127: Evoluția numărului de CARS total și pe segmente, în perioada 2005 - 2012

	2005	2007	2010	2011	2012
Nr.CARS-uri afiliate UNCARSR	3.134	2.501	2.083	1.868	1.852
Nr.CARS-uri neafiliate UNCARSR	551	637	654	674	717
Nr. CARS total	3.685	3.138	2.737	2.542	2.569

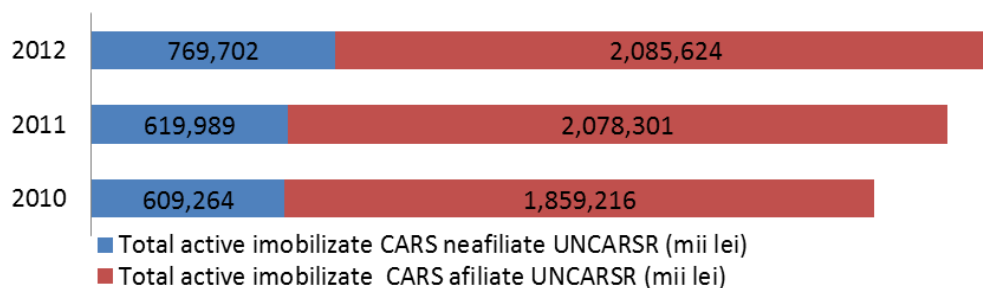
Sursa: UNCARSR 2005 - 2012 și INS 2005 - 2012; prelucrare FDSC-IES

Tabel nr. 128: Evoluția activelor imobilizate CARS afiliate UNCARSR și neafiliate, în perioada 2010 - 2012

	2010	2011	2012
Total active imobilizate CARS neafiliate UNCARSR (mii lei)	609.264	619.989	769.702
Total active imobilizate CARS afiliate UNCARSR (mii lei)	1.859.216	2.078.301	2.085.624

Sursa: UNCARSR 2010 - 2012 și INS 2005 - 2012; prelucrare FDSC-IES

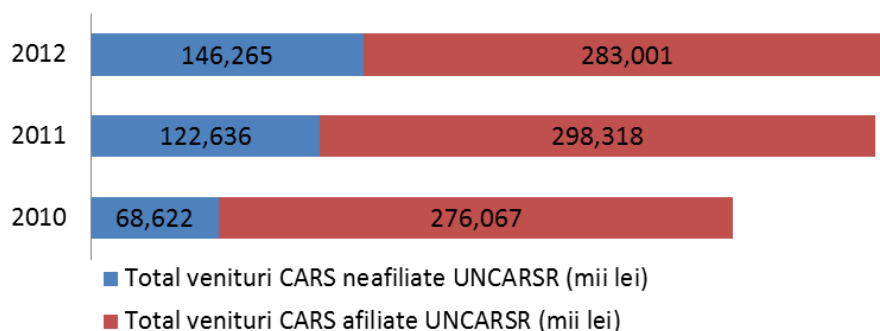
Grafic nr. 79: Evoluția activelor imobilizate CARS afiliate UNCARSR și neafiliate, în perioada 2010 - 2012

Tabel nr. 129: Evoluția veniturilor totale CARS afiliate UNCARSR și neafiliate, în perioada 2010 - 2012

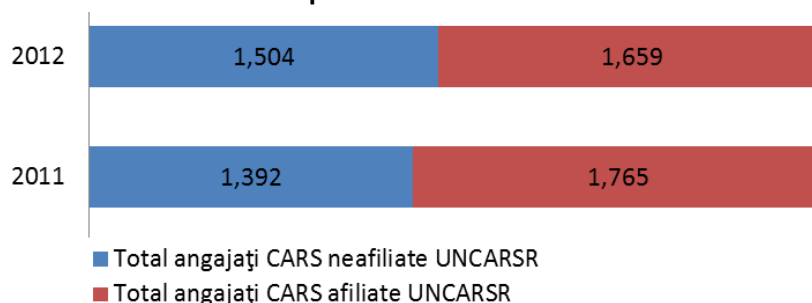
	2010	2011	2012
Total venituri CARS neafiliate UNCARSR (mii lei)	68.622	122.636	146.265
Total venituri CARS afiliate UNCARSR (mii lei)	276.067	298.318	283.001

Sursa: UNCARSR 2010 - 2012 și INS 2005 - 2012; prelucrare FDSC-IES

Grafic nr. 80: Evoluția veniturilor totale CARS afiliate UNCARSR și neafiliate, în perioada 2010 - 2012**Tabel nr. 130: Evoluția angajaților CARS afiliate UNCARSR și neafiliate, în perioada 2010 - 2012**

	2011	2012
Total angajați CARS neafiliate UNCARSR	1.392	1.504
Total angajați CARS afiliate UNCARSR	1765	1659

Sursa: UNCARSR 2010 - 2012 și INS 2005 - 2012; prelucrare FDSC-IES

Grafic nr. 81: Evoluția angajaților CARS afiliate UNCARSR și neafiliate, în perioada 2010 - 2012

Analiză comparativă CARP și CARS

În contextul actual în care funcționarea CAR ar putea fi schimbată datorită unei propuneri legislative noi⁴² (care presupune, printre altele: existența unui singur tip de CAR, extinderea setului de activități economice posibile ale CARP către CARS, extinderea plajei de membri și la alte categorii ale pieței muncii înafară de salariați etc), considerăm oportună și prezentarea unei comparații între principalii indicatori CARS și CARP.

⁴² a se vedea proiectul Legii privind organizarea și funcționarea Caselor de Ajutor Reciproc - <http://www.senat.ro/Legis/PDF/2014/14b019FG.pdf>

Analiza indicatorilor medii pe casă prezentați pe parcursul acestui capitol arată: mediile activelor imobilizate, venitului total, fondului social, capitalului permanent sunt de aproximativ 5 ori mai mari decât mediile acestor indicatori pentru CARS, iar media excendentului CARP este de aproximativ 4 ori mai mare decât media excendentului CARS. În plus, un CARP a avut în anii 2011 și 2012, un număr mediu de 12 salariați, în timp ce un CARS a avut în medie 2 salariați.

În tabelul de mai jos prezentăm și o comparație de dinamică a principalilor indicatori în anul 2012 comparativ cu 2011. Deși pentru ambele tipuri de CAR s-au înregistrat tendințe de creștere la toți indicatorii, se observă cu ușurință o dinamică mai accelerată a indicatorilor în cazul CARP.

Tabel nr. 131: Comparație dinamică indicatori CARS și CARP

	CARS	CARP
Nr. CAR	+ 1,06% (2012/2011)	+ 2,59% (2012/2011)
Imobilizări totale	+ 5,81% (2012/2011)	+ 13,27% (2012/2011)
Venituri totale	+ 1,97% (2012/2011)	+ 10,11% (2012/2011)
Fondul social al membrilor	+ 7,64% (2012/2011)	+ 16,89% (2012/2011)
Fondul pentru ajutor de deces al membrilor	+ 9,36% (2012/2011)	+ 23,18% (2012/2011)
Capitalul permanent (Total active minus datorii curente)	+ 6,02% (2012/2011)	+ 13,41% (2012/2011)

Sursa: UNCARSR 2011 - 2012 și INS 2011 - 2012; prelucrare FDSC-IES

Aceste comparații conduc la prezumția că unele prevederi din noua propunere legislativă (de exemplu, extinderea posibilității de a derula activități economice către CARS, extinderea plajei de membri) ar putea genera efecte pozitive pentru CARS, și implicit pentru întregul sector CAR. Pe de altă parte, diferențele de mărime și dinamică a indicatorilor ar putea fi explicate și prin faptul că rolul CAR în sine este mult mai bine conștientizat ca posibilitate de întraajutorare financiară pentru pensionari, un segment aflat mult mai mult în nevoie comparativ cu salariații care beneficiază în prezent de oportunități multiple de împrumut.

Organizații non-profit de reprezentare a CAR

În tabelul de mai jos, prezentăm principalii indicatori economici pentru organizațiile non-profit de reprezentare a CAR în anii 2011 și 2012. Cele 5 organizații au fost: Uniunea Națională a Caselor de Ajutor Reciproc ale Salariaților din România, Federația Națională a Caselor de Ajutor Reciproc ale Pensionarilor din România Omenia⁴³, Federația Caselor de Ajutor Reciproc din România⁴⁴, Uniunea Județeană Timiș a Caselor de Ajutor Reciproc ale Salariaților și Asociația Județeană a Caselor de Ajutor Reciproc ale Salariaților din Județul Satu-Mare.

Tabel nr. 132: Principalii indicatori economici pentru organizațiile non-profit de reprezentare de CAR în anii 2011 și 2012

	2011	2012
Nr. organizații	4	4
Total imobilizări (mii lei)	89.138	103.941
Medie imobilizări (mii lei)	22.284	25.985
Mediana imobilizări (mii lei)	15.814	19.483
Cuartila 3 imobilizări (mii lei)	44.390	51.754
Venituri totale (mii lei)	31.304	33.100
Medie venituri totale (mii lei)	7.826	8.275
Mediana venituri totale (mii lei)	4.746	4.976
Cuartila 3 venituri totale (mii lei)	14.994	15.968
Cheltuieli totale (mii lei)	26.406	27.221
Total excedent net (mii lei)	5.089	5.879
% organizații cu excedent net	100%	100%
Total personal	155	173

Sursa: INS 2011 - 2012; prelucrare FDSC-IES

⁴³ Federația Națională a Caselor de Ajutor Reciproc ale Pensionarilor Omenia a fost înființată în septembrie 1990 și are în prezent 38 de filiale județene și 142 CARP-uri afiliate; a se vedea www.fn-omenia.ro

⁴⁴ Federația Caselor de Ajutor Reciproc din România a fost înființată în iunie 2004 și are în prezent 20 CAR membre; a se vedea www.fedcar.ro

Societăți comerciale deținute de organizații ale economiei sociale

Grupurile de afaceri de economie socială cu o frecvență de înființare din ce în ce mai mare la nivel european, se pot constitui de una sau mai multe organizații de economie socială. La nivel european, un grup este considerat ca fiind grup de afaceri de economie socială dacă întreprinderea sau coaliția de întreprinderi care conduce și controlează procesele de luare a deciziei în grup și beneficiază de activitățile sale este o organizație de economie socială, indiferent de forma legală pe care o adoptă grupul⁴⁵. În Uniunea Europeană există astfel de grupuri de economie socială în agricultură și alimentație, industrie, distribuție și retail, servicii welfare și alte activități. În România am considerat că grupurile de afaceri de economie socială se regăsesc sub forma **societăților comerciale deținute de organizațiile de economie socială (SC deținute de OES)**. Aceste societăți comerciale pot avea totodată rolul unui mecanism alternativ de finanțare al organizațiilor de economie socială care le dețin în scopul auto-susținerii financiare.

În această ediție a Atlasului Economiei Sociale prezentăm date agregate privind societățile comerciale deținute de organizațiile de economie socială pentru anul 2012 (acele societăți comerciale care au acționar majoritar - peste 50% - una sau mai multe organizații de economie socială). De asemenea, menționăm că, începând cu anul 2012, aceste entități au fost incluse și în conturile satelit ale economiei sociale elaborate de CNPS - INS.

În anul 2012, organizațiile de economie socială din România au deținut 903 de societăți comerciale (înregistrate la ONRC), din care au fost active (cu bilanț depus, aflate în bazele INS) un număr de 682. **Rata de activitate a SC deținute de OES a fost de 75,52%**. Analizând situația SC active, *aproape în exclusivitate (94,28% din total SC ale OES active) au fost deținute de asociații și fundații*, și numai 3,37% au fost deținute de cooperative și un număr nesemnificativ (5 SC, reprezentând 0,73% din total SC deținute de OES) au revenit CARS/P. O altă situație au reprezentat-o SC deținute de OES cu acționariat mixt - din țară și din străinătate, și care au avut o pondere de 1,61% în total SC deținute de OES.

Tabel nr. 133: Tipologia societăților comerciale deținute de OES în 2012

	Înregistrate la ONRC	Active (cu bilanț)
Nr. SC, din care:	903	682
SC deținute de AF	845	643
SC deținute de CARS/P	7	5
SC deținute de cooperative	36	23
Alte situații (SC deținute de OES interne și externe)	15	11

Sursa: Oficiul Național al Registrului Comerțului 2012; INS 2012

⁴⁵ Centre Internationale de Recherches et de l'Information sur l'Économie Sociale et Coopérative (CIRIEC), December 2006, José Barea, José Luis Monzón, „Manual of drawing up the satellite accounts of companies in the social economy: co-operatives and mutual societies”, p. 49

În continuare, vom analiza principalii indicatori economici și financiari ai SC deținute de OES active. În anul 2012, **patrimoniul SC deținute de OES** a fost de 4.120.425 mii lei, din care 1,971,667 active imobilizate și 2,148,758 active circulante.

Activele imobilizate au fost aproape exclusiv de tip corporal, imobilizările corporale având o pondere de 91,07% în total active. Media activelor imobilizate a fost de 2,891 mii lei, însă valoarea medianei arată o distribuție inegală a acestora, 50% dintre SC deținute de OES având active mai mici sau egale cu 12 mii lei. Distribuția pe intervale de imobilizări arată aceeași inegalitate: 28,5% din total SC ale OES neavând imobilizări, și numai 21,7% având imobilizări de peste 500 mii lei.

Datoriile pe termen scurt ale SC deținute de OES (care trebuie plătite până în 1 an) au fost de 1,672,371 mii lei, iar cele care trebuie plătite într-o perioadă mai mare de 1 an au fost de 815,132 mii lei. Observăm o rată a datoriilor foarte mare, peste 1, de 1,26 (calculată ca raport între total datorii și total active), și un capital propriu (total active minus total datorii) negativ (- 515,836). Aceasta se explică prin faptul că prin intermediul societăților comerciale create, a fost adeseori singura posibilitate pentru asociații și fundații de a obține credite de la băncile comerciale.

Tabel nr.134: Activele și datoriile societăților comerciale deținute de OES în 2012

	2012
Număr societăți	682
Active imobilizate - total (mii lei)	1.971.667
Medie Active imobilizate (mii lei)	2.891
Mediana Active imobilizate (mii lei)	12
Imobilizări necorporale (mii lei)	16.151
Imobilizări corporale (mii lei)	1.795.641
Imobilizări financiare (mii lei)	159.875
Active circulante (mii lei)	2.148.758
Datorii: sume care trebuie plătite într-o perioadă mai mare de 1 an	815.132
Datorii: sume care trebuie plătite într-o perioadă de până la 1 an (mii lei)	1.672.371

Sursa: INS 2012; prelucrare FDSC - IES

Tabel nr. 135: Distribuția SC deținute de OES pe intervale de imobilizări în 2012

	2012
0 Lei	28.5%
1 - 10 000 Lei	19.8%
10 001 Lei - 20 000 Lei	5.7%
20 001 Lei - 40 000 Lei	5.1%
40 001 Lei - 500 000 Lei	19.1%
peste 500 000 Lei	21.7%

Sursa: INS 2012; prelucrare FDSC - IES

Datele din tabelele următoare prezintă **rezultatul exercițiului financiar** pentru SC deținute de OES în anul 2012. Acestea au cumulat în anul 2012 venituri totale în valoare de 2,202,563 mii lei, și profituri brute de 97,348 mii lei. Media veniturilor totale a fost de 3,230 mii lei, însă valoarea mediane indică faptul că 50% din SC au obținut venituri modice, mai mici sau egale cu 137 mii lei. Apreciem o performanță economică scăzută a SC deținute de OES, mai puțin de jumătate din SC (46%) reușind să obțină profit. Media profitului brut a fost de 143 mii lei. Distribuția pe intervale de profituri arată că numai 4,5% dintre SC au reușit să obțină profituri peste 500.000 lei. Rata profitului brut (calculată la cost) a fost mică, de numai 4%.

Tabel nr.136: Rezultatul exercițiului financiar pentru SC deținute de OES în 2012

	2012
Venituri totale (mii lei)	2.202.563
Medie venituri totale (mii lei)	3.230
Mediana venituri totale (mii lei)	137
Cheltuieli totale (mii lei)	2.196.073
Profit brut (mii lei)	97.348
Medie profit brut (mii lei)	143
Mediana profit brut (mii lei)	0
Pierdere (mii lei)	90.858
Impozit pe profit/venit (mii lei)	17.498
% SC care au înregistrat profit (mii lei)	46%
Rata profitului brut (%)	4%

Sursa: INS 2012; prelucrare FDSC - IES

Tabel nr.137: Distribuția SC deținute de OES pe intervale de venit în 2012

0 Lei	19.1%
1 - 100 000 Lei	25.8%
100 001 Lei - 200 000 Lei	11.1%
200 001 Lei - 400 000 Lei	9.5%
400 001 Lei - 1 000 000 Lei	13.5%
peste 1 000 000 Lei	21.0%

Sursa: INS 2012; prelucrare FDSC - IES

Tabel nr.138: Distribuția SC deținute de OES pe intervale de profit în 2012

0 Lei	53.8%
1 - 10 000 Lei	15.2%
10 001 Lei - 20 000 Lei	6.0%
20 001 Lei - 40 000 Lei	5.7%
40 001 Lei - 500 000 Lei	14.7%
peste 500 000 Lei	4.5%

Sursa: INS 2012; prelucrare FDSC - IES

SC deținute de OES au angajat un total de 17,394 salariați. Media salariaților a fost de 26 angajați/SC, însă valoarea mediane arată că 50% dintre SC au avut un număr mai mic sau egal

cu 2 angajați. Distribuția pe intervale de salariați arată aceeași inegalitate: 35% dintre SC nu au avut nici un angajat, în timp ce numai 12,9% dintre SC au avut peste 20 de angajați.

În 2012, salariul mediu brut/an/SC deținută de OES a fost de 24.214 lei, altfel exprimat - salariul mediu brut/lunar/SC deținută de OES a fost de 2018 lei, un nivel foarte apropiat de salariul mediu brut pe țară din 2012 care a fost de 2117 lei, ceea ce denotă faptul că aceste SC au reușit să creeze locuri de muncă cu o remunerare decentă.

Productivitatea muncii în anul 2012 a fost de 127 mii lei/salariat/an (sau, altfel exprimat: 10,58 mii lei/salariat/lună sau 66,14 lei/salariat/oră - considerând săptămâna standard de 40 ore lucrătoare). Observăm un nivel al productivității muncii net superior mediei pe țară care în anul 2012 a fost de 19,5 lei/oră, echivalentul a 5,4 euro/oră, însă încă cu mult sub nivelul mediu UE - 28 de 31,9 euro/oră.

Tabel nr. 139: Indicatori ai angajării și salarizării pentru SC deținute de OES în 2012

Total salariați	17.394
Medie salariați	26
Mediana salariați	2
Salarii și indemnizații (mii lei)	421.178
Salariul mediu brut/an/organizație (lei)	24.214
Salariul mediu brut/lunar/organizație (lei)	2018
Productivitatea muncii (mii lei/salariat/an)	127

Sursa: INS 2012; prelucrare FDSC - IES

Notă: Productivitatea muncii = venituri totale / total personal

Tabel nr. 140: Distribuția SC deținute de OES pe intervale de salariați în 2012

0 angajați	35.3%
1 - 5 angajați	34.2%
6 - 20 angajați	17.6%
21 - 50 angajați	6.3%
peste 50 angajați	6.6%

Sursa: INS 2012; prelucrare FDSC - IES

În încheierea capitolului, prezentăm mai jos profilul unei SC deținută de OES.

Tabel nr. 141: Profil SC deținută de OES în 2012: indicatori medii

Active imobilizate - medie (mii lei)	2,891
Venituri totale - medie (mii lei)	3,230
Profit - medie (mii lei)	143
Rata profitului brut - medie (%)	4%
Salariați - medie	26
Salariul mediu brut	2018

Sursa: INS 2012; prelucrare FDSC - IES

Bibliografie

1. Banca Centrală Cooperatistă CREDITCOOP (2012), *Raport privind cerințele de publicare și transparență 2012*
2. Centre Internationale de Recherches et de l'Information sur l'Économie Sociale et Coopérative (CIRIEC), December 2006, José Barea, José Luis Monzón, „*Manual of drawing up the satellite accounts of companies in the social economy: co-operatives and mutual societies*”; manual elaborat în numele Comisiei Europene, Directoratul General Întreprindere & Industrie
3. Centrul Național de Pregătire în Statistică (2014), raport *Conturile satelit privind Economia Socială în România 2011 - 2012*
4. Constantinescu S. (2013), *Economia socială și ocuparea forței de muncă. Integrarea grupurilor vulnerabile pe piața muncii.*, IES -FDSC, București
5. Constantinescu S. (2012), *Atlasul Economiei Sociale, Romania 2012*, IES-FDSC, Bucuresti
6. Cojocar A. (2013), *Cât valorează pachetele de acțiuni deținute de salariații companiilor de pe bursă*, Ziarul Financiar, 27 iulie 2013
7. European Commission, DG Enterprise & Industry (2014), <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/social-economy/>, extras în martie 2014.
8. European Commission - DG Enterprise and Industry (2013), <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/social-economy/social-enterprises/>, extras în 11.08.2013
9. IES-FDSC (2013), *Programul Actionarilor Salariați sau întreprinderile deținute de lucratori - o experiență de economie socială de succes în România?*, a se vedea: <http://www.ies.org.ro/info-stiri/vrs/IDstire/537/t/programul-actionarilor-salariați-sau-int>
10. INS (2013, 2012) - *România în cifre. Breviar statistic*
11. Kivu M. (2011), *Accesul la finanțare în România 2010 - Casele de ajutor reciproc și cooperativele de credit – Dimensiuni, performanțe, tendințe, provocări*, Raport preliminar de cercetare realizat în cadrul proiectului Prometeus
12. Lambriu M. (2013), *Organizațiile de ajutor reciproc*, Editura Polirom, București
13. UCECOM (2013), *Anuarul Statistic al Uniunii Naționale a Cooperăției Meșteșugărești*
14. UNCARSR (2014), *File de istoria caselor de ajutor reciproc ale salariaților din România*, a se vedea: <http://www.uncar.ro/Istoria-Car.aspx>

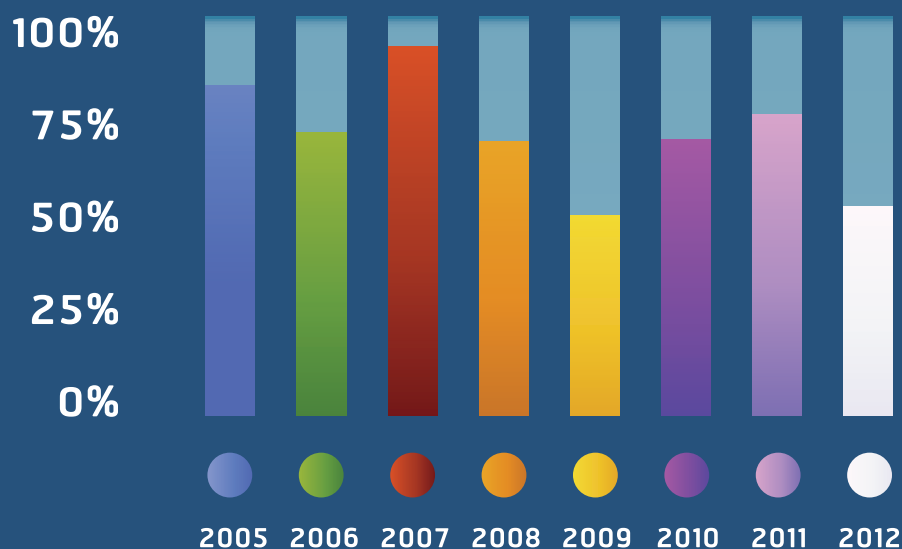
Index grafice

Grafic nr. 1	Distribuția numărului de organizații de economie socială pe tipuri de organizații în 2012 (% în total OES)	p. 21
Grafic nr. 2	Distribuția activelor imobilizate pe tipuri de organizații în 2012 (% în total active imobilizate OES)	p. 21
Grafic nr. 3	Distribuția veniturilor pe tipuri de organizații în 2012 (% în total venituri OES)	p. 22
Grafic nr. 4	Distribuția angajaților pe tipuri de organizații în 2012 (% în total angajați OES)	p. 22
Grafic nr. 5	Distribuția regională a numărului de organizații de economie socială în 2012 (% în total organizații de economie socială)	p. 23
Grafic nr. 6	Distribuția regională a veniturilor organizațiilor de economie socială în 2012 (% în total venituri obținute de organizațiile de economie socială)	p. 23
Grafic nr. 7	Distribuția regională a activelor imobilizate în 2012 (% în total active imobilizate ale organizațiilor de economie socială)	p. 24
Grafic nr. 8	Distribuția regională a numărului de angajați în 2012 (% în total angajați ai organizațiilor de economie socială)	p. 24
Grafic nr. 9	Evoluția AF înregistrate, AF active și AF cu activitate economică în perioada 2000 - 2012	p. 31
Grafic nr. 10	Evoluția ratelor de activitate și de activitate economică AF în perioada 2000 – 2012	p. 31
Grafic nr. 11	Structura ONG active în anul 2012 (% număr de organizații pe tipuri în total ONG active)	p. 33
Grafic nr. 12	Structura asociațiilor cu legi speciale în anul 2012	p. 33
Grafic nr. 13	Evoluția activelor imobilizate AF în perioada 2000 - 2012	p. 35
Grafic nr. 14	Evoluția veniturilor totale și a veniturilor din activități economice în perioada 2000 – 2012	p. 37
Grafic nr. 15	Evoluția rezultatelor nete ale exercițiului financiar AF 2000 - 2012	p. 39
Grafic nr. 16	Evoluția numărului de salariați, 2000 – 2012	p. 41
Grafic nr. 17	Distribuția AF pe intervale de salariați, 2012	p. 41
Grafic nr. 18	Distribuția AF pe domenii de activitate – număr de organizații - în anul 2012	p. 43
Grafic nr. 19	Distribuția salariaților pe domenii de activitate în 2012	p. 45
Grafic nr. 20	Distribuția veniturilor pe domenii de activitate în 2012	p. 46
Grafic nr. 21	Distribuția activelor imobilizate pe domenii de activitate	p. 48
Grafic nr. 22	Repartiția AF pe regiuni de dezvoltare în 2012	p. 50
Grafic nr. 23	Repartiția veniturilor AF pe regiuni de dezvoltare în 2012	p. 50
Grafic nr. 24	Repartiția salariaților AF pe regiuni de dezvoltare în 2012	p. 51
Grafic nr. 25	Repartiția imobilizărilor AF pe regiuni de dezvoltare în 2012	p. 51
Grafic nr. 26	Evoluția nr. AF active și AF cu activitate economică în perioada 2000 - 2012	p. 53
Grafic nr. 27	Structura AF cu activități economice în 2012	p. 54
Grafic nr. 28	Incidența activităților economice pe domenii de activitate în 2012	p. 55
Grafic nr. 29	Evoluția veniturilor totale și a veniturilor din activități economice pentru AF cu activitate economică în perioada 2000 - 2012	p. 57
Grafic nr. 30	Evoluția activelor imobilizate pentru AF cu activitate economică în perioada 2000 - 2012	p. 57
Grafic nr. 31	Evoluția personalului total și personalului total pentru activități economice: AF cu activitate economică în perioada 2000 – 2012	p. 58
Grafic nr. 32	Evoluția productivității muncii pentru AF cu activitate economică în perioada 2000 - 2012	p. 58
Grafic nr. 33	Distribuția cooperativelor pe tipuri în 2012	p. 67
Grafic nr. 34	Distribuția activelor imobilizate pe tipuri de cooperative în 2012	p. 67
Grafic nr. 35	Distribuția veniturilor pe tipuri de cooperative în 2012	p. 67

Grafic nr. 36	Distribuția angajaților pe tipuri de cooperative în 2012	p. 67
Grafic nr. 37	Evoluția numărului de cooperative (pe tipuri) în perioada 2009 - 2012	p. 69
Grafic nr. 38	Evoluția activelor cooperativelor (pe tipuri) în perioada 2009 - 2012	p. 69
Grafic nr. 39	Evoluția veniturilor cooperativelor (pe tipuri) în perioada 2009 - 2012	p. 69
Grafic nr. 40	Evoluția angajaților cooperativelor (pe tipuri) în perioada 2009 - 2012	p. 70
Grafic nr. 41	Evoluția activelor imobilizate ale cooperației meșteșugărești în perioada 2000 - 2012	p. 74
Grafic nr. 42	Distribuția cooperativelor meșteșugărești pe intervale de imobilizări în anul 2012	p. 74
Grafic nr. 43	Evoluția cooperativelor meșteșugărești cu profit (% în total coop. meșteșugărești), 2000 - 2012	p. 75
Grafic nr. 44	Distribuția cooperativelor meșteșugărești pe intervale de venituri în anul 2012	p. 76
Grafic nr. 45	Distribuția cooperativelor meșteșugărești pe intervale de profit în anul 2012	p. 76
Grafic nr. 46	Distribuția cooperativelor meșteșugărești pe interval de salariați	p. 78
Grafic nr. 47	Evoluția activelor imobilizate ale cooperației de consum în perioada 2000 - 2012	p. 80
Grafic nr. 48	Distribuția cooperativelor de consum pe intervale de imobilizări în anul 2012	p. 80
Grafic nr. 49	Distribuția cooperativelor de consum pe intervale de venituri în anul 2012	p. 81
Grafic nr. 50	Evoluția cooperativelor de consum cu profit (% în total cooperative de consum) în perioada 2000 - 2012	p. 82
Grafic nr. 51	Distribuția cooperativelor de consum pe intervale de profit în anul 2012	p. 82
Grafic nr. 52	Distribuția cooperativelor de consum pe intervale de salariați în anul 2012	p. 83
Grafic nr. 53	Evoluția activelor imobilizate ale cooperației agricole în perioada 2011 - 2012	p. 86
Grafic nr. 54	Distribuția cooperativelor agricole pe intervale de imobilizări în 2012	p. 87
Grafic nr. 55	Distribuția cooperativelor agricole pe intervale de venituri în anul 2012	p. 88
Grafic nr. 56	Distribuția cooperativelor agricole pe intervale de profit în 2012	p. 89
Grafic nr. 57	Evoluția cooperativelor agricole cu profit, (% în total cooperative agricole) în perioada 2011 - 2012	p. 89
Grafic nr. 58	Distribuția cooperativelor agricole pe intervale de salariați în anul 2012	p. 90
Grafic nr. 59	Evoluția numărului de cooperative credit în perioada 2005 - 2012	p. 92
Grafic nr. 60	Evoluția activelor imobilizate ale cooperativelor de credit în perioada 2005 - 2012	p. 92
Grafic nr. 61	Evoluția veniturilor totale ale cooperativelor de credit în perioada 2005 - 2012	p. 92
Grafic nr. 62	Evoluția numărului de angajați ai cooperativelor de credit în perioada 2005 - 2012	p. 92
Grafic nr. 63	Evoluția numărului CAR active în 2011 - 2012	p. 100
Grafic nr. 64	Structura CAR active (cu bilanț contabil la INS) în 2012 (% număr de organizații pe tipuri în total CAR active)	p. 100
Grafic nr. 65	Evoluția activelor și veniturilor CAR, în 2011 - 2012 (mii lei)	p. 100
Grafic nr. 66	Venituri CAR în 2011 - 2012 (mii lei)	p. 100
Grafic nr. 67	Evoluția angajaților CAR, în 2011 - 2012	p. 100
Grafic nr. 68	Structura veniturilor CAR pe tipuri de organizații în 2012 (% în total venituri CAR)	p. 100
Grafic nr. 69	Structura activelor CAR pe tipuri de organizații în 2012 (% în total active CAR)	p. 101
Grafic nr. 70	Structura angajaților CAR pe tipuri de organizații în 2012 (% în total angajați CAR)	p. 101
Grafic nr. 71	Evoluția numărului CARP în perioada 2000 - 2012	p. 102
Grafic nr. 72	Evoluția activelor imobilizate CARP în perioada 2005 - 2012	p. 104
Grafic nr. 73	Evoluția veniturilor CARP, 2005 - 2012	p. 105
Grafic nr. 74	Structura numărului de CARS, afiliate UNCARSR și neafiliate, în anii 2011 și 2012	p. 109
Grafic nr. 75	Evoluția fondului social și al capitalului permanent pentru total CARS în 2011 - 2012	p. 110
Grafic nr. 76	Evoluția fondului pentru ajutor de deces al membrilor CARS (total) în 2011 - 2012	p. 110
Grafic nr. 77	Evoluția numărului caselor afiliate UNCARSR în perioada 2004 - 2012	p. 112
Grafic nr. 78	Evoluția numărului membrilor caselor afiliate UNCARSR în perioada 2004 - 2012	p. 112

Grafic nr. 79	Evoluția activelor imobilizate CARS afiliate UNCARSR și neafiliate, în perioada 2010 - 2012	p. 118
Grafic nr. 80	Evoluția veniturilor totale CARS afiliate UNCARSR și neafiliate, în perioada 2010 - 2012	p. 119
Grafic nr. 81	Evoluția angajaților CARS afiliate UNCARSR și neafiliate, în perioada 2010 - 2012	p. 119

Material realizat în cadrul proiectului **“Pentru ca economia socială din România să devină vizibilă!”**, finanțat de **Comisia Europeană, Direcția Generală Întreprinderi și Industrie**, apelul de proiecte „Impactul economic al întreprinderilor sociale”.

Editor: Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile

Data publicării: Iunie 2014

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Comisiei Europene.

Institutul de Economie Socială
Bd. Nerva Traian, nr. 21, sector 3, București
Tel.: +40-21-310 01 77/81/82/83, Fax.: +40-21-310 01 80
E-mail: ies@ies.org.ro
www.ies.org.ro

ISBN: 978-973-0-17000-9